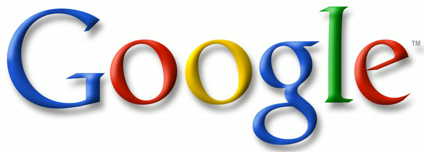

Google

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

MONS LIE

EN DRØMMERS BOG

FORTÆLLING

KJØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)
TRYKT HOS J. JØRGENSEN & CO. (M. A. HANNOVER)
1895

TIL

SKUESPILLERINDEN

FRØKEN JOHANNE ELEONORE VOGT

I.

Man skriver og fortæller sit Livs Roman, sine Kjærlighedsdramaer; man undersøger sine Nerver, og man finder det forunderligste, det fineste; — Nuancer, bløde som Edderdun læner man sit Hoved sødelig mod, og man slumrer og drømmer og dvæler helst ved en eneste, enkelt Begivenhed . . . . Jeg har forgjæves søgt at dvæle, at tænke . . . men mit Liv er et Chaos, et Mylder af Tanker — man kunde gjøre hundrede Romaner deraf, som man kunde gjøre én.

Og saa gjør man ikke denne ene, fordi man kunde gjøre de hundrede. Er dette ikke latterligt?

Man sætter sig hen og arbeider for en Advokat med Oversættelser fra tre Tungemaal — Naar man kunde gjøre hundrede Romaner! . .

Man sætter sig ved Siden af en Mand, som

har været saa foıdrukken, at der kun er Pjalten i ham tilbage.

Han kommer ind om Morgenen, hilser, ser sig sky om, som vilde han sige: Hvad skal jeg nu opleve for leit og pinefuldt — eller, hvorfor denne mistænksomme Bevogtning. Jeg har jo ikke drukket Brændevin paa fjorten Dage . . .

Han er en udmærket Arbeider, han tjener sin Løn som os andre.

Hans Historie kjender jeg. Fyren er baade fortærsket og forslidt omkring i Romanerne. Det skulde da være det specielle ved ham . . ha, ha, det specielle?

Den Mand er ikke Spor af speciel.

Men *mit* specielle Syn?

Det kunde endda lade sig høre. — Naar jeg nu bare vidste . . forstaar man — jeg eier saa mange Syn; jeg kan vælge mellem ti forskjellige Syn.

Mine Kammerater fra Aviserne ler. De siger:

»Du er en stor Humorist« . .

Humorist?

Naar man kan vælge mellem ti forskjellige Genre, og naar man ikke vælger en eneste af de ti . . saa er man Humorist.

Det var en ordentlig Anekdote.

Jeg kan ikke le af den. Jeg ler sjelden, kan næsten sige aldrig, i de senere Aar. Men jeg kan saadan forarge mig, at jeg ikke orker hverken Menneske eller Menneskenatur.

»Men du har da vel levet et Liv, du,« spør jeg mig selv. Et langt Liv, som kan bli til en eneste, hel Roman, saa jeg slipper at vælge? —

Aa jo; oplevet har jeg vel sagtens for to eller flere Personer, men noget Liv — Liv har jeg ikke havt, jeg, som flakkede om fra Sted til Sted; det kan aldrig bli noget sammenhængende Liv det.

— En Roman maa jo foregaa paa et bestemt Sted, i en bestemt By — i et bestemt Hus. Og noget bestemt Hus kjender jeg ikke til. Det skulde da være etviderværdig stygt et, jeg engang møblerede. — Om et saa stygt Rum skriver man ikke Romaner.

Bedre da at sidde derhenne i Forretningen og oversætte for Advokaten fra tre Tungemaal, selv om dette kan være vanskeligt nok.

Imidlertid begynder den Pathologien og Psykologien at ride mig, og jeg gaar hjem og beskuer Rummet.

Stol findes der og Bord og Seng. Allerede

disse Gjenstande synes mig nok til en Roman; thi mere trist Bord og Stol har jeg aldrig set — kanske fordi de tilhører mig, og fordi jeg kjender dem saa nøje.

Men at de alligevel skulde interessere Verden? — —

Et første Kapitel kan en jo altid lave, men et andet er værre — for jeg har jo ingen stor Livssorg at skrive om, og Livssorg maa til, ellers er man ingen god Skribent.

— Jeg funderer og spekulerer paa, hvorledes man vel bedst kunde flaa sig for en Livssorg.

Byron, tænker jeg, skrev vakre Vers, baade store og kraftige i Tanke — Aristokrat var han ogsaa, kunde reise paa 1ste Plads, hvor jeg maatte tage 3die.

Og Shelley brugte Stemninger, én kunde tænke sig, naar man var træt og mismodig og nedslaaet.

Balzac skrev kraftig, som en Mand skulde skrive fra den Tiden. Han havde Hjerne, og det ligte jeg ham for — maskulin Hjerne havde Balzac. En Masse ondt sled han, før han kunde komme i Gang med sit Haandværk. — Det gjorde ikke Alfred de Musset — derfor skrev

han ogsaa flottere og mere elegante Sager — — havde utallige Elskovseventyr og drak sig ihjel — — mens Balzac levede i Sparsomhed paa et Kvistkammer, indtil den senere Alder, da Gjældsarresten indfandt sig.

Min Omgangskreds bestod i de Dage fornemmelig i min egen Person og en Mand, der boede helt henne i Udkanten af Storbyen. — Hos ham vankede ikke faa begavede, unge Mennesker; — det var Malere, Billedhuggere, Literater og Kritikere.

En kaldte sig »Rozaire« og skrev i Journal Des Débats — en anden hed Moreau; han spillede Piano og komponerede.

Det var for en Del ganske ukjendte Navne. — Man lo, drak og røgte Cigaretter — og bagenom dem alle sad som Regel min gode Ven i mørk og ivrig Samtale.

Idéer krydsede Luften, — Idéer som Memnonstøtterne og ægyptiske Symfonier.

Vi drak — og jeg syntes, Sindet ligesom løftede sig.

Tvivlene gik over og Naget ogsaa. Med en Sæk, fuld af Idéer, spaserede eller kjørte jeg hjemover, glad og freidig.

Men næste Morgen var Sækken borte.

I usselt Humør sneg jeg mig hen til Advokaten, som jeg maa sige — ham til Ære — var en udmerket Mand og slet ingen Pedant. Elleve Timer daglig — seks Maaneder af mit Liv tilbragte jeg hos denne Mand og blev rigelig derfor belønnet.

Saa hændte noget.

Sindene kom i Oprør i Storbyen. Studenterne havde letsindigen holdt et letsindigt Bal — og det kunde Moralvogteren ikke taale. Han skred ind, mens Studenterne skred ud og forsamlede sig til Opløb, — tilligemed Arbeiderne, 80,00 Mand i Antal.

Forbi mit Vindu drog vældige cuirassiers, truende og æggende Massen.

Saa og saa mange Skud — — Døde — Saarede.

Brandfakler oplyste Byen.

En Begivenhed af Rang for en Gangs Skyld; men den vilde jo ikke sætte Merke i Historien, og da kunde den ikke være videre at skrive om.

Arbeiderne holdt sin Fane høit og skreg paa 8 Timers Normalarbeidsdag og paa højere Løn.

Ogsaa mine elleve Timer fandt jeg var en Uforsvarlíghed af Samfundet.

Jeg gjorde Streik — hævede min Løn og besøgte samme Aften mine Venner der langt bagom Montparnasses Jernbanegaard.

— Jeg greb Glasset, ikke for at holde en Tale, men fordi jeg følte, jeg havde noget stort at sige:

»Ærede Venner, Literater, Kunstnere. Disse Brandfaklens Dage har tændt et Blus i mig. Jeg reiser imorgen til Australien. Ikke for at skrive Romaner, ikke for at skabe mig en sikker Fremtid. Jeg reiser helt enkelt, fordi der er noget, som heder Reiselyst — — og fordi der er noget, som heder Europa, Asia, Amerika, Afrika og Australia . . .

Naar jeg har set disse Verdensdele, vender jeg muligvis tilbage.«

Idéen syntes de fleste superb. Men praktisk seet? mente man.

Praktisk?

Nei, praktisk var jeg ikke. Imidlertid kunde jeg nok magte at kjøbe Billet; og naaede én først Melbourne, saa stod vel altid en Ekvipage paa Bryggen derborte og ventede.

Hvorfor skulde ikke den Reise bli vid-

underlig? Det varede en Tid, før jeg fik overbevist dem om, at Reisen vilde bli brillant.

Ganske uden Ressourcer var man jo ikke. — En Violin kunde jeg sagtens gnide —, om det skulde tage Tid, før Professorposten i Antropologi meldte sig.

Men, fortsatte man, imorgen fik jeg ikke reise. Man ønskede at holde en Kammeratfest for mig. Godt . . . altsaa om 8 Dage.

— — Saa kunde man jo se Revolutionen an, se dem slaa hinanden ihjel og brænde de fornemste Bygninger. I det hele taget nyde Livet i Frihed i den By, hvor jeg havde levet saa længe og slidt saa ondt i Samvittighed og Tvivl.

— Min Ven bragte ny Vin — og vi drak til den sene Nat.

En freidig og stærk Billedhugger — en Herre, der kunde taale de vildeste Bakkanaler, kommer hen og griber mig i Armen: »Følg nu med hjem til mig. Jeg tror, jeg har noget igjen i Flasken!«

Vi tog Afsked; og jeg fulgte med gjennem Smug og Baggader — Huse, omgi't af Havemure — Abbé Groults Gade i Grenelle.

»Op med Vinduerne,« sagde han, »sid saa ned, mens jeg i Hast henter de andre.«

»De andre?«

Fyren forsvandt. Jeg saa mig om. Atelieret var rummeligt; mangfoldige Buster, Statuer, Skisser, Tegninger, Fotografier. Midt paa Gulvet en Figur, indsvøbt i vaadt Klæde.. allehaande Rekvisiter spredt omkring.

Et Kvarters Tid forløb, og en stor, tyk Mand aabner Døren, presenterer sig som Kunstskjønner — beklager sig over, at man har vækket ham saa tidlig: »Kunde ikke modstaa — kan aldrig modstaa,« gaber han.

Endelig ankommer Verten med to andre Billedhuggere. De skjænker den stærke Drik i store Glaspokaler.

Saa bli'r Statuen afsløret, og Kunstskjønneren forstod i velvalgte Ord at gi' os dens gode, fortrinlige Sider.

Hvilket Kvantum jeg fortærede, ved jeg ikke, men jeg blev sørgelig ør.

»Den Statuen,« vrøvlede Verten, »har jeg havt under Arbeide i tre Aar — og jeg bruger vel andre tre for at gjøre den fuldfærdig.«

Og Kunstskjønneren nikkede:

»Saadan skal det være,« sagde han, »tænk bare paa Corregio, Millet — hvor lang Tid det tog for dem!«

— Og saa tænkte vi alle paa de store Mestere.

Jeg vaagnede i en Lænestol. Kunstskjønneren i en anden.

Og saa sniger jeg mig hjemover i Graalysningen.

»Merkeligt,« tænker jeg, »at disse Mennesker ikke tilsidst blir kjed af den evindelige Rangel.« — Jeg havde i Aarevis været med paa deres Løier; deres Jargon kjendte jeg ogsaa, og deres simple Kvinder afskyede jeg.

Nei, man fik se til at forlade denne gamle Verden og finde noget stort og nyt.

Omkring i Gaderne var udstillet Vagter. Askehobe, væltede Vogne, sønderslagne Ruder, og dito Kiosker — Revolutionen havde raset i Nattens Løb.

En maatte gaa Omveie for at undgaa ubehageligt Politi.

Og som jeg naaede hjem, laa jeg der og drømte om Opstand og Myrderi. Jeg syntes, jeg havde faaet et Sabelhug i Hodet, og at jeg forgjæves raabte:

»Jeg er en stakkels, fattig Literat, slip mig over til Australien!«

II.

— Og jeg syntes, jeg kjørte som Mærra den blinde — — høit oppe fra en snever Bygd mod Civilisationen, mod det Skib, der skulde føre mig bort.

Det var Kvæld, da jeg drog, og Himlen trak over, saadan som den gjør det paa Høstens Tider. Vi havde Natten for os; ved hvert Skifte skulde vi bytte Heste. Bagved hang Skydsgutten og slang med Benene; over Tinder og Aaser var Solen gaaet ned. Mørket drog sig over Fjeld og Dal; Dise, Taage, Fugtighed.

Jeg knapper Frakken, som de første Draaber perler paa Skvetlæderet; siden siler og regner det, og der er Granluft og Furunaalsbad og Fjeldluft og Blomsterduft, som Hesten lægger ivei, saa Barkvisten dasker os om Ørene.

Hesten kjender Veien, siger Skydsgutten. Kanske kjender han den; jeg overlader ham alligevel Tømmerne — Lorgnet, Briller er daarligt Redskab i Regnveir, især, naar en har Veiret mod sig . . .

. . . Da dugger og svinder Synet bort for en, saa man sidder der igjen med Stær, Blindhed og andre farlige Sygdomme. Skimter gjør jeg alting kun i uklare Omrids . . . det er, hvad man kalder Mystik . . . hump . . . dump . . . Karjolen svinger og danser i Bakken over Smaasten — — Et Skifte, to Skifte — nye Øg og Travere — —

Jeg begynder at bli søvnig, og det hænder, jeg tager mig en Blund. —

Jo bredere Veien blir igjennem Dalen, jo fastere og tryggere dupper jeg, — og dybe Fjeldvand stiger frem, hvor Ørreten svømmer blank, og hvor Aaretagene snurrer om Vandliljer og Blade. Efter at alle har lagt sig om Kvælden, tager jeg Baaden og ror udover, og jeg sidder stille og lytter, og Regnen falder . . . hump . . . dump . . .

Karjolen hopper bortefter. Skydsgutten gisper mig ind i Ansigtet — —

Saa synes jeg at spasere i Regnveir og Skogdryp ned fra Fjeldet. Søkkende vaad, værre end en Fille; træt, mødig, udslidt. Foran mig en Englænder, en høi Herre. Vi snakkes ved, og jeg faar vide, at han ingen anden er end selve Lord Byron. Han har faret viden, siger han; undertiden er han kjendt, undertiden ikke. Vil jeg slaa Følge med ham, har han intet imod godt Selskab. —

— — Vi gaar og gaar og Marschen tager aldrig Ende. Heller ikke mæler han et Ord. Hans Ansigt er stille, alvorligt. Jeg prøver en Samtale, — forgjæves. »Menneskene,« siger han, »snakker saa meget, føler saa lidet, og lyver gjør man baade for sig selv og andre« . . .

Morsom er denne Storkar ikke at være sammen med, det begriber jeg snart, og jeg finder Paaskud — — jeg skal ned til Bygden.

. . . »Nei, bi lidt« . . . Byron stanser. »Hvis du føler dig træt, skal jeg skjære dig en Vandringsstav af vreden Ask, og med den Staven kan du gaa saa længe, du ønsker, og hvor du vil uden hverken at bli sulten eller træt« . . .

Slig Stav ønsker jeg mig gjerne . . . jeg leverer ham Tollekniven.

Og Byron gaar foran, jeg efter. Ingen af os mæler et Ord. Thi, hvad vi siger, er konventionelt og Løgn; dette skjønner jeg ogsaa efterhaanden.

Der ryger af en Skorsten etsteds; vi banker; en Mand sidder derinde ved Peisen. Han hilser og byr os velkommen. Vi svarer ham næppe; thi alt, hvad en siger, er Tant og Løgn. Manden sætter frem baade Grød og Smør; men som han ikke faar Ordet fra os, udbryder han:

. . . »Saa er du Byron, du?« . . .

Byron nikker —

»Jeg kan fortælle Dig,« siger Manden, »at Kona di' er ude og leder efter dig, og saa vakker og ven en Kone bør ikke plages« . . . siger Manden kort.

»Læs mine Vers,« svarer Byron. Han gjør sig baade kry og stor og læner sig tilbage paa Bænken. Men Manden hvisker mig i Øret: »Faa ham hjem, du, som kjender ham; slig Kar ved ikke rigtig, hvad han gjør eller foretager sig« . . .

Godt! tænker jeg. Nu gaar jeg foran og Byron efter. Og slem er han, det maa man sige; han rakker ned alt som godt og ret er, og Kona chikanerer han. En maa prøve at

lirke. Ret som det er, modsiger han sig selv . . . skjønt det han siger er baade vildt og genialt.

Nok en Hytte, hvor Manden fortæller det samme om Kona til Byron; »rent ilde stedt. Rigtig Synd om hende . . . paa Graaten; Byron fik være saa go' være snil . . . eller skulde en vente saant af slig Storkar.«

Byron blev tornende vild og sagde i Vildskaben mange gode Ting, Ting, jeg i Stilhed noterede ned for siden at levere Fru Byron dem. Jeg fik en hel Pose fuld. »Ingen kan elske som jeg,« sagde Byron; »thi min Kjærlighed overgaar alle andres; kun Havet og Bølgerne kjender min Klage« . . . Han tog Veien op mod Vidderne, hvor han vilde bygge sig en Hytte og leve af Jagt og Fiskeri. Saa vilde han snakke med de store Aander, og Syner skulde vælte sig indover ham — —

Tanken er stor, mente jeg, tog Tag i Frakken hans og fik ham nedefter. I næste Hytte fortalte Manden om en Kone, som havde grædt, og som var bleg som et Lig af Sorg, Angst og Søgen. Byron smilte foragteligt.

Nu synes jeg, det kan være paatide at nappe Stokken fra ham; jeg gjemmer den

lumskelig; og trods al Protest begir vi os ivei. Vi finder et Lommetørklæde inde i Skogen. Byron stanser og smiler. — Kvindefif, mener han og skræver over det. Længer henne ligger en Parasol. Han kjender den vist, men han læds ikke se den. Han baner sig Vei og smiler storladent; han stanser og lytter. — Vi hører en Jammer, en Graad igjennem Regnen og Vindesuset.

»Adjø,« siger Byron, bleg som et Lagen, »og Tak for Følget . . . nu er jeg passelig træt af Travet.« — Siden bærer han den vakre Kona fra Buskene og ned paa Veien.

Men Stemningerne hans har jeg i Lommen; ægte er de, sinte og vonde.

. . . Og Tankerne kommer, og Hesten dilter . . . et Skifte, to Skifter — humpti, dumpti . . .

. . . Jeg ser ogsaa andre Ting i Farten: En Kone banker sin Mand i Sinne,

et svare Spektakel i Stuen derinde;

Fuldskab, Ladskab, Troskab, Daarskab, — humpti, dumpti . . . jeg ser det svinde . . .

. . . En Fart i Australien mig rinder i Hu: Prægtige Heste, vilde Foler — Post fra

Mount Morgan — Sække med Guld. Vi jager afsted i Maaneskinnet. Man sparer ei Hesten
derover i Østen.

. . . Humpti, dumpti, udfor Stupet.

Ned triller Vognen; der ligger vi.

Jeg tror mig død; vaagner til nyt Liv, lig det gamle.

Vi plukker os op: En brak Foden, en anden Armen, og Hestene halter alle tilhobe.

Jo mere halt, desto mere Pisk.

Firbenede Foler behandles der værre end noget Dyr i den ganske Verden; thi deiligste Hingst koster tyve Kroner, og Føllet fanger en selv paa Marken
med Lasso.

Langs Veiene ligger derfor Skeletter og blegner og bruges til Fylding.

Og ingen fornuftigere spør derefter, om en Indfødt sig blander i Pokstenshaugen.

Hei, hvor det gaar, . . . humpti, dumpti . . .

. . . Der glor et Kranium, stygt skamferet, saa Øienhulerne lyser i Skinnet; og Kjæfte brækker og tygger i Sandet,
griner og mauler og skuler forbandet . . .

Videre gaar det med Posten og Guldet. — Maaneskinsnatten er dyb og prægtig,

. . . gul-gul fin og gjennemsigtig;
Hestene puster, hinker og halter,
omkring os underlige Gestalter,
Kænghuru'r lange, kirketaarnhøie; Skrangler af golde Skeletter.

Landet før Syndfloden er det vi gjester . . .
. . . gamle Rester og vredne Rødder,
— heia, min Ganger, nu faar vi Fødder.

Vognen er og af Guldet lavet, og Rotschild eier hele Greien eller Broder Mackay. Forresten forgylder Maanen gratis Vogne, Heste og Seletøiet. Og Tankerne kommer, og Hesten dilter . . . et Skifte, to Skifter . . . humpti, dumpti. Jeg ser en Gut, som aldrig vil vaagne; en Kjærring, der idelig raaber ham i Øret af al sin Kraft: Vesle Ola, staa op nu, en Fremmedmand skal ha' Skyds — —

. . . Og nu sidder Ola der bag paa og sover. Tømmerne har han rolig lagt over Skvetlæderet.

. . . Jeg ser og en Vei, som svinger og svinger
og danner de farligste, snaue Ringer.

Siden blir det bedre langt nede i Dalen. — Men nu løber Tankerne op paa Fjeldet, hvor Hestehopen græsser og knægger. Jeg rider en

Hingst, der er anset i Bygden, — humpti, dumpti; — nu siler Regnen; jeg hører Duren af Fossen, som spruder over Stenene dernede. Der mangler en liden Rast, og Nøk og Harpe vil sælsomt lyde . . .

. . . Jovist, i Bakken en Hest, som lytter,
stille sørgmodig og uden Rytter.
Mærra den blinde, jeg skjønner — er det.
Den lunter bag os — og forresten . . .
jeg ser det grant . . . det er Helhesten.

Den lunter bag os, mødig; i dybarret Svøbeslag skrevet paa Ryggen: »Slaa mig, pin mig, plag mig, ært mig . . . en Gang kommer Dommen, o Broder,

vogt Dig!«

Der har Brunen og Blakken og Blissen skrevet sine Navne ind; og de, som mangler, er alle de finere Aristokrater, som slider ondt, men som aldrig klager.

Helhesten lunter; Mærra den blinde aabner pludselig Munden og taler:

»Rødarret, koparret, Fregner i Mylder,
hæsch og bæsch — jeg slaar dig med Bylder.«
. . . Helhesten vrinsker rødt som Skarlagen;
fra Østen lyser alt Morgendagen;
en Stribe hvid, en spag, graa Lysning . . .

Helhesten stanser i stille Gysning.
Helhesten luder — Mærra den blinde —
er altid ude, naar andre er inde.

. . . Stygt Veir, pent Veir og koldsvarte Mørke . . .

. . . Men lysner det aldrig saa lidt af Dagen, snur Helhesten rundt og viser dig Ryggen; mørbanket, blodig; af Svøbeslag tunge staar indskrevet: »Brunen, Blakken og Blissen;

slaa mig, pin mig, plag mig, ært mig,
— snart kommer Dommen, o Broder,
vogt Dig!«

Da kommer Myrer, Fluer og andre; da skal du gjøre Regnskab for hvert et Slag og hver en Tanke . . .

. . . Det blir en Disput paa Dommedagen: Aktor, Defensor, Gjensvar og Tilsvar; og Prokurator selv maa frem med Pengene, han stjal fra Næsten.

Og Præsten maa vise store Bøssen og staar som de andre i Gabestokken.

En smækfed Pung har han gjemt under Trøien; og Bonden, Lurifax, hvisker om Grisen

til almen Latter, almindelig Knisen.
Ha, he, — ler Vorherre, der har vi Fedmen;
alt blir dog tilgit i stille Rødmen.

Og Almuen faar sig en Overhaling
for Næsvisheden. — Og til Betaling
der sættes igang
en Lørdagspræken med Aftensang.
. . . Helhesten luder — Mærra den blinde
lunker afgaarde, tung, medtagen . . .
. . . Stadig paa Jordens Skyggeside:
i dybe Kløft og igjennem Dale,
hvor Mørket ruger og knuger og suger
ens Hjerteblod bort, saa en falder i Dvale.

I Ørske, Kulde og klamkoldt Graaveir den søkker med Hodet og hænger med Halen, til Knæggen den hører fra Høifjeldsvangen. Til Jernhove spændes, og Merker sættes, og Forskjel gjøres paa Hingster og Hopper . . .

Da veirer Helhesten, lytter og snøfter,
Hodet i Veiret granhøit den løfter . . .
Og Hestehopen paa Høifjeldssletten spredes
for alle Verdens Vinde,
vrinsker, spænder, knaser og jager; —
efter sig har de Mærra den blinde.
De løfter Ører rædselsslagne,
Helhesten vrinsker rødt som Skarlagene',
stiller sig rank paa øverste Tinde:
Blissen, Brunen og Blakken til Minde
indhugget i solgyldte Bogstaver:

. . . »Brunen udmerkede sig som Traver.

Blakken trak Læs og slog Bjørn paa Planeten.

Blissen holdt Smaabørn fra Brønden« — —

. . . men Statuen forsvinder; et Blink i Skyen . . . og dusker og regner og visker og vasker gjør det en om Ansigtet.

. . . Humpti, dumpti — Skydsgutten sover, mager, forfrossen og morgengrætten;

. . . Taagen siger i Regnveirsskvætten.

Jeg er saa ør, at jeg ikke kan tænke. Jeg sidder der og nikker og dupper; glemmer gjør en at smøre paa Gampen; morgengrætten, vaad og forvaaget.

Og hist paa en Gjærdestør flakser en Kraake, kræ, kræ, kræ . . . Fæ — forpjusket.

Vandet rinder fra Hattebremmen, og Nakkehaaret er seigt og sjusket.

Kraaken flyver ad Skogen til.

— — — — — — — — — — — — — — —

Som Dagen, lider i rykende Hast jeg kjører efter Doktor, saa Støvet fyger.

Jeg kjører og pisker, og Dyret sveder;
jeg truer og hypper med farlige Eder.

. . . Endelig naar vi Doktorens Hus. Han spør, hvordan han har det?

. . . »Hr. Doktor . . . han ligger just paa sit sidste

»i Reisefeber foruden Niste.

»Hr. Doktor, det gælder kun nogle Minutter —

»han ved om en engelsk Langfartskutter, —

»han fantaserer, han vil til Australien, Amerika, rundt hele Bengalien; og naar han faar gaat gjennem alle Land, hver By, hvert Hav og stille Vand, da vil han skrive i Ørkensandet:

»At leve er ét, — at dø er et andet.«

»Han siger: Topmaalet af al Filosofi er hverken det ene eller andet, men bare at leve, elske, reise . . . Han tror, han kan greie med tomme Hænder en Professorpost i de varme Lande . . . Hr. Doktor, skynd Dem; her venter Folen, skumsvet drivende for Karjolen.«

»Fortæl,« siger Doktoren, »om flere Symptomer« . . .

»Paa Bryllupstur vil han — til Mandschuriet; mindre Trip omkring i Tyrkiet; en Uge i Rusland og ellers Paris,

Wien og London naturligvis.« — — —

— — — Hingsten springer, jo det gælder,

— Livet, Døden — enten eller!

Doktoren triner endelig ind, føler paa Pulsen og lytter til Hjertet. Feberen stiger for hvert Minut . . .

. . . Reisen er ude, og Visen slut.

— — Men ind i Morfinrusen han syner underlige, underlige Ting;

det blikstrer og lyner.

. . . Han ser en Skude, som stille seiler

for Bram og Læseil og toppede Røiler.

Selv ligger han doven paa Dækket og drømmer i Luften hver eneste Dag.

Og Luftens Skib har Vinger svære

som ganske vor Jord og vor Atmosfære.

Der er ikke den Ting, han finder stort. Som Lysestumpen blæser han ud: Orion, Sirius, andre Planeter . . .

. . . Humpti, dumpti; Solen varmer i Landeveisstøvet. Hest, Karjol og jeg stumper og ruller . . . Husmandsflækker, gyldne Agre, gir os Idé om fede, magre. Jeg duller mig ind; jeg kjender Duften af Blomster . . .

. . . Jeg stirrer mig ind i Ætherblaaen — I Frankrig, Bourgogne jeg boede en Sommer, hvor Vinhaver bugned om Rosenhækken,

hvor Baccus fraadsed, og hvor Bækken

klar og vandrig strømmende kjøled det hele Land; der danser Nymfer og smækfede Kvinder . . . og her kjører man i Karjolen, humpti, dumpti

— og pisker Folen . . .

III.

Naar man seiler og svider Haaret af sig under Ækvatorialegnene, skulde man ikke tro, at man fjorten Dage derefter staar paa Dækket i Islandstrøie og tykke Vanter og længes efter Kakkelovnsvarme.

Saa hændte; og det hændte ogsaa, at vi lænsede undaf Veiret i Vinternatten, mens fraadende, taarnhøie Bølger rullede efter os.

Jeg bare ventede, vi skulde bli slugt af den hule Braatsjøen. — Morderlig stygt saa det ud. Men friskt var det — som renskede Gufsen vore Lunger — som spyledes Tankerne. Og Livsmodet voksede, — det unge Mod . . . aa, jovist ja, jeg krøb langsomt nok over Dækket, men jeg syntes nu, jeg var meget til Kar ligevel.

Et Billede stod for mig.

Han hed Almafi og *hun* Marvene. Almafi elskede Marvene. Almafi ligte det kolde Klimat og jog som Isgufsen henover Bølgen — men Marvene var født ved Ækvator, heftig, blodfuld, varm.

De mødtes jevnlig paa Halvveien — og paa Halvveien skiltes de.

Som jeg i Mørket staar og tænker, faar jeg i Luften se en svær, hvid Fugl flyve.

Vingeslag mægtige — af en Længde som et Stagseil. — Skreg gjorde den, ja, jeg syntes, den mased:

»Jeg er dit Sind — vild som den vildeste, ung, stolt, fortvivlet, blodig, sønderrevet . . .« og det var, som dryppede der Blod af dens snehvide Bryst.

»Jeg,« skreg den videre susende, »jeg kjender Ære og Fald.

»Jeg saa Moskaus Brand og Millioner døde, ihjelfrosne paa Valen.

»Ved Waterloo svævede jeg i Skumringen over de to Hære. Og jeg skreg fortvivlet, da Keiseren veg. Jeg saa hans Haar graane paa en eneste Nat.

»Og ved Gravelotte og Spichern—Høh; jeg saa en Enke sidde stille og sørge i Flor af sort.

»Da jeg skreg ind gjennem den lille Rude, for hun op i Rædsel . . .

»Jeg saa altsammen, men nu bløder jeg sygt. Jeg bløder af Længsel, — fordi jeg er ung, stærk — blodig, sønderrevet. Jeg bløder, fordi der findes ikke Daad længer i Verden.«

Saa fløi den udover i Natten — og skreg sit Fortvivlelsens stærke Skrig, og Vingeslagene suste i Stormen.

— Og den fulgte os om Dagen i en Albatros's Skikkelse.

Over Mesanmasten svæver den og frembyder en herlig Flade for den lystne Skytte. Jeg lægger Riflen til Kinden, fyrer . . . og i et skjærende Hvin falder Fuglen ned og blir liggende i Sjøen der agter.

— Kvelden derefter, i Solens Nedgang, naar Stormen raser som værst, hører jeg samme hæse Skrig til Luvart. — —

Jeg kiger. Der staar Solen som en Glorie — og Himlen er som farvet i Blod, — mens Skyerne som Purpur jager i rasende Vildskab.

Det hyler og hviner — og skriger fra Luvart:

»Vild som den Vildeste, ung, stolt, fortvivlet, blodig, sønderrevet!«

Senere staar jeg paa Dækket. Stormen er nu af den Art, at den mer maa lignes med Orkan.

Sjøen brækker. For Stumperne rider vi undaf. Det kommer an paa, om Plankerne holder; — knager og brager gjør Skuden i sine Sammenføininger — og som Blyfjeld knuger Vandmasserne Skibsside og Agterende.

Stygt ser det ud, og saa mørk og tung som Natten er, kan en ingenting skimte uden den lysende Fraade.

Jeg hører der ude fra Veiret Skrig — men hæsere, dybere end de forrige, — og der øiner jeg Svartefuglen om Læbord.

Kulsvart er den — med uhyre Jernvinger, Ørnenæb og Staalklør.

Lynsnar slaar den ned, hver Klo i to Jernringe i Dækket. Og saa løfter den Skuden og hiver den forover milelangt i Luften, saa vi dumper og hugger i Havbund og Sten.

I Ildens Skikkelse svæver den nu om

Stortoppen, slaar ned i Hav og Bølge — og det lyner syndigt, hvor vi farer frem. — —

— — Det var fælt til Uveir — jeg lovede mig selv, jeg aldrig mer skulde skyde efter Albatrossen.

*   *
*

Sydende og kogende er Linien som en uhyre Kjedel.

Lige stegende, hvor en vender sig. Stille — i det halvkvalme Vand ligger Fanden i en Haifisks Skikkelse og vælter sig.

Og Diabolen ligesom drager og lokker med de væmmelige Øjne — og jeg synes, den siger:

»Vent bare, og jeg skal vide at træffe dig, naar du allermindst aner det.«

Et Par Slag af Rygfinnen, og Ildmørjen fræser under ham. Der lyser Ondskab af ham og Snuhed og Snarraadighed — og jeg blir helt fælen tilmode.

Vi har prøvet at tage ham paa Krog, men Udyret vil ikke nær Skibet.

Kanske er det Uveiret, som gjør det, Tordenbygen, vi venter fra Øst — den trækker langsomt og lumsk op og dækker Himlen.

Jeg gaar om og sveder, og jeg synes, det ser ganske uhyggeligt ud.

Uveir under Ækvator skal jo ikke være nænsomme af sig.

Længe varer det ikke, før Regnen klasker Dækket saapas, at den nok vilde kværke en god Paraply — samtidig lyner og tordner det — et Helvedes Rabalder.

Og derude i det sydende ligger Haien og vælter sig.

Og jeg faar den Tanke, at den igrunden ikke er Dyr, men Menneske. En liderlig Kompan er han, og Massemord har han paa sin Samvittighed.

Jeg henter Riflen og fyrer, men det bider ikke paa ham, hvilket er rimeligt nok.

Man skyder ikke Fanden med almindelig Blykugle.

Jeg synes nok, jeg skulde kjende Fyren; engang en Sommerdag i en Jernbanekupé i Würtemberg, han fortalte sine Historier. Jeg kjendte Øjnene igjen.

Desuden saa jeg ham flere Steder, baade i Hunds og Faars Skikkelse. Nu var han blet Hai.

Der fulgte samme Uhygge med Manden — en Uhygge, som altid havde fulgt ham.

Jeg gik ned i Kahytten . . . jeg eiede nogle lange Spidskugler med Staalod. Og disse Spidskugler haabede jeg vilde gjøre Virkning. Jeg skyder fire, fem Gange; forgjæves. Ved sjette Skud reiser han sig op paa Halen og pisker Vandet, saa Blodstrimen staar favnehøi. Samtidig snurrer han Kroppen rundt, mens Hodet rolig stirrer mod mig ondskabsfuldt.

»Den ligte du ikke,« tænkte jeg — og dermed ser jeg den ret som Tømmerstokken stikke snorlige tilbunds.

Jeg troede nu, at Verden en Gang for alle var kvit den Styggen; men nei tak.

Paa selvsamme Flekken begynder Vandet bare at syde og koge som i en Gryde.

Luften blir lummerhed, rigtig svedende uhyggelig — og tilveirs stiger Diabolen, saa Røgen staar i Hvirvel om ham.

Ildmørje og Gnister fyger til alle Kanter — vi kan være glad, vi, at vi ikke blir draget med i Skypumpen.

For deroppe i Skyen ser jeg Ansigtet hans paa Lur bag en Kjelderlem — det er som ruller han Snesevis af Tønder — Drøn — Larm. Det skadeskudte Ben med Hestehoven trækker han efter sig — — og Nisser og Haugfolk og Havmænd og Havfruer flygter hulter til bulter — nogle nordover, andre sydover. Ikke ser det ud, som de kunde bli enige om Veien, de slaas sig imellem, saa Busten fyger.

I Maaneskinnet om Kvelden hører jeg det snøfte og snuse ude paa Sjøen — og der ser jeg en staalblank Rygfinne stikke op i Form af en uhyre, skarpsleben Knivseg, og næste Dag stod der i Vandet en Stribe af Blod i S-Form.

Jeg sagde ikke noget, men begreb nok, hvad den »S« skulde betyde.

IV.

Det var i December Maaned, i den varme Sommertid, jeg stod raadløs dernede i Australien. Jeg havde forsøgt at gi' Konserter, men Publikum udeblev.

Jeg spillede paa de usleste Buler for næsten ingen Betaling, og jeg søgte forgjæves en passende Bestilling — saadan som enhver faar gjøre det i de moderne Nybyggerlande. Man tager, hvad man kan faa eller finde fat i. —

Af Arbeidshænder var der overfyldt. Landet led under fire Aars Tørke, og fra England strømmede fremdeles Tusinder over hver evige Uge.

Det var en Ynk at se deres Laser, at høre deres Jammer og deres Vredesudbrud. Emigrantdepoterne laa fuldproppede . . . Børn, Kvinder, Mænd løb forstyrrede om lig Kakerlakker,

mens Agenterne trøstede og formanede til Ro og Selvbeherskelse.

Mennesker af alle Nationer og Stænder — fra den usle Stodder til Grevens høibaarne Søn kunde sikkerlig her findes . . .

Selv havde jeg ingen Venner, en halv engelsk Shilling i min Lomme — efter betalt Hotelregning — og de Klæder, jeg gik og stod i.

Den lille Byen deroppe i Queensland laa stegende varm som en Dampkjedel. Hotelværtinden saa efter mig, der jeg slentrede nedefter Gaden, som vilde hun sige: »Vistnok dine sidste, unge Mand« —

— Du har Ret, tænker jeg, det var mine sidste . . . men hvad ialverden angaar det dig —

Jeg skynder paa; thi hun piner mig den Værtinde.

Gaderne gulner i den tropisk brændende Sol; alle disse Vinduer, de glinsende Tage blænder mine Øine. Der findes ikke et Skyggens Sted. Bare Sol og Varme lodret over Hodet. Hist og her nogle Skeletter af Træer, gamle Minder, uddøde, forbrændte i de fire Aars Tørke.

— Du har betalt dit Logi, tænker jeg, du er ødelagt af Varme, eier en halv Shilling . . . og nu skal du ud og søge Arbeide. Det falder mig ikke ind at klynke der, hvor det ikke nytter. Min eneste Tanke er at komme bort — ned til Hovedstaden til Venner og Bekjendte.

Jeg betragter de Skildte, Udenpaaskrifter. »Carpenter«, staar der. Jeg kjender hvert eneste Bogstav. Thi jeg har gaat der forbi mange Gange i den sidste Uge, ligesom jeg nøiagtig har gjennemgaaet alle Avisers Avertissementer.

Jeg smiler til en Vinhandler, Barkeeper, der lyser af Fornøiethed udenfor sin Dør. Vi har smilt til hinanden hver Dag, fordi jeg for elleve Døgn siden tog en Whisky hos ham.

. . . Mine Knær skjælver; jeg vil gaa hurtig; thi jeg føler, at jeg ellers løber Fare for den sidste halve Shillingen.

»Halloh, unge Mand!« . . .

Jeg snur mig og tænker: Du bør vist gaa indenfor . . . kanske kan han gi' dig et godt Raad, et Vink. Jeg ser i ham en Frelsens Engel.

Flasker staar opstillet derinde, alle med Etikette.

Jeg slænger min sidste Mynt ligegyldig paa Disken og taler om, hvor varmt der er udenfor, og hvor kjøligt der er indenfor . . . endog om Luksusgjenstande som Vifter, Parasoller, — om hvor godt jeg igrunden liker denne lille Byen og om det, at jeg just er ifærd med at afslutte en Kjøbekontrakt, anbelangende et Hus i Udkanten.

Værten smiler, byder . . .

»Tak aldrig mer end én paa Morgenkvisten —«

Jeg sjangler nedefter Gaden. Berører næppe Brostene. En Følelse af Hastværk overfalder mig, som naar man er overmaade optagen. Det var noget vist raskt, forretningsmæssigt ved den Whisky: man løber tvers over Gaden, slaar i sig saadan en, og vips sidder man atter paa sit Kontor — 40 Pund om Maaneden —

Jeg løber i Svedebad. Hvorhen? Hvorfor ikke til Posthuset?

Solen blænder. Jeg tænker paa Solstik, — min tynde Straahat og min Lorgnet, der snart vil glide mig af Næsen og slaa sig i Splinter mod Brostenene — og jeg forundrer mig over mit Hastverk; man vilde maaske faa lige meget udrettet, om man tog Sagen med Ro.

I et Sprang er jeg oppe ved Posthustrappen og ind Døren, som glider igjen bag mig, uden at gjøre den Larm, jeg i min Hast har ventet mig.

Funktionæren, en Mand i blændende hvid Halskrave, tørrer sin Nakke med Lommetørklædet og viser et Par elegante Hænder.

»What do you want?« . . .

Jeg forhører mig om Breve. Jeg taler i en Tone, som skulde jeg hente Breve der daglig, skjønt Sandheden er, at ingen paa Kloden kjender min Adresse, og at jeg ligesaa godt kunde forhørt mig hos Skomageren eller hos Fotografen i næste Gade.

Udenfor læser en Person den opklistrede Plakat. Hans Øjne rinder; hans kulørte, skidne Skjorte ligger brettet udover. Man ser hans nøgne, solbrændte Bryst. Hans Hat kunde gjerne slængt et Aar omkring i Rendestenen.

»Postamt?« spør han stammende, pegende mod Bygningen. »En stakkels arbeidsløs,« forklarer han . . . »uden Mad, uden Penge; har ikke smagt Biden siden igaar og mine Børn, smaa Børn« — —

Jeg beklager. Penge eier jeg ikke for Øieblikket. Arbeide kunde jeg maaske skaffe ham,

er just ifærd med at afslutte en Kontrakt, anbelangende et Hus i Udkanten . . .

Jeg studser over mine egne Ord; de lyder som fra en Fremmeds Mund. Og jeg finder, at de lyder godt.

»Jeg er saa sulten« . . . Manden snur og vender sig. Stemmen gir saa'n inderlig Medynk. Kunde man bare hjælpe ham . . .

»Hør, — ved De hvad!« — Jeg faar en Idé. — »Gaa De ind paa Posthuset og hør med ham i Gluggen om lidt Hjælp; men hils fra mig« . . . Jeg gjentager »hils fra mig« og skynder afsted for at være omkring Hjørnet, før han atter viser sig.

. . . Naa, — hvortil disse Dumheder, denne Gentlemansmanér, naar du selv ikke eier en Øre. For Fanden! Manden faar sansynligvis sin Middag paa din Anbefaling, mens du selv sulter . . . skjønt jeg ikke eier Apetit! Skjønt jeg er tørst og træt og kjed — skjønt der ligger et latterligt Skjær over Situationen . . . saa sidder jeg net i det alligevel. Og jeg siger baade »vistnok« og »ihvorvel«, og der sker ingen Mirakler til min Frelse.

At tænke sig Pengebrev med fire røde Segl, liggende hjemme paa Bordet . . . dertil

maa man ialfald ha' Værelse og Inventar . . . Inventar — Ordet lyder luksuriøst —

Solen steger Gaderne. Min Hals er vaad og klam i den overhændige Varme. Forbi ruller en handsome-cab. Indeni sidder en Dame i lyst Toilette, lænet tilbage; hun kiger ud igennem Ruden. Jeg ser, at hun er vakker. Jeg slentrer langsomt og tænker paa de mange vakre Damer, jeg har kjendt og set, og paa det, at Pengene — den usle Mynt, afgjør altsammen, bestemmer vore Ægteskaber . . . Penge og atter Penge.

Der farer som en ond Samvittighed i mig —

»Hør,« tænker jeg, »Du maa virkelig se nogenlunde anstændig ud, lidt gentlemanlike. Man gaar ikke som Sjauer, fordi om man befinder sig i øieblikkelig Forlegenhed« . . .

Over hos Skomageren skinner en Speilglasrude. Jeg rykker til, da en stor Hund kommer springende om Hjørnet. Og denne Hunden er naturligvis en død Hund, og jeg har et Dødningehode paa min Krop. Jeg ser det altsammen i Speilet, og det begynder saa smaat at svinde.

Husrækken bevæger sig; Fortogene svæver, glider bort under mine Fødder . . . det eneste faste Punkt i Gaden er naturligvis jeg selv . . . bi nu lidt — jeg burde besøge Barberen . . . der kunde man sidde et Øieblik i Skygge og lade sig rage, indtil Svimmelheden var gaat over. Siden fik man tage hvadsomhelst og hvilketsomhelst Arbeide . . .

. . . Jeg stryger forbi Barberstuen og ned mod Kaierne, den Vei jeg har gaat hver Dag i den senere Tid . . . dernede, hvor Lægtere losser og laster, hvor Vandet er grumset, stinker af Raaddenskab og skinner i den tropiske Sol i alle Regnbuens Kulører.

Inde fra Pakhusaabningerne, — der Sjauere ligger og hviler og sover, stikker Trøieærmer, Støvleskafter og brunstegte Hænder frem. Et og andet Blikspand blinker i Mørket. Udenfor Rissække, opstablede i lange Rækker.

. . . Hvadsomhelst! . . . altsaa — disse Sække. Kunde en bare finde Formanden, Arbeiderformanden. Disse Mennesker tjener naturligvis gode Penge. Du skal se, det gir sig.

Jeg slentrer frem og tilbage. Jeg har den Tanke at finde Arbeiderformanden, og Tanken

synes mig saa udmerket, gir mig Kraft som en Løve. Jeg prøver at løfte en af Sækkene, og jeg magter ikke at rokke den af Flækken. Sveden perler af mit Ansigt . . . den Bestilling maa jeg opgi. »Ikke fordi nogen i Verden skulde faa mig til at bære de Sækkene« . . .

Jeg føler, at jeg ser bleg ud, og jeg sætter mig ned ved en Vandtanke, der jeg oftere drak Vand. Indenfor en aaben Dør sovner jeg. Og drømmer uafladelig og tydelig, meget tydelig: Sækkene ligger opstablede; Formanden Jenkins tilser os. Jeg griber Byrden, den tunge Gjenstand og løfter forgjæves. Jeg løfter, saa Gnisterne springer mig af Øinene. Jeg føler en lummer Blodsmag i Munden . . .

Jenkins smiler infernalsk.

— Og han ved ikke, at jeg bærer med mit Blod, mit·Hjerteblod. Jeg henviser ham i Raseri til mit Hus i Udkanten og afbryder Arbeidet . .

»Get out« . . . Jeg vaagner; en frygtelig Røst; en Mandsperson griber mig i Skulderen; og jeg sniger bort lig en Hund, man har git et et godt Spark.

Jeg gjør mig de Spørgsmaal: Hvormange er Klokken? Hvorlænge har du sovet? Og

hvordan kunde du falde paa at sove nu? Nei, det fik engang bli Alvor af den Søgen om Arbeide.

Og jeg tænkte efter . . . det gjaldt om at bruge sin Forstand — — Violin kunde jeg spille. Snedker var jeg ikke; heller ikke Skomager; Tømmermand? Næppe! Jeg havde engang slaat et Dusin Spiger i en Væg, men det var længe siden, og jeg erindrer, det tog Tid.

— — Saa var det Malerbestillingen — En god Violinist kunde naturligvis nok smøre Maling over et Hus, naar det gjaldt. Forresten maatte der vel findes Folk i Byen, en Sjæl, en kunde henvende sig til.

Jeg saa i Øieblikket et Væld af Journalister, af rige Borgere, Embedsmænd — endog Landsmænd, der alle sikkerlig kunde redde Situationen.

Jeg styrter afsted . . . Naturligvis — et Rigdomsvæld . . . for Pokker, et Samfundslag, hvis Indflydelse du i denne lange Tid ikke har benyttet dig af . . . Og jeg glemmer, at jeg hver gudskabte Dag har gaat fra Per til Paal og gjentagende forsøgt at arrangere Konsert, — at min kostbare Violin staar hos en gnaven Fyr, og at de ti derfor erholdte Shilling befinder sig i Hotelværtindens Lomme.

Fra Mr. Burns Pianofortefabrik lyder Musik . . . naturligvis . . . naturligvis . . . jeg aabner Døren lidt nervøst.

»Er Mr. Burns hjemme?« — —

Den unge Pige stanser sine Fingerøvelser:

»Jeg tror nok,« — svarer hun.

— »Kunde jeg faa ham i Tale et Sekund?«

Hun forsvinder. Hr. Burns viser sig, først blid i Minen, senere streng og barsk. »Jeg har jo sagt Dem« — — —

— »Naturligvis . . . men denne Gang er jeg kommen for at sige Farvel. Jeg reiser imorgen sydover« — — Løgnen synes mig saa naturlig, fuldt ud berettiget; denne Mands Overlegenhed irriterer mig.

Hr. Burns griber om sit lange Skjæg. —

»Det glæder mig,« svarer han, »oprigtig talt, tror jeg ikke, der er nogetsomhelst at gjøre for Dem her« . . .

— »Vist og sandt. Vær saa venlig at hilse Deres Hustru, jeg har travelt . . . nogle Visitter, adskillige Smaating« . . . Jeg stirrer ham i Øinene »adskillige Smaating — ja« . . . Jeg trykker hjerteligt hans Haand, takker ham, — og Pianoøvelserne lyder efter mig, som jeg

trasker henad den lumre Gade. De hjemlige Toner tager Veiret fra mig.

— Den forbandede Fyr, tænker jeg, og disse Lirekasser, han sælger; slemme Instrumenter — Musik for Vagabonder og sultne, syge Mennesker; rigtig lirum . . .

Jeg løber tilbage til Hr. Burns; jeg beder ham om en Par af hans trykte Anbefalingskort, taler om min Reise til Europa og om mine mange Forbindelser. Jeg agter at anbefale ham efter Evne. Og jeg siger — »Hr. Burns,« siger jeg, »det blir en deilig Reise . . . om vi bare kommer til at gaa indom Ceylon« . . .

Hr. Burns tror ganske vist dette.

Og vi tager en rørende Afsked.

To Japanesere spadserer stive som Dukker med hver sin Parasol over Hodet. Langsomt afmaalt, ifølge deres Vane.

— »Undskyld, Sir . . . maa jeg faa Lov at børste Dem; De er ligefrem tilskvættet« . . . Han børster og gnider. Jeg ved ikke, hvordan jeg skal kunne takke ham. Jeg beundrer ham, hans Holdning, hans fine Manerer . . .

— »Sir . . . vi er to stakkels arbeidsløse,« fortsætter han. — »Vi har Familie . . . vi beder

om Undskyldning — bare en ganske liden Dusør; her findes ikke Beskjæftigelse i Byen« — —

Jeg betragter de Folk, flau, flad.

— »Mine Herrer, for Øieblikket ikke; kunde jeg faa Eders Adresse . . . Jeg kommer just fra en Konsert hos Hr. Burns og skal hæve min Gage om kort Tid. Jeg vil gjøre for Eder, hvad der staar i min Magt. Jeg beklager« . . .

Jeg faar deres Adresse. Der er ikke Ende paa Lovtaler fra de stakkels Mennesker. De hilser med Hænderne efter mig. Og jeg føler mig skamfuld indvendig, og jeg gir mig til at tro, at der i det ganske Australien kun findes arbeidsløse Mennesker; alt, hvad jeg træffer, taler om slette Tider; jeg regner over, hvad jeg i den Retning har truffet de sidste fjorten Dage.

Utallige! Blandt dem en sulten Kleinsmed, en Skomager, som hverken havde Læst eller Læder eller Mod paa flere Støvler. Han repa-rerede mine Hæler og levede af denne Reparation i saa og saa lang Tid.

. . . Jeg ser ogsaa en Tømmermand, en kraftig Kar sulte og lide Nød . . . de finere Métiers som Artister og Fotografer hænger sig i Mængder hver evige Dag.

Gudskelov har jeg tilsidst den Udvei at telegrafere ned til Konsulen i Hovedstaden; men før dette sker, agter jeg at bese mig endda en Tid . . .

Jeg fortsætter Veien.

Den ene Have afløser den anden. Jeg haaber paa noget Frugt — Bananer eller læskende Melon. Mine Tænder løber i Vand ved Tanken. Thi jeg er tørstig, næsten stegt af Varmen.

Atter mindes jeg de mange Chancer: Journalister, Embedsmænd, Musikfabrikanter, hvor man burde ha' udrettet det utroligste.

. . . »Hvilket Asen! . . . Nu søger Du jo Udkanten af Byen, istedetfor at holde dig i Centrum. Du tørster, fordi du ikke vil drikke« . . .

Jeg springer op paa Gjærdet og griber en Del Frugter, Bananer, — skræller dem og spiser, rolig, — som om intet var, skjønt en Mand i Døren derhenne skjælder mig ud baade for Slyngel, Kjæltring og Tyv.

»Hvadbehager? Tyv . . .! Tør jeg bede Dem være saa venlig at gjentage Ordet.«

Manden bliver voldsom, frembyder tilsidst sine Kjæmpenæver.

»Kjære Ven« . . . Jeg føler merkelig nok ingen Angst; mit Sind er ligegyldigt, koldt . . . »De anfalder en Mand paa den aabne Landevei, fordi De ser, at De kan slaa mig til Jorden med et eneste Slag« — —

Fyren truer mig lige ind i Ansigtet.

— — »Men jeg siger Dem . . . jeg forsvarer mig ikke; heller ikke er det min Agt at disputere eller opholde mig over en lignende Bagatel. Jeg har Hastverk . . . just ifærd med at afslutte en Kontrakt, anbelangende et Hus i Udkanten. Forstaar De? Adjø!« . . .

. . . »Bi lidt,« raaber han, »Sir, Sir . . . ikke saa hidsig — De agter at kjøbe Hus? Mit staar tilsalgs: syv Værelser, Kjøkken, Pigekammer, Badeværelse, Kjælder — alt flunkende nyt for to hundrede Pund« . . .

Han gjør en Undskyldning og byder mig indenfor.

»Men — De begriber, at jeg er ifærd med at underskrive en anden Kontrakt« —

»Godt,« mener Manden, »De kan jo se, hvad jeg byder Dem.« . . .

Vi betragter alt. Kjælder som Loft. »Og Haven hører til? — —

. . . »Selvfølgelig . . . Haven hører til; alting indenfor Hegnet« . . .

Jeg synes meget godt om hans Hus; det vilde ganske vist passe udmerket for mig . . . men saa betænker jeg mig alligevel og fortsætter min Vandring med Lommerne fyldt af Frugter og med et venligt Smil fra Huseieren bag mig . . .

Jeg skal nu først hen i Udkanten af Byen, ordne Affærerne . . .

V.

. . . Jeg var naaet saa langt som ud af Byen og ud paa Landeveien; fremdeles sjaber og herunter; men jeg spadserer paa, idet jeg haaber, at næste By maa berede mig lysere Udsigter.

Jeg kommer til en Veisving, og jeg ved ikke Ordet af det, før jeg møder Klimatfeberen. Han sidder ved Grøftekanten, rødsprængt, rødskjægget med hovne Øjenlaag og blege Tindinger.

»Svært, hvor langsomt du dra'r dig« . . Klimatfeberen stirrer misfornøjet i Jorden.

Og som jeg prøver at snige mig bort, holder han mig fast ved Frakkeskjødet.

»Aa, nei, dennegang skal du ikke slippe; nu kan jeg ha søgt længe nok efter dig; ventet har jeg ogsaa baade paa Landeveien og i Byen« . . .

Dermed slaar vi da Følge lige til første Boardinghouse, hvor Klimatfeberen stænger mig inde i et trangt, lidet Rum, — varmt, skiddent og med Glugge af en Haandsbreds Størrelse.

Derinde ligger jeg da og stirrer op i Taget; et ækelt Tag, hvor Fluer og Moskittos danser om hverandre og kives.

Og jeg baade lider og sveder; sint er jeg ogsaa, argende vond, hvergang Klimatfeberen stikker Næsen indenfor Døren. Sætter han sig paa Stolen og glor mod mig, reiser jeg mig i Sengen, knytter Næverne og slænger i Raseri begge Støvlerne efter ham.

Dette kan han ikke taale; han eier ikke mer end en vis Portion Taalmodighed han heller; er han skabt til at høre vondt og til at ha' det vondt, skal han da vide at hævne sig.

Og skjønt jeg paaberaaber mig Uretfærdigheden ligeoverfor den enkelte i Samfundet, kommanderer han alligevel som en General.

Jeg maa trække i Klæderne — Støvlerne bare halvt paa; »Trøie behøver du ikke,« siger han; »kom saa« . . .

Halvdød slæber jeg mig henover Landeveien; Klimatfeberen lige i Hælene, svedende

varm . . . Jo, dette er rigtig muntert. Fyren skal vel forfølge en helt tilby's.

Jeg snur hurtig om og driver ham Knytnæven i Ansigtet, saa han bare gaber og fræser.

Jeg flygter op paa en forbifarende Vogn, hvorpaa Sække ligger høit stablet; tror mig godt og vel undaf . . . men jamen sidder han ikke bare ved andre Hjulet — og skuler melkeblaa i Øjenkrogene.

Ogsaa lægger jeg Merke til, at Kusken hikster og ryster og jamrer og ynker sig — ligesom de fire Heste er Øg af værste Sort: lange, magre; Ribbenene hænger dem ud af Siden som Frynser og Dusker, — og lider de vist af Galler og Kværsil.

Eftersom vi triller sagtelig og ryster, staar der en hvid Sky af Støv efter Hjulene, og nu ser jeg, at Klimatfeberen stikker Smaahul i Sækkelærredet. —

»Smittestof« . . . ler han, »og alskens Styggedom. Hvor vi farer, spreder vi Sygdom om os« . . .

Jovist! Jeg begynder snart at begribe. Manden er naturligvis ingen anden end selve Pesten. Kusken, Hestene og jeg Ofrene. Jeg skjønner det; thi eftersom Tiden lider, blir han

alt sortere og grønnere om Kinderne, mager igjennemsigtig . . .

Jeg taaler ikke længer at betragte ham; — falder i Søvn indimellem.

Jeg synes at høre Klokker, Bjelder, — og fornemmer slemme Ryk, og jeg ser, at Vognen er ble't en god Del større, at Hestene farer frem med Dombjælder saa hurtig, at det runger igjennem Landskabet. Hinker og halter gjør de, mens Vogn og Doning hangler og skrangler.

. . . »Pesten kommer, Pesten kommer« . . . raabes der allevegne.

Menneskene flygter forfærdede. Mange blir liggende efter.

Slingrende, skranglende kjører vi; uslere Greier skulde en aldrig set. Vi stanser ved samme Boardinghouse, og jeg blir stængt inde i det inderste Rum. Varmt, skiddent med Glugge af en Haandsbreds Størrelse.

Jeg ser op i Taget, et ækelt Tag, hvor Fluer, Moskittos danser om hverandre og kives. Og jeg baade lider og sveder, jeg grøsser for Klimatfeberen, bare nogen kommer og tager i Dørhanken.

Pesten er værst, tænker jeg; dernæst

Koleraen, saa gul Feber, Kopper, Tæring, Tyfus, Difterit og Kighoste.

. . . Klimatfeberen er langt ude i Leksen.

Men de Navnene burde jeg ikke nævnt høit . . . thi — der staar de allesammen opstillede foran Sengen. De slaas om fremste Pladsen. Gulfeberen er mest paatrængende. Han trykker mig en Bog i Haanden. Og jeg ser, det er en Verdenshistorie; Ægypterne, Babylonerne, Assyrerne . . . Babylonerne . . . Babylon! . . .

Jeg ligger udenfor Stadens Mure, fattig, elendig, frygtelig Hodepine. En Pilegrim ser mig, men gaar forbi. En Kavalerist svinger Sabelen, hugger efter mit Hode. Drukken og brutal har han en nøgen Kvinde foran hos sig paa Sadelknappen. Stadsporten sprænger han . . .

Jeg hører Larm og Spektakel derindefra. Jeg reiser mig, tager mine Laser om mig.

»Hvem der?« raaber Skildvagten.

»En fattig Reisende.«

»Sludder. I Babylon findes ingen fattige, du Drukkenbolt« . . .

Skildvagten skyder mig indenfor, og jeg befinder mig i en By, hvor Menneskene gaar

usædvanlig fint antrukne, hvor en Butikbetjent kommer, tager til Huen:

»Vær saa artig, en ny Dress, en god Dress, elegant! koster ingenting« ..

Udmerket. Jeg trækker i Klæderne og Betjenten bukker; han siger: »Regningen,« siger han, »staar i femti Aar« . . .

Brillant! Om femti Aar er jeg død. Betjenten bukker:

»Min Herre, vi kræver Dem efter Deres Død« . . .

Jeg kan nu faa, hvad jeg ønsker, baade Støvler og Strømper og Slips. Stok kjøber jeg ikke, forat Regningen ikke skal løbe for meget op. Derimod tager jeg mig en Cigar, spiser, drikker og lever anstændigt.. Siden ser man sig om i Babylons Kvarterer . . .

Livet arter sig der vildt og broget, og det hele kunde være bra, om man ikke var nødsaget til at holde Diæt. Jeg har slem Hodepine. Saa faar man se paa de andre more sig.

Livet i denne By, siger jeg, er det letsindigste i Verden. Intet respekteres i Babylon. Ægteskabet respekteres ikke. Røveri og Mord hører til Dagens Orden; man haaner og mishandler den brave:

Den største Synder faar det høieste Embede. Babylonerne sover om Dagen og morer sig om Natten. En Professor maa ha' begaa't hundrede Mord. En Kopist tyve. General hundrede og femti.

Jeg ser paa disse Mennesker; og de kommer hen og antaster mig.

»Æd, drik og vær glad,« siger de, »og se dig om: ingen Babyloner naar fyrretyve Aars Alder. Vi lever, og vi lever intenst« . . .

Jeg blir trukket med i Tummelen. Jeg ved ikke, hvor det bærer hen, heller ikke rigtig, hvad jeg foretager mig. Jeg skyder af en Revolver, myrder en og anden, indtager Maaltider i hængende Haver . . .

Jeg synes omsider at befinde mig i en uhyre Seng.

Jeg ser op mod et høit, hvælvet, himmelfarvet Tag, og dette Tag blir skruet nærmere og nærmere mit Legeme. Snart maa jeg knuses . . .

. . . Jeg reiser mig for at flygte; jeg vil redde mig ud igjennem Vinduet, og jeg støder Hodet . . .

— Jeg befinder mig i Boardinghusets inderste, kvalme Rum. Jeg har Feber, er ved

at kvæles af Varme. Læge kan man ikke faa fat i.

Jeg beder om et Glas Vand; i Vandet svømmer Kryb og Raaddenstof.

Kineseren, der varter op, er selve gule Feberen, og Boardinghusets Yderrum besøges af talrige Gjæster, tobaksrygende, støiende, snakkende.

Enkelte uforskammede stikker Hodet ind ad min Dør; blandt dem findes baade koparrede og skarlagensfarvede.

En Uge gjæster jeg dette Hus af et Rædsels-Hospital.

VI.

Det var Sommer — gloende Hede. Det var meget mer end som saa — nemlig Juleaftens Eftermiddag, noget, som kunde være bra, om en ikke befandt sig inde i Australiens Indre — Barbarernes, Menneskeædernes Rige, det urgamle Land, forvitrede Klipper og Trærødder — altsammen Levninger fra Noah's Tider — fra før Syndfloden.

Byen laa derinde, den lille, ukjendte By med de hvide, solgyldte Mure — med Oranger, Bananer og Pinjer.

Som omstreifende Kunstner tog jeg ind i Byens fineste Hotel. Saare fint var dette Hotel, der eiedes af hin forsufne Whiskyvært med samt Værtinde — saare europæisk og sobert.

— I Sengen arbeidede Edderkoppen sine hængende Haver med alle de levende Dyr.

Og Inventariet — — jo, en lumpen Sofa,

Stol paa tre Ben, paa Væggen »the Queen Victoria.«

Jeg stirrede en Tid paa dette Kunstværk og gjentager uafladelig: »altsaa Jul« . . . blandt Roser i deiligste Sommer, mens de hjemme gaar Julebuk og kjører med Dombjelder. Her ser, trods Sommeren, ikke videre opbyggeligt ud.

Værtinden sidder og nikker og nikker og gisper, og Værten ligger halvsovende, døsende, mens Solen kaster sine Straaler skraat henad Husenes Tage.

Jeg havde just ikke mange Venner i Byen, muligens en eller anden Missionær, et Bedehus for fromme Tanker. Og skjønt jeg vel kunde være trist nok før, gik jeg dog didhen.

Og det hændte mig, at jeg træffer Missionæren, og at han vil omvende mig til sin Sekt . . . noget, som tildels lykkes ham.

Saa leirer jeg mig ude paa en Hustomt i Eftertanke. Jeg læner mig tilbage, halvslumrende, stirrende ind i Evighedens Blaa.

»Sekt,« tænkte jeg, »hvad er en Sekt? Fiksfakserier og Former. — Og saa forresten . . . hvilken Sekt skulde da være den rette! Hvilken?«

Mine Tanker flyver viden om. Fjernt lyder Musik fra Stadens Frelserarmé. Her kvækker

Frosken, Fuglen fløiter, Stemmer høres — evig Snadren fra Lagunernes Millioner Fugle — langt borte.

Og Bien kommer summende og hviskende: »Glædelig Jul. Flyv, flyv?«

* * *

Jeg løfter mine Vinger, jeg har opfundet Flyvemaskinen! — to uhyre Vinger med Svingfjær og Styrestjert.

Hele Verden behersker jeg, hvert Land, hver By. Jeg spiser Frokost paa Madeira, Middag i London, Souper i Paris's Palais Royal.

— Det bær' afsted over Stillehavet og det Indiske Ocean. Under mig raser etsteds

Cyklonen, Orkanen. Skypumpen suger til sig og sluger Jernskibe, som Haien sluger Matrosben — alt mens det hviner og suser for Veiret — jeg og mine prægtige Vinger.

Kratch, kratch — jeg dreier Nakken en Smule og øiner Fregatfuglen, som i et gispende Sekund blir seilet agterud.

»Skvatch, Skvatch«, — Albatros, Stormsvale.

Adjøs Børn og glædelig Jul.

Høh, høh. Oceandamper i Havsnød . . . redde sig den, som kan — Kapteinen gaar tilbunds med Armene overkors.

Glædelig Jul — naa, jeg ser ingenting — jeg ser bare blaa-grøn Æther og nedenunder det dunkle Hav, den svale Bris, et Skib, som en Svane, heldende sig yndefuldt i Passatens svale Luftning. — Gode Gud . . . glødende Verden; trygt kan en sige, en er paa Reise!

Jeg stunder mod Ceylon — Paradisets blomsterrige Have.

Jeg daler ved Bryggen sagte — og der lyder:

»Bambus, Bambus.« En svær Haler af en Damper blæser og puster; Propellen skovler,

hvirvler og skvulper hult sit: »Bambus, Bambus . . . Bomuld, The, Kaffe . . . Bambus.«

. . . I Plantagerne driver de Indfødte om, arbeidende, svedende.

Det er vakre Mennesker — stille Mennesker med yndefulde Manerer.

»Godkveld,« siger jeg, »og velsignet Julefest« — han løfter Bomuldsballen af sin Ryg — tørrer Sveden af sit Ansigt og ser forundret op:

»Julekveld — hvad er Julekveld?«

Naa, saa for Pokker — — Manden hører jo til Brahma. — Forskjellen ligger jo i Datoen, i Udstyret. De Frynser, han har om Maven, bærer vi ikke hjemme.

»Fortæl,« siger jeg, »fortæl noget om denne dejlige Ø,« — Han begynder:

»Der var engang en Kvinde; hendes Navn »kjender jeg ikke. Men hendes Klæder var af »den hvide Silke. Hendes Øjne var Rubiner »og Diamanter, og hendes Legeme var fint og »lækkert. Hun boede inde i disse Skove. Og »hun var vild. Ingen kunde hende fange. — »Nærmede man sig hende, forsvandt hun som »Maanens Straaler gjennem det raslende Løv.

»Jeg saa denne Kvinde én Gang. Og jeg

»glemmer det aldrig siden. Hun steg op af »Bad fra den glitrende, tause Aa. Hun saa sig »om og spejdede, — Og jeg hørte hende nynne »den deiligste Sang. Hun fik ikke Tid at »flygte. Jeg svor, at jeg elskede hende.

»Jeg sa': »Kys mig kun én Gang — og »jeg er beredt paa Døden.« Hun svarede:

»Kysser jeg dig, er det hele forbi. Be»tænk dig — jeg vil tabe min Charme . . . lig »Sommerfuglen er jeg; rører du mine Vinger, »taber de sin Glans.«

»Jeg udstrakte min Mund mod hendes . . . »da krøb en frygtelig Slange frem og satte sin »Tunge mod min — — — Jeg flygtede.«

Manden saa yderst begrædelig ud. Jeg spurgte:

»Kjender du ingen Fakir, som kunde lære en at kogle . . . eller ophæve Tyngdens Lov?«

Han henviste mig til en i Benares, som skulde eie Usynlighedens Hat med Taushedsbremmen.

Han viste mig ind i sin Hytte. Og han sa':

»Her ser du min Kone — — brav og tækkelig, fin og smækker.«

Denne Kvinde kunde spaa — var synen. Hun kunde mane til sig alle Markens Dyr.

Og hun satte sig ned og blæste i et Bambusrør.

Straks kom Boa Constrictor indom. Den krøb omkring og lod misfornøjet — yderst forpustet.

Naa, hvorfor? Den vimsede med Halen:

»Jo, jeg forfulgte just en Europæerinde, men hun kom undaf. Forresten er jeg temmelig malcontent med min Stilling som Dyr. — Hare — Svin — jeg likte mig bedst som Svin.«

Ræsonnementet vakte min Forundring. Jeg saa meget forbauset ud.

Jeg troede nemlig, at Svin var Svin — og Boa Constrictor — Boa Constrictor.

Men »nei« mente Spaakvinden. »Erindre dog Sjælevandringen. Vor Sjæl gaar igjen i Dyr« — —

Saaledes, hm. . . .

Boa Constrictor betragtede mig snu, øjensynlig genert. Den hvislede og gjorde logrende Bevægelser. Og den talte:

»Engang var jeg den vise Irma — den viseste af alt Folk . . . men der blev af Nirwana intet Hensyn taget. Jeg maatte som andre gaa igjen. Trods min Protest! Der svaredes kun: »Saa er Naturens Orden. Vi kan ingen Forskjel gjøre. Kommer én med

Indsigelse vil snart alle indfinde sig. *En er alle.*«

Jeg saa, at Boa'n smilte, som ønskede den at udtale, at der dog var Forskjel paa Folk. Saa sa' den bare: »Den, som havde hørt til de Hvides Sekt fra de Lande, hvor man ikke agter paa Theosofien«.

— — —

Men Kvinden blæste atter i sit Rør; Boa'n forsvandt, og den mægtige Kongetiger kradsede med blodig Snude paa Døren.

Glubsk og storædende — vældig og stærk lod ogsaa denne misfornøiet. Og hvorfor? Kunde den ikke fraadse af alle Markens Dyr?

Kongetigeren havde før været Menneskeæder — havde ædt baade Far og Mor, Søster og Bror. Og nu havde den erbarmelig Lyst til at æde Spaakvinden. Netop Spaakvinden. Ingen anden end hende, som vilde Magten over den.

»Æsch,« grinte den, »jeg æder dig op.«

Dog spagere og spagere blev den. Tilsidst lægger den sig bag i Ovnskrogen, surmulende. Alt, mens Spaakvinden blæste.

Tigeren maatte gaa paa to, paa et Ben ...

danse baglænds, forlænds og hoppe gjennem Tøndebaand. Den sa':

»Saadan maa jeg gaa fra Landsby til Landsby, udstillet i Bur, vanæret, beskjæmmet. Jeg saa dig, du hvide Mand i Berlin, Paris, i London, i alle Dyrehaver. Jeg taler flere Sprog, men hvad hjælper mig disse Sprog tilsidst?«

»Frihed, Selvstændighed,« raabte den og dansede Mazurka. »Bind mig, sur mig — høi — føi; tvi — jeg bander . . . Rheinlænder, Gallopade! Troede jeg nogengang paa Filosofi eller Theosofi — jeg var jo ingen Lærd; — ganske almindelig udannet Menneskeæder . . . Indfødt. Man fangede og bandt mig. Man dræbte mig, og jeg blev omvankende Tiger. Siden har jeg begyndt at tænke lidt af hvert.«

Jeg reiste mig; jeg tænkte, Dyret ender vel baade lærd og aandrig med alle sine Prygl.

Men Kvinden, som kjendte mine Tanker, nikkede mod mig bekræftende. Det var den Mands Helvede — hans Skjærsild, Opdragelse.

— — —

Haren kom hoppende ind, glad, jomfrunalsk: »Frue,« sa' den — »jeg føler mig aldeles lutret. Jeg reiser om paa Møder, holder Taler og gjør godt i Missionens Tjeneste.«

Haren var en af de Hvides Missionærer, død i Santalistan som god Kristen. Sorteret til Sjælevandring trods al Protest og Paakaldelse.

Brahma mæled:

»Var hans Legeme end hvidt, viste Sjælen sig dog temmelig sort at være.«

Da jeg sa': »God Julekveld,« fældte Haren bitre Vemodstaarer.

»Hils da«, nikkede den, »hils i Hjemmet ... jeg forbliver dog fremmed blandt disse, jeg lever og aander i det sidste Numer af Missionsbladet.«

— — —

Ind tren ogsaa Elefanten Jumbo; og ved dens Side Barnum. Han brummede:

»Her mangler totalt Reklame,« og videre: »Det er langt lettere at vinde sig Ry end at holde paa det.«

Han saa sig om efter sin Samvittighed — den Samvittighed, han aldrig havde eiet.

Og han blev pludselig forvandlet til Okse og brølte, saa Huset rystede:

»Kan jeg da søge noget, der ikke existerer! desuden er min Reklame gjængs og godkjendt Amerika over ... Skik og Brug; men det hele

kommer af Uvidenhed fra Brahmas Side. Og det lider jeg for. Forøvrigt synes mig Forskjel paa Dyr og Mennesker kun liden!«

Jumbo kløede sig smigret bag Øret ved disse Ord og gjentog: »Darwin — Darwin —

Og Aber viste sig, baade smaa og store. Sorte, brune og gule i Mylder. Hvad den ene gjorde først, gjorde den anden efter.

Jeg tog op min Barberkniv som for at ende mit Liv. Straks skar de alle sine Halse over og hang i sorte Masser oppe under Taget i Vampyrens Skikkelse.

Men Spaakvinden blæste i sit Rør. Altsammen forsvandt.

Jeg saa et underligt Billede.

Et Barn laa sovende i sin Vugge; Vampyren viftede i Nattens Skumring — dyssede og flagrede, sugende Barneblod i sig.

»Se her,« hviskede den, »jeg, en ussel, lumpen Vampyr kan ødelægge Menneskets Legem og Sjæl, Legem og Sjæl . . . Hvad siger I lærde Herrer? Er hun ikke død?«

Og den fløi ud gjennem Ruden, ud i det duse Mørke.

Men det lille Barn vaagnede i et Ryk, gned sine Øjne og sa':

»Det var jo bare en Drøm, en ond Drøm om en Vampyr; alligevel smerter det i mit Bryst. Det smerter.

Da Barnet laa Lig, stod Familien og Venner over og sørgede.

Og nogle troede paa Sjælens Udødelighed. Andre forholdt sig skeptiske, og atter andre var skraasikre paa Sjælens evige Tilintetgjørelse.

Da blev det med et ganske dystert derinde; Gardinerne rulledes for Ruden; der hviskedes i alle Kroge.

»Clair obscur . . . clair obscur, — Skumring, Dæmring, Tusmørke . . . Tus. Tus.« Og ind bragtes et Laterna magica; Billeder manedes frem paa det hvide Lagen, merkelige Billeder — sælsomme Billeder, Billeder fra Livet, Billeder man skimtede og anede.

Men alle tydede dem, hver paa sin Vis, saadan som hver og ens Fantasi formede dem.

En saa Hest, hvor der var Ko; en anden saa Liv, hvor der var Død; Glæde, Lykke, hvor der var Sorg og Elendighed.

Men enkelte saa kun det golde Lagen.

Og man gav sig til at disputere, om dette skrev sig fra, at de faktisk intet saa, eller fra det, at de ikke vilde se.

Og mange Lærde blev kaldt til. Vise fra Indien, fra Eufrat og Tigris og fra Østerland. Mænd af alle Sekter. De sad i Rad paa lange Bænke. Raadet blev samlet, og de disputerede ivrig og talte hinanden i Munden.

Der blev en Babels Forvirring og et grænseløst Spektakel.

Da reiste sig den vise Nepomuk: »Om Sjælens Udødelighed ved jeg intet.« Og han nævnte Ordet »Mysterium«.

»Hvis nogen imidlertid kan sige mig, hvorledes Frøet spirer, hvoraf vi er komne« . . . Nepomuk reiste sig og gjorde Korsets Tegn og kridtede op et uhyre Spørgsmaalstegn.

Og nogle sa':

»Brahma, Muhamed, Buddah, Christus,« andre nævnte Napoleon og Cæsar. Andre nævnte op de værste Laster og Lidenskaber; Kjærlighed, Poesi, Kunster og Videnskaber.

Enkelte tilbad Sol og Maane, men nogle var syge og længtede efter Døden.

De fleste var dog ligegyldige Sjæle. Kun længtede disse efter, at Raadet og Seancen maatte være forbi. — De sad der og gispede og dukkede og saa paa Klokken.

Bedst som det er, faar jeg et vældigt Dunk i Ryggen; jeg befinder mig i Trefoldigheds-kirken i Christiania.

»Godaften og god Julekveld!«

Presten tordner og taler om Død og Helvede. Han finder, at vi er store, rent fremragende Syndere. Han taler, saa gamle Kjærringer skjælver og trækker Benene op under sig.

Saa blir igjen hans Stemme blødere — Kirken ogsaa lunere.

Han ønsker Glædelig Jul og Guds Fred, for Fattigmand især. For de ensomme og for dem, som sulter og fryser.

Udenfor falder Sneflokke ned, og i Gaderne sees Mennesker med Pakker under alle Arme.

Ogsaa jeg skal hen og kjøbe Julepresent. Jeg skal hænge den paa en Vens Juletræ. Jeg kan ikke hitte paa noget i Farten, øiner da i et Vindu »Har Dyrene Sjæl«. Bon — lad gaa.

Det ringer til Høitid, kling, klang, ding, dang. Høitidsfuldt og helligt.

Dette kan gaa en gjennem Sjælen. Man stemmes til Andagt og Fryd.

Jeg retter mit Halstørklæde, og vender mine Skridt mod Vennens hyggelige Bolig.

Jeg snubler i Isholken, reiser mig fortumlet og opdager, at jeg befinder mig paa Paris's Boulevarder — blandt et Mylder af ligegyldige Mennesker, skjønt Kirkeklokkerne uafladelig runger og kimer: Vendôme, Beauchansy, Notre Dame de Clairy — Vendôme... Vendôme . . .

Fremmed i Udlandet — Beauchansy — trist, ensom i Verdensstaden . . . Vendôme; Pyh!

I den skandinaviske Klub er der kjedeligt. Jeg staar og stirrer ind ad et oplyst Vindu.

Jeg besøger en Café. Jeg læser en Avis. Jeg er trist, i et fælt Humør. — — Tilsidst tager jeg Billet i 3die Rad i Theâtre français, hvor et indisk Drama spilles. Mounet Sully spiller Hovedrollen. Og han spiller godt og sjælfuldt.

Da lyder dernedefra et frygteligt Raab: »Brand! Brand!«

Mit Hjerte stanser, jeg søger Udgangsdøren; den er allerede sperret.

Dynger med Mennesker, halvkvalte Ansigter ligger ovenpaa hinanden — man spreller. Jeg er ved at besvime. Jeg kvæles. Røgen svider

mine Øjne. Man river mig ind blandt Massen, og snart er jeg Dødens Bytte.

Død ved Kvælning. Kvalt!

»Altsaa forbi,« tænker jeg, og jeg undrer mig over, hvordan vel denne Fornemmelse er. Det forekommer mig, at Sjælen forlader mit Legeme — den straaler ud i et skjært Lys; jeg begynder saa smaat at se min egen Person objektivt an.

Saadan — saadan saa man altsaa ud i Folks Øjne. Naa, det var jo ikke saa værst endda. Havde man bare anet dette i levende Live, skulde man sagtens gaaet anderledes frem. Men nu er det forsent og kan ogsaa være det samme.

Jeg vil besøge en Ven, en god Ven — Musiker og ivrig Spiritist.

Jeg vil snige mig ind ad hans Dør — 33 Rue Ducouëdic 33. Han pleier at sidde alene hjemme Julekvelden, denne rare Ungkarl.

Jeg hører ham klimpre paa sit Flygel. Jeg banker. Han reiser sig. Jeg sætter mig i hans Lænestol.

Han ser mig ikke; men han blir ganske urolig og spaserer op og ned paa sit Gulv.

Endelig sætter han sig ned og skriver et Brev.

Og Brevet er til mig. Min Adresse i Australien. Det begynder med »Kjære Ven«. Jeg dunker flere Gange i Væggen — jeg faar ham til at slaa op i sin Bog over spiritistiske Dunk og Seancer.

Vi taler sammen en Tid.

Saa faar han endelig Øje paa mig. I et Nu er jeg legemliggjort.

Han spør mig ud om min Reise. Og han fortæller, han daglig har Samtaler med Bethoven og Chopin — sjeldnere med Mozart og Haydn.

Wagner gaar ud og ind i hans Rum, som skulde han der være hjemme.

Og han siger: Kunsten er saa'n og saa'n. Ikke saa'n og saa'n! — Men jeg, som kan læse i hans Sjæls Dybder, læser noget ganske andet end dette ydre Ræsonnement.

»Bare du lærer at kjende dit eget Jeg« ...

»Mit jeg,« gjentager han, »du forstaar mig ikke, Kunsten er nemlig saan og saan. Altsaa!« ... Vi blir meget ivrige. Og jeg ser, han ønsker mig langt bort, saa langt som muligt.

Jeg føier ham.

Og jeg sidder atter i den Indfødtes Hytte paa Ceylon.

Kvinden har hypnotiseret mig; jeg er Medium. Jeg takker for Seancen. Noget flau ønsker jeg hende »Glædelig Julefest« og er glad ved at slippe fra hendes Klør. Fanden ved, hvad de Hinduer kan finde paa med en.

* *
*

Ud spiler jeg de Vinger, og afsted bær det mod Benares, den hellige By, hvor Fester holdes — brogede Draperier, smukke Kvinder, Elefanter under uhyre Træer — og kolossale Marmorkirker. Jeg presenteres for Stadens Ældste, en lang Fakir, som et rart og nyt Dyr.

Manden er mager som et Skelet — gammel. Han løfter sig i Veiret ved egen Kraft. Men

han maa sidde paa et guldbroderet Teppe, skal Kunststykket lykkes.

Han planter en Bønne i Jorden, som i et Nu blir til det vældigste Træ. Han kryber selv op i Træet og galer som en Hane. Han falder til Jorden som en livløs Masse; og Synet forsvinder.

Bon. Saa byr han mig en Opiumspibe og siger:

»Jeg hensætter dig herved fem og tyve Millioner Aar tilbage i Tiden til de første Menneskers Tider — Adam og Eva. Her nede i Indien var deres Land.«

»All right, lad os se.«

Jeg ryger af Piben . . . og en Forvandling foregaar, merkeligere end andre Forvandlinger.

Mit Navn er Adam, det første Menneske. Jeg spadserer omkring i den deiligste Have, og jeg er ene Mand paa Jorden. Kvinden er endnu ikke født. Jeg ved ikke, hvad Ordet Kvinde betyder.

I en Tordenkile kommer Vorherre tilsyne og forkynder, at jeg befinder mig i Uskyldighedsstanden.

Uskyldighedsstanden? Hvad skal dette Ord sige

Jeg befinder mig hverken i den ene eller anden Stand. Jeg er simpelthen ikke engang det første Menneske. Men kun te Menneske; jeg kjender ingen andre Mennesker,

Omkring mig ser jeg Træer, Blomster og allehaande Dyr.

Jeg prøver mine Kræfter paa disse Træer, og jeg løber omkap med Strudsen og Gazellen.

Og Vorherre siger: »Tal ud et Ønske.«

Ønske? Jeg eier intet Ønske. Jeg lever godt. Lad mig i Fred; lad mig løbe og lege med Strudsen og Gazellen og æde af disse Træer.

Og Vorherre forlader mig.

Jeg leger en Tid; sætter mig saa træt og mødig ned for at hvile.

Saa kommer Vorherre igjen og taler:

»Eier du endnu intet Ønske?«

Og jeg ser mig om. Min Hjerne siger: Kanske var det dog morsomt at finde ud et saadant Ønske.

»Lad mig være lig dig.«

Men Vorherre ryster paa Hodet:

»Umuligt,« svarer han, »dit Ønske er for stort. Du maa være en Smule beskeden.

Ønsk dig en Kvinde, en Livsledsager, et Menneske Nummer 2 til at snakke og hygge dig ved.«

»En Kvinde; nei tak, naar jeg ikke kan opnaa det høieste, være lig dig, saa la'r jeg mig ikke afspise med den Kvinde.«

Jeg følte mig for første Gang i mit Liv skuffet.

Jeg satte op et fortrædeligt Ansigt, og jeg sa':

»Dette er du Skyld i. Du forstyrrede mit lykkelige Eneboerliv. Hvad skal jeg med Kvinden?«

Neppe havde jeg tænkt Tanken ud, før hun kommer gaaende mod mig.

Og hun var det deiligste, jeg i mit Liv havde set. Ganske anderledes end Vorherre.

Jeg elskede hende straks, og jeg sagde:

»Hør, lad os to holde sammen mod Vorherre. Jeg er ræd, den Mand blander sig ind i vort Forhold. Klæd dig paa, at han ikke faar se dig, og vi gjemmer os her bag Havens Træer.«

Men han søgte os op og holdt en formanende Tale, hvorefter han med Ild og Sværd

drev os ud af Haven — didud, hvor der var Ørken og øde Klipper.

Men vi holdt ved vort og mente: Heller leve her i al Tarvelighed og slide for Føden end fraadse under den Mands Paasyn.

Frihed fremfor alt og over alt.

Og vi klædte os i Kamelhaar og aad af det visne Græs paa de tørre Heder.

— Da drønede og røg det af Tordenkilen:

»Har jeg kanske ikke skabt eder, I utaknemmelige. Er ikke jeg Ophavet?«

Da saa vi paa hinanden — vi to Mennesker, og vi fandt, at det hele var en Gaade, en stor Gaade.

Hvis vi var Værket, — hvorfor var Værket da saadan skabt, at vi kun gjorde Skaberen Ærgrelse?

Hvorfor, hvorfor?

Og Tordenkilen lød videre:

»Dette er min Hemmelighed.«

Hemmelighed? Kunde en tænke noget mer skjændigt?

Jeg løb op i Raseri . . . . Sinnet tog mig. Og idet jeg skulde gribe denne Hersker ved Vingebenet, havde jeg Følelsen af, at Kvinden, jeg elskede, pludselig blev mig frataget.

Hun var død — hun eksisterede ikke længer.

Da satte jeg mig ned og forbandede Herskeren, som havde gi't mig hende.

Jeg ledte forgjæves og overalt.

Jeg ledte Verden over — søgte og søgte.

Men Verden laa der kun som før, bare med den Forskjel, at al Naturen ligesom sukkede og jamrede.

Og jeg selv overfaldtes af en sælsom Melankoli, en saar Længsel.

Saa gav jeg mig til at synge en sørgelig Vise.

Og Sangen skrev jeg ned paa visne Blade; og Bladene gjemte jeg hos mig.

Jeg samlede dem op og fældte Taarer over mine egne Ord.

Da viste samme Kvinde sig for mig en Dag. Og jeg elskede hende paany.

Men min Elskov var saar og øm og opfyldt af en mistænksom Frygt.

Jeg blev fra den Dag af et faamælt Menneske. Desto mer tænkte jeg; og disse Tanker martrede og pinte.

Tilsidst søgte jeg Døden. Jeg sprang over

en Klippekløft; jeg sank dybere og dybere... da Fakiren tager Piben fra mig og siger spøgende:

»Nu hvad synes Du saa om Paradiset?«...

* *
*

»Hvad tror du om Noah og Syndfloden?« fortsætter han.

»Syndfloden?«

»Ja, røg nogle Drag, og du skal se.«

»Hvad skal jeg se?«

Ganske velbehagelig befinder man sig Aartusinder tilbage i Tiden.

Jeg synes tydelig, at jeg selv er Noah. Jeg bygger Arken. Smører den udvendig som indvendig med Beg og Tjære. Thi alene jeg ved, at Menneskeslægten skal dø.

Jeg underretter dog mine Nærmeste, min Familie. Jeg sorterer ud. Mine Fiender la'r jeg rolig være. Naar de prygler mig eller gjør

mig ondt, ser jeg paa dem med en skadefro Ironi.

Ja, jeg synes næsten Synd i dem, som jeg staar der og hamrer, arbeider og sveder. Det hænder ogsaa, at en og anden nærmer sig og ler baade af mig og mit Arbeide og siger:

»Hvad skal dette Sludder være godt for — du arbeider forgjæves.«

Naa, bi bare, til Verket er færdigt og dygtig klinket. Solid, saa ikke en Draabe Vand kan smutte ind.

Det begynder saa smaat at duskregne; men saalænge Vandet kun naar Menneskene op til Knærne, er jeg temmelig kræsen med Optagelsen af Passagerer.

Siden vokser min Medlidenhedsfølelse, og jeg optager mine Nærmestes nærmeste. — Anbefaling hjælper og hæderlig Omtale. Paa Begavelse reflekteres ogsaa. Videre kan en jo ikke gaa.

Og da Vandet omsider naar Menneskene op til Hagen, kommanderer jeg:

»Sæt Landgangsbroen af!«

Vilde Horders Skrig høres. Fortvivlelse og Jammer fra de igjenblivende Mænd, Kvinder og Børn — fra Asiaten — Indianeren som fra

Europæeren. — Fattige Folk i Laser — Krøblinge, dem man skulde tro, Livet just ikke var saa kjært, kjæmper som vanvittige. Kvinder med Spædbarn paa Armen anraaber om Barmhjertighed. Og alle hyler:

»Bare jeg — tag bare os med!«

Jeg skimter mange Ansigter, mange kjendte Ansigter. Den Mand, jeg troede baade uvorren, modig og ligeglad med Livet, viser sig ofte som den største Pjalt — og omvendt.

Men jeg ser ogsaa resignerede, fornemme Sjæle. Jeg ser dem staa der, holdende Paraplyen over »sine«, saa længe gjørligt.

Jeg møder en god Vens Blik. Han var for genert til at ville stikke sig frem; og nu er det forsent.

Klokken ringer allerede tredie og sidste Gang.

Men ogsaa findes der smilende, foragtende Ansigter — blaserte Fyre, for hvem alt var ingenting, — Mennesker uden nogen Følelse eller Individualitet.

Snart begynder man at bestige Hustage, Høie og Fjeldtoppe.

Som Fluer kravler de over Isbræer og den evigliggende Sne.

Hu, ha — det er et stygt Syn. Omtrent uudholdeligt for et Menneske med Hjerte i Livet. Naturligvis er en glad, man har sine i Behold.

Alligevel kan jeg ikke lade være at kige lidt i Mandtalsbogen over alle Mennesker — om der muligens skulde findes nogen specielt, man havde glemt — og som en i sidste Øjeblik kunde tage med.

Til min Forfærdelse opdager jeg, at jeg har glemt at tage med et Exemplar af hver Dyreart — ligesom Repræsentanter for enhver speciel Kulturretning ogsaa mangler. Hvad skal man gjøre?

Og hvorledes skal den fordums saa rige Kultur kunde fortsættes i en videre Udvikling?

Man maa jo næste Gang begynde ganske fra nyt af.

Kan nogen af os til Exempel bare sy et Par Sko efter nyeste Mode? Eller bygge en Hængebro — eller ganske simpelt smede et Hesteskosøm?

I min Familie kan vi det ikke; og med de andre Familier staar det vist ikke bedre til.

Eller lad os tænke paa Literaturen, Videnskaben . . . har vi kanske et Eksemplar af alt værdifuldt med os?

Det staar daarligt til.

Hvad skulde nu ogsaa denne Ødelæggelse være god for?

Vi spør hinanden, vi igjenlevende — og vi forarges. — Vi kiger ud i Regnveiret, og vi ser Hodet af en skaldet Mand paa en af de øverste Tinder.

Han ser engelsk og meget lærd ud. Og han staar med en Bog i Haanden. Vi gjætter, at han maa være en berømt Tindebestiger. Vi lytter og hører hans Røst:

»Ifølge Evolutionslæren«, raaber han, pegende paa en tyk Bogs Utal af Blade, »ifølge Evolutionslæren maatte det gaa saaledes med vor Jord. — Der findes tertiære og andre Perioder, — — efter Isperioden vil Verden se saaledes ud,« . . . docerer han videre.

Han tager op et stort Landkort og breder det ud i vort Paasyn. Og vi ser baade Norge, Tyskland og Frankrige, hele Europa, Amerika, Asia og Australia baade med Høidemerker og Folketal.

Og enkelte af os paastaar, de kan kjende Kortet igjen fra sine Skoledage.

Tilsidst forsvinder hans Isse som en uendelig stor Globus i Vandflommen.

Over Jorden rager kun Gaurisankar og en anden endnu høiere Tinde.

Verden er kun en uendelig Flade.

Og vi igjenlevende — vi, som baade var Professores og Doktores, vi resignerer allesammen.

Vi prøver efter Evne at faa nogenlunde Facon paa et Par Sko eller at spikke til et Økseskaft. Jeg bestemmer mig for Smedehaandværket.

Men som vi mangler Jern, maa den Tanke opgi's. Vi kommer ikke længer end til at lave Øks af Graasten — vi befinder os bare i Stenalderen.

Herregud, for primitive Greier! Men saa haaber vi paa Fremskridt og Bedring — og dette lever enkelte af os for — andre viser sig lade som Døgenigter og Snyltedyr.

Men siden faar vi baade Husdyr og Vanddyr, og da er man naaet langt. Stort længer kan jeg i min Levetid ikke vente at faa se Fremskridtet. — Ærgerligt er det. Thi, tænk, hvor meget behageligere Menneskene vil indrette sig om Hundreder af Aar.

Jeg siger denne Mening til andre, men blir

haanet; — skulde kanske ikke denne Flintesten og dette Knusk være bra nok.

Jeg tænker fremover i Tiden — og bedst som det er, tager Fakiren Piben fra mig og siger:

»Nu, er du ikke glad; dit Ønske gik i Opfyldelse — du lever jo nu mange Aarhundreder fremme i Tiden . . .

* *
*

Samme Fakir bød mig op paa en Elefant, og vi red gjennem Urskogens Dunkle. Der yrede og krydde frem allehaande Dyr; Rovdyr og giftige Slanger slikkede efter os.

Men pludselig stanser han og udbryder:

»Vær saa artig« — og han forsvandt for mine Øjne med sin Elefant.

Jeg stod der alene og hjælpeløs.

I mindre end et Minut vilde disse Udyr overfalde mig og slide mig sønder.

De stansede — gloede og saa.

Og jeg tænkte: Opbyd nu al din Intelligents og din List. Vis, at du er Menneske og dem alle overlegen. Sveden perlede fra min Pande i Rædsel — da jeg pludselig opdager Fakiren, som diltende og humpende rider foran mig paa sin Elefant.

Han sagde: »Jeg vilde bare forsvinde et Øjeblik for at vise dig, at vi i vort Land staar fuldt saa høit i Civilisation og Dannelse som I hjemme hos eder.«

Vi red videre — og Buske og Kviste slog mig i Ansigtet.

Jeg mister mine Briller. Jeg blir med ét blind. Men Fakiren ler og rider videre; han ler diabolsk.

»Blind; man blir ikke blind!«

For mig ruger et ægyptisk, fælt Mørke. Jeg ser ikke et Gran, hvormeget jeg end anstrenger mig. Jeg kunde gjerne rive mine Øjne ud.

Fakiren tager Sagen imidlertid ganske

gemytlig: »Kjender du noget til Evighedstanken?« spør han.

»Evighedstanken? Vistnok.«

»Ja, men har du rigtig tænkt over den?«

»Sandelig om jeg ved« . . .

»Ja, for, ser du, nu rider du ud i det endeløse — det uendelige. Har du aldrig været gal,« spør han dernæst.

»Nei, gudskelov, ikke endnu.«

»Vi skal se.«

Og vi rider og rider — en Dag — to Dage, tre Dage. Og jeg ser ingenting. Jeg føler ogsaa, at mine Kræfter svigter, saavel de aandelige som de legemlige.

Da gi'r Fakiren mig en Plante at spise. Den Plante gav mig Kræfter — saalænge den varede.

Mørket var mig utaaleligt. Jeg sanser ikke længer — jeg føler, jeg er ved at bli gal.

Da aabnes mine Øjne — og som vi rider ser jeg foran os et stort, gildt Hus.

Ovenover Porten staar der skrevet med svære Bogstaver »*Galehus.*«

Vi gaar ind — og der skinner alt i det violette. — Det underligste Lys overalt; flimrende, flakkende.

Der findes Celler for Melankolikere, Forfølgelsessyge — for de svækkede — de stormandsgale — de sentimentale og særegne for de uhelbredelige.

Man spør: »Hvor hører den Mand hjemme?«

»Blandt Melankolikerne.«

Jeg sættes derind — undersøges; men det viser sig, at jeg ikke er ringeste melankolsk. Altsaa Forfølgelsesmani!

Heller ikke der hørte jeg hjemme. Jeg forfulgte ingen og troede mig heller ikke forfulgt.

Muligens blandt de stormandsgale — dette var der da endelig en Mening i; thi jeg troede mig stundom ganske habil. — Men stormandsgal! nei.

Heller ikke til de svækkede eller de uhelbredelige — paralysis generalis —.

»Naa« — sagde Lægen, »saa hører han til de normale. Det ene kan være lige saa galt som det andet.«

Og man sperrede mig inde paa et ensomt Kammer.

Her havde jeg da intet andet at bestille end at tænke og gruble. — Og jeg tænkte baade paa Verden og Evigheden, — mest dog,

hvordan jeg bedst skulde komme undaf disse Fangevogtere.

En mørk Nat flygtede jeg over Muren.

Men blev snart indhentet og sattes ind som en meget farlig gal. Jeg belagdes med Tvangstrøie, Bolt og Jern.

Men en af de gale sagde: »Jeg er din Ven. Jeg vil hjælpe og pleie dig.«

Hans Galskab bestod i, at han troede sig normal.

Normal! Dette gik for vidt — — det begyndte at gaa rundt. Hutetu for et Regnestykke. Her gjaldt det om at holde Kontenancen. Jeg greb ham om Armen og mente, at jeg trods alt dog var fuldkommen normal.

»Just og netop,« svarede Manden, »just hvad jeg ogsaa tror, men deri bestaar jo Galskaben.«

Tak. Her nyttede ergo ingen Forhandling. At kjæmpe mod Uvidenheden var som at kjæmpe mod Vejrmøller. En fik da tage det med Ro og foreløbig gi' tabt og finde sig i Omstændighederne.

Nei, stop. Saapas Forstand havde jeg vel altid, at jeg kunde lure de Folk. Jeg

kunde jo fremstille mig som Melankóliker, saa tog de vel Tvangstrøien af mig. Jovist.

Og Lægerne glædede sig over endelig at ha fundet den gjængse Form.

Jeg anstillede mig nu saare melankolsk, og jeg græd stundom bitterligen.

— — —

Efter tre Aars Gjenvordigheder i Galehuset, mødte jeg endelig Fakiren, som endnu humpede paa sin Elefant. Da jeg fortalte om de tre Aar, lo han spøgefuldt: »Tre Aar!«

Nei, jeg havde ikke været borte mer end tre Minutter.

»Se her,« siger han, og i det samme blir Uhret hans saa uhyre af Omfang; det opfyldte en uoverskuelig Strækning. Der var hele Fodture at gaa mellem hvert Sekund. Og der fandtes baade Milepæle og Landeveie.

»Skal vi prøve en Trip,« siger han.

Og vi lægger afgaarde. Skreppe har vi og Niste.

Vi gaar, og vi gaar, og vi overnatter i Værtshuse, — blir saarbente og trætte.

Aa føi — hvor den Manden kunde lange ud.

Det var Vaar, da vi begyndte Marschen, og det blev fire Gange Sommer, før vor Vandring

var tilende. Men da havde vi ogsaa tilbagelagt tre og et halvt Minut. Vi sætter os ved Veikanten for at puste.

Og saa tænker jeg tilbage paa alt Slidet. Herregud — for Mas og Udmattelse.

Jeg ser mod Vest — mod Solens Nedgang, da Fakiren, som om intet skulde være hændt, tager op sit Uhr. Og Uhret var nu svundet ind til et almindeligt Lommeuhr igjen.

Han sagde: »I Indien,« sagde han, »er den baade gammel og graa, som har opnaaet en Alder af 5 Minutter. Det hele stikker i Tidsregningen — vor Tidsregning er forskjellig fra eders« . . .

»Javist ja, det kan der maaske være noget i — jeg faar nu alligevel ønske dig god Julekveld, for jeg skal videre. Jeg agter mig op paa Himalayas Tinder.

* *

*

Paa Himalayas Tinder sken de sidste Solstraaler, og Luften var klar i Julekvelden.

Jeg tog mig en Hvil og faldt i en underlig Drøm.

Jeg saa en Mand — en Eremit, klædt i Munkekutte. Hans Ansigt bar Præg af Lidelse og Martyrdom. Han bød mig ind i sin Hule.

Vi studerede den røde Aftenhimmel og Skyerne. Over os kredsede Kondoren.

Manden sagde: »Se,« og derpaa saa jeg mangt og meget.

Jeg saa fnysende Heste, der jog i Tog afsted — de vildeste, rareste Syner.

Men Eremiten sagde: »Tro — og du skal finde merkelige Ting.«

Jeg siger, Manden kunde faa mig til at tro hvadsomhelst i den endeløse Stilhed — der, hvor alt Menneskepjat var ophørt, hvor Uendelighedens Høitid herskede.

Og han gav sig til at stirre, hans Øjne blev store og vandholdige.

»Ser du noget?« sagde han atter.

Men jeg saa bare det mørkeblaa Himmelhav — den grønne Æther. Jeg betragtede Eremiten, og jeg saa, at hans Ansigtstræk blev mer og mer fordreiede. Han faldt omsider i

en Slags Krampe — blev vanvittig, snakkede over sig — alt mens han gjentog:

»Jeg tror, jeg tror.«

Saa reiste han sig og udbrød: »Jeg er Johannes, jeg har havt en Aabenbaring.

Jeg vandrede engang om i Ørkenen, men søgte saa hidop; alene Ensomheden er hellig« ...

Jeg merkede snart, at Manden var exentrisk eller gal, og jeg gik ind paa alle hans Idéer.

»Jeg holder af Naturen,« fortsatte han; »jeg holder af Solen, som staar op over Bjergene — og den azurblaa Luft. Kun heroppe findes Sjælens Renhed. Her gives ikke Synd. Saa Menneskene bare det store i Naturen, vilde de opføre sig og tænke anderledes.«

Han fortalte:

»Jeg vandrede omkring i Ørkenen; jeg aad den vilde Honning, der hvor den var at finde. Engang var det saa rent sluppet op med Mad. Jeg fik da i Formiddagssolen Øje paa en Bi, og jeg gav mig til at forfølge den, som den summede afsted.

I timevis løb jeg stadig — stirrende mod den. Tilsidst bar det over Ørken, Fjelde og dybe Dale. Jeg mistede mine Sandaler og jeg

forbrændte mine bare Fødder i den gloende Sand.

Men Bien summede og summede stadig foran mig. Jeg sagde til mig selv: Om det skal koste dit Liv, skal du naa Bien igjen. Det var blet mig som en Mani denne Jagt, skjønt Resultatet dog skulde synes ringe.

Og jeg kom forbi mange Bikuber og megen gild Honning — — men jeg forsmaaede alt for denne ene flygtende. Tilsidst styrtede jeg om, en Blodaare sprang i mit Bryst.

Fra den Dag af paakom der mig en underlig Træthed — en anden Følelse, end jeg forhen havde havt — en Slags Rekonvalescens.

Enkelte kalder dette den Syges Tilstand, men jeg ved, at jeg nyder min Tilstand, — fordi den er ren og skjøn — og fordi den er Evigheden nærmest.

— — —

Jeg vaagnede af min Drøm og opdagede hist henne en Hule i Klippevæggen.

Jeg gik ind, og der laa Skelettet af et Menneske, udstrakt og bleget af Aarhundreders Forvitring.

Ved Siden af fandtes et Spyd, en Bog, et Kors og en Krukke.

Og i Bogen stod der paa hver Side kun skrevet disse Ord:

»Dette er Visdommens Bog.«

Andre Ord var ikke at opdage mellem de solide Perme. Da jeg rørte ved Bladene, smuldrede de hen til Støv. — — Og dette Støv udgjorde endelig kun en ganske liden Grushob, og denne Hob tog jeg og lagde op i Krukken, som jeg stillede under Korset — saadan som man gjør ved Gravmæler.

Da klang og kimede det i Sværdet som af en vældig Klokke, og Kraniets Øjenhuler stirrede morderligen.

En Røst rungede hult — jeg troede, den var min egen:

»Hvem vover at røre ved mit Minde. — Lad mig smuldre hen i Fred. Faa og onde vare mine Livsens Dage . . .«

VII.

Jeg har sat mig ned for at skrive denne Erindring. Jeg spør mig selv, hvad det vel nytter at beskrive Smerten. Jeg ved ikke, hvordan man skal begynde eller slutte.

Det var en grufuld Hændelse. Jeg har ikke meddelt den til noget Menneske. Jeg har i det hele taget fortalt meget sparsomt om Hændelser fra mine forskellige Reiser, fordi jeg nødig vilde man skulde sige: »Hør, hvor han skrøner;« og fordi jeg fandt, at Historien mistede noget af sin Charme, naar den var fortalt.

Denne Fortælling bæres ogsaa af et alvorligt Præg, — Alvor gjør som Regel ingen Lykke i mundtlig Fortællekunst.

Jeg har desuden lagt Merke til, at man trækker paa Skuldrene af en Historie, som er foregaaet i Amerika.

Jeg liker heller ikke de amerikanske Lynch-historier — men denne Begivenhed bed sig fast i mig, ... vil ikke vige fra min Fantasi.

Jeg skal sige hvorfor.

Det er otte Aar, siden det foregik — det var dengang, jeg hørte til denne Verdens mer ubefæstede.

Jeg frygtede hverken Sult eller Sygdom — — der var ikke den Reise, jeg ikke havde Lyst at foretage, den Strabads, jeg ikke turde indlade mig paa.

Min eneste og værste Fiende var Frygten for ikke at faa opleve nok — Rædselen for at bøjes indunder det borgerlige Samfund — en Frygt, mer ugrundet, end jeg kanske vidste.

Jeg forestillede mig Samfundet som det Sted, hvor Menneskets Frihed fortæredes.

Siden faar man kanske andre og bedre Erfaringer; — man blir sat, — man forstaar Verden — men det Ungdomsmod og det glade Sind faar man aldrig igjen.

Jeg var af dem, der tænkte: Dig hænder det aldrig noget; alle andre, synes jeg, oplever merkelige Ting, men du kan gjerne reise otti Gange rundt Jorden, uden saa meget som et Myggestik udover det almene — hverdagslige.

Saa kommer jeg da en Formiddag spadserende bortover Jernbanelinien i Nærheden af en Station i Kansas-City.

Grulig varm var Sommerdagen — ja ætsende glohed — saa en vidste ikke sin arme Raad.

Jeg var ansat i Jernbanens Tjeneste dengang. Saare omskiftende arter Livet sig, som man ved, i det Land Amerika — Skjæbner, sørgelige, overanstrengte, arbeidsløse.

Der findes Mennesker, der ikke passer for Nybyggerens, Rydningsmandens haarde Vilkaar — Folk, som med en eller anden brusten Illusion bag sig og med et lysende Haab foran sig prøver Lykken — men ser Rædselen, Brutaliteten imøde med et bankende Hjerte istedetfor med et infernalsk Smil.

Jeg ved ikke, om jeg tør henregne mig til disse første — men hvad jeg saa og led i det Land var, hvad jeg aldrig saa og led før eller siden.

Det var Helvedet paa Jorden — det Sted man gaar ensom og taus om med sine Lidelser.

Halve Dagen havde jeg vandret frem og tilbage paa Jernbanelinien, paa disse sandige

Strækninger; jeg søgte en bestemt Art Godsvogne for et bestemt Firma.

Der kom Godstræn passerende forbi, langsomme, — tungt beladet med Jern.

Soden kvalte og drev en ind i Ansigtet. Jeg satte mig omsider ned. Jeg havde gladelig gi't en Dollar for et Glas friskt Vand.

Landskabet frembød en Ørken af Sand; — flere engelske Mile til næste Station, hvor jeg kendte en Fontæne, der en gjerne kunde drukne sig i rene Kildevandet.

Tanken martrede, og min Fantasi bevægede sig udelukkende om samme Emne: hvorlangt det vel var at gaa, og hvor lang Tid, det medtog. Jeg reiste mig, tyggede noget Tobak for at lindre Tørsten.

Hvert Skridt syntes mig en Evighed. Jeg talte hver Telegrafstolpe. Ikke et Hus paa hele Strækningen. I noget, som lignede en Dam, som i al Fald engang havde været en Dam — svømmede der af Ækkelhed — Stank og Kryb.

Dette er Amerikas Kjødgryder, tænkte jeg — og her ligger Prærien — det merkelige, mandshøie Græs, hvor Buffalohjorden skjuler

sig. Og her gaar du usle Stymper og troede paa Fabelen.

Derborte i de afsvide Stumper af Straa — der skjuler sig maaske en eller anden godfjottet Lus — men nogen Buffalo ... nei, tag nu Sagen med Ro, se dig omkring og sig paa godt Tysk: Du bist ein Lump — en rigtig stor Nar. Du gjorde bedre i at tage en Møllesten om din Hals og sænke dig ned paa Havsens Bund. Du burde skamme dig over din Uvidenhed.

Du skulde aldrig begi't dig afsted herud; heller fulgt den gode Amerikaners Eksempel — ganske rolig blet siddende i en Bar og ladet Jernbanevognene skjøtte sig selv.

Rapporten kunde du affattet i en knap og tilforladelig Form. — Istedet derfor er du samvittighedsfuld i et Land, hvor Samvittighedsfuldhed blir betalt med Haan. Dosmer!

Inde i Staden, vidste jeg, faldt Folk om af Solstik. Gadestenene brændte ens Støvlesaaler, saa det lugtede svid — — døde Mus og Rotter og Katter — det var Parfumen ...

Mit Logi laa heldigvis bra til, men den Herlighed turde jeg ikke tænke paa. Forinden var en vel stegt og død.

Indover mod Vest saa jeg Sodstrimen om den store By. Solen formørkedes af Kulos.

Jo, Tørstighed og Varme, Træthed og Mødighed maa du engang kunne beskrive, tænker jeg videre.

Jeg slæber mig frem. Hvad var det saa — jo det var: en, to, tre, fire, tredive Skridt, og saa en Telegrafstolpe.

Jeg falder i min Træthed hen i en Sløvhedstilstand. Benene bevæger sig som to mig uvedkommende Væsener. — Jeg begynder allerede at vænne mig til, at saa skal være — da jeg opdager i Frastand noget ligge der ved Skinnegangen . . . en Støvle eller lignende fra den fattige Emigrants mystiske Klædesbylt.

Jeg ser straks for mig hele hans Bagage, — mest Filler og gamle Kaffekjedler. Jeg ser ham hale og drage femten Unger paa en ynkelig Kjærre.

Jeg kommer dog snart paa andre Tanker end Emigrantens Bagage. — Støvlen derborte i Sandet indeholder noget — noget, jeg i Øjeblikket ikke engang tør tænke mig.

Det skulde da vel aldrig være den fattige Emigrants ene Ben.

Det grøsser i mig — en Følelse dukker op, jeg aldrig før har havt — jeg udstøder en Ed — det blir, som rusker jeg al Feighed og Ynkværdighed af mig.

Her maa være skeet en Ulykke; — jeg begriber, at det er noget, som heder at gjøre sig stærk; ens kraftigere Sider kommer kun i enkelte afgjørende Øieblikke frem. — Hvis den, som læser disse Linier, pludselig paa sin ensomme Morgentur fandt et blodigt — helt op til Hoften afrevet Ben, frygtelig kvæstet — prøv at tænke Tanken ud — et Stykke Bukseben og noget i Lighed med Støvle og Strømpe, liggende i en Pøl størknet Blod, — og tænk videre, hvis De for Eksempel ved Grøftekanten fik Øje paa en ganske almindelig Mandshat af sort Filt, — mon De da ikke i Øieblikket vilde vige en Smule tilbage og lukke Øinene for ikke at se mere.

Der er dem, som kanske vilde gaa udenom — og derefter Hurtigmarsch — nynnende en Vise, idet de indbildte sig selv, at de hverken havde seet Hat eller Ben. — Jeg tænker den Tanken.

Amerikaneren vilde kanske her vise sig som den mer praktiske — med ligefremt Ræsonnement:

»Afskaaret Ben, fundet ved Skinnegangen — Hat ved Grøftekanten — altsaa Manden selv i Grøften.« Jeg synes, jeg hører ham sige: »all to peaces«. — I den Tid, jeg var ansat ved Jernbanen saa jeg en Gang et overkjørt Menneske ligge paa en Baare, og jeg erindrer, at de Folk, som stod omkring, benyttede akurat dette Udtryk: »all to peaces«.

— Overkjørsler af Jernbanen kunde i amerikanske Aviser gjerne staa i en Rubrik for sig selv. Jernbanen kræver — jeg kan sige daglig nye Ofre i hvert Distrikt, og den, som har seet disse lange, pustende Godstræn -- ovenpaa hvis Vogntage der hænger Hundreder af Arbeidere af alle Slags — mødige, slitne Mennesker, der skal hjem og sove — forberede sig til næste Dags Stræv — — han vil maaske forundre sig over, at ikke endnu fler Ulykker sker. Man har det nemlig med at springe af og paa i Farten; noget som er forbudt, men naturligvis netop derfor blir overtraadt. — Jeg tænkte ikke just dette, som jeg stod der ved Grøftekanten og betragtede det livløse Legeme dernede. Tankerne er komne siden.

Jeg rusker lidt i ham, vender Ansigtet bort

fra Solen; hans Lemmer synes mig tunge som Bly, — før han slaar Øinene op.

Og saa forsvinder en god Del af Uhyggen, naar han noksaa klar i Røsten ber om en Drik Vand. Han stønner, men ynker sig ikke.

Han smiler et Øieblik — udbryder som i Glemsel »never mind it«, indtil hans Øine faar se den afskaarne Stump; da raaber han heftig paa Læge — taler noget i Vildelse, jeg ikke forstaar; dermed synes hans Bevidsthed borte for en Stund.

Jeg prøver at trøste ham med nogle dumme Ord ... stort anden Hjælp kan jeg ikke bringe ham. Jeg har et Lommetørklæde — sveddryppende vaadt; jeg binder eller surrer det omkring for at hindre videre Blodtab.

Jeg sætter ham Hatten paa, trækker hans Trøie med Møie af og skjuler dermed Benstumpen; mine Hænder skjælver. Jeg gjør ham ondt.

Han aabner Øinene — jamrer vildt.

Jeg spør ham om hans Navn. — Manden vil naturligvis være død, inden jeg faar skaffet ham Vand eller Hjælp. Han vil være levende stegt, om ikke andet.

Det kan vare flere Timer, før næste Godstog kommer. Jeg varper det afskaarne Ben over i den anden Grøft, før jeg lægger ivei indover og gjør hvad jeg kan for Lægehjælp.

* *

*

Havde jeg stundom Feber, — og den indfandt sig ofte derover i det amerikanske, vekslende Klimat — eller sov jeg den Overtrættes urolige Søvn kunde jeg lange Tider efter se Begivenheden for mig som følgende:

Det var som den onde Mare red. Det kjendtes, som laa jeg selv derude paa Prærien.

Jeg havde siddet paa Godstrænets bagerste Vogn. Jeg kjendte, at jeg gled sagteligen nedover; jeg griber forgjæves efter Støtte ....

Jeg kjender en ulidelig Smerte.

Jeg befinder mig alene med Døden.

Døden tager Plads ved min Side — baade lang og mager.

Han hvisker mig ind i Øret:

»Jeg er kommen for at afhente dit Ben. Siden skjuler jeg dig i Grøften, saa ingen finder dig. — Saa tager jeg mit Lommetørklæde og knytter det omkring — gjerne kan jeg spørge dig om din sidste Vilie — den er ikke at foragte. Gomorn!«

Jeg ser nu bare afsvi'de Græsstraa og kobberglødende Himmel.

Lange Skorstene spyr Ildmørje og Røg udover og Lokomotiver suser forbi, saa Trærne knækker og gir sig. Der staar en lang Støvsky bagefter, en Hvirvelvind, som løfter Grus og Smaasten.

Og Godstoget stønner, tungt belastet.

Tusinder af Arbeidere — af stræbsomme Hænder klamrer sig fast, hænger som Gardinfrynser i hinandens Ben langs Hjulene — slaas paa Livet for omsider at naa hjem til en tvivlsom Ro, til stinkende Rum.

Enkelte holder sig fast. Massen falder ned i Grøfte, Grave — hovedkuls, Saltomortaler — lig Strøsukker yrer og siles de af.

En kan stundom være glad, at en vaagner i sin Seng.

VIII.

Jeg laa en Nat paa en Trap, fordi jeg ikke kunde komme ind, og fordi at en Kone af høi Alder sov og snorkede, saa jeg gjerne kunde brugt Storslæggen paa Ruden — hvilket jeg ogsaa gjorde.

Jeg laa og tænkte; først paa denne Amerikas merkelige Sommer — det ustadig Veir, snart Regn, snart Solskin.

Jeg tænkte ogsaa paa, at en Mand i min Stilling var for god til at ligge ude paa en Trap — naar en nu engang eiede Værelse indenfor.

Desuden tænkte jeg paa alle de rare Insekter, som svirrede om i Luften. Det var Millioner, Myriader, og de var at vade i som løs Sne. Heldigvis uskadelige, fromme Dyr af de underligste Faconer.

Som jeg der ligger, fryser jeg en Smule.

Jeg bretter Jakkekraven op, og træt er man sagtens. Søvnen skal sikkerlig vederkvæge. Frit for Slanger er det vel ikke her under Trappen, men en faar stole paa, at de er godslige.

Politiet kan ogsaa komme og ruske i en.

Jeg sover i en halv Time, og i den halve Time synes jeg, jeg har et Jernbanetog efter mig, og at jeg maa kaste mig flad ned — og ser alle Vognene over mit Hode; jeg blir liggende; jeg orker ikke at reise mig af Søvnighed, og næste Jernbanetog kommer durende.

Efter saaledes at være blevet kjørt over et Par Gange synes jeg, at jeg befinder mig udenfor en Port. Jeg venter en Mand. Og Manden heder Dante — har prægtig udviklet Hage, mægtig Næse.

Frem og tilbage, frem og tilbage gaar jeg og venter paa Dante ... et Aar, to Aar.

Jeg ser op mod hans Vindu, hvorfra et skrøbeligt Lys kaster sit Skin i Natten — snart ser jeg hans Ansigt, snart hans Ryg, stadig grublende, tænkende.

At han aldrig kan bli færdig ... naa, man har jo lovet ham at vente ... og man er ingen anden end jeg.

Det første og andet Aar var man ivrig og spændt nok ... jeg keg stadig og holdt Vagt — nu begyndte jeg at bli mer blaseret. — Jeg vendte Dante Ryggen.

»Igrunden,« tænkte jeg, »dette Helvede, som han aldrig synes, han kan gøre rædselsfuldt nok, ender med at bli et Helvede baade for ham og mig.

Skulde det gaa med hans Skrivevirksomhed, som det hidtil havde gaaet, fik jeg vente baade ti og tyve Aar — at regne efter de Papirstumperne og Notiserne, han undertiden viste frem deroppe i Vinduet.

Mange Udraabstegn og Glædesudbrud som: »nu har jeg det!« »Om to Dage er Helvedet færdigt!«

Nu havde jeg havt nok af dette — jeg troede, at enten maatte Manden være gal, eller ogsaa var han dum, trods alle hans gode Anbefalinger fra Slægt og Venner. Naar jeg gik op for at skynde paa ham, naar jeg ringte, kom han ud saa rygende sint og mente, at skulde han nogen Gang bli færdig, fik man lade ham i Fred.

Sommer forløb, og Vinter kom; jeg stod der og frøs og forbandede Dante.

Blir han ikke færdig til November, kommer hans Bog ikke ud til Jul, tænkte jeg. — Han havde lovet saa stort denne Gang, — men jeg troede ikke paa det alligevel.

En kunde jo snart nok kontrollere hans Arbeidsomhed — og ikke syntes jeg, det saa anderledes ud, end at han havde en af sine allerværste Dovenrier ... nei, dette kunde ikke være i sidste Liten af et Storværk. — Ligegodt straks at opgi' ham. Jeg tager nogle raske Tag bortefter Fortoget, da han aabner Vinduet og raaber mod mig:

»Vent i 8 Dage ... nu begynder Arbeidet uden Søvn eller Hvile. Helvedet er fundet og vundet — godnat!«

Vinduet klirrede, saa haardt slog han det i.

De næste Dage saa jeg ikke andet end et nedrullet Gardin, et Lys og Skyggen af en stor Fjærpen, som skrabede slig paa Papiret, at en kunde høre det langt ud paa Gaden. Det gik mig koldt nedfor Ryggen.

Den 8de Dag om Aftenen var det, som Bygningen fik et voldsomt Stød, den rystede.

Det var Dante, som satte Punktum med sin Fjærpen.

»Kom nu,« tordnede han.

Og Trappen tog jeg i 3 Trin, — og som jeg faar se ham i Gangen, viger jeg tilbage. Det er, som staar jeg ligeoverfor en Afdød; hans Ansigt er gult — indfaldent, markeret.

Dante havde ikke havt Søvn paa sine Øine i otte Dage, og saa meget havde han skrevet, at Værket udgjorde fem og tyve Bind i fem store Folios.

»I disse Aar du har ventet, har jeg gjennemgaaet Alverdens Literatur,« sagde Dante, »lige fra Syndefaldet og Noahs Dage. Hver Lap kjender jeg, og har jeg kritiseret. Men nu gaar vi.«

Dante laaste Døren omhyggeligt af. Derpaa blev han væk for mig i Porten.

I slige Øieblikke er det, man vaagner — og skjønt jeg prøvede at ryste Dante bort, sad han dog i mig i vaagen Tilstand.

Jeg reiser mig for at indtage en ny og bedre Stilling der paa Trappen.

Jeg banker først gjentagende paa Døren. Jeg trækker i Klokkestrengen, den Klokkesnor, jeg forlængst har trukket i Filler.

Det blir en lang Nat — men heller end at knuse Ruden og komme ud for det ameri-

kanske Politi i en sen Nattestund ... bli antaget for Indbrudstyv, sidde arresteret, molesteret ... nei, heller da bli liggende og afvente Morgendagens Sol.

Insekterne fyger om, falder ned, bedækker Trappen og mig selv — lig hvirvlende Sneflokker.

Min Trøst er, at man befinder sig i Amerika, og i Amerika faar man tage Situationen, som den falder.

Næste Halvtime gaar jeg atter og venter paa Dante. Denne Gang udenfor Retslokalet.

Dante er anklaget for Blasfemi, og han forsvarer sig; men hans Tale tager aldrig Ende. Den ene Advokat falder besvimet om efter den anden — og de nye, som kommer til, gaar det ikke bedre.

Dante tager Ordet fra dem — og faar han først Tungen paa Glid, taler han i en Maaned ad Gangen. Endelig blir han baaret ud paa Guldstol, og man raaber endeløse Hurra.

»Vent et Sekund,« siger Dante.

Nei, tænker jeg, denne Nat tager aldrig Ende; man faar prøve at lægge sig paa den tredie Siden og lade Dante fare. Altsaa nu lader vi ham fare ...

Og der kommer helt andre Fantasier. Jeg vil besøge Beethoven paa Dødsleiet . . . jeg indbilder mig i Halvsøvne at være en Del clair-voyant —, har desuden læst en Bog om slige Sager.

Jeg sovner og spadserer nedad Gaden. Hele Byen ved om, at den store Musiker ligger farlig syg; man har strøet Halm udenfor hans Bolig.

Nei — Beethoven vil ikke ligge paa Dødsleie . . . det er bare jeg, som ligger her og fryser en Sommernat i Chicago, fordi jeg kom en halv Time senere, end man i Chicago skal komme hjem, og fordi det er strengelig forbudt at knuse sin egen Rude efter Kl. 11 om Aftenen — og fordi der ikke er saa meget Temperament i en gammel Kone i Chicago, at hun formaar at vaagne, naar man slaar med Slægger paa hendes Dør.

»To go asleep,« heder det og »to get up« . . .

Jeg traver op og ned — tramper i Verandatrappen, knytter Næverne.

Jeg er stormende, tordnende sint, arrig, fornærmet. Ha, ha. Det skal vi se paa . . . Jeg knuser en halv Million Insekter under min Hæl

— men anden Udvei findes der ikke end at lægge sig ned paa den fjerde Side.

Jeg bryr mig hverken om Beethoven eller Dante Alighieri — men jeg forbander høit og lydelig de amerikanske Forhold — disse Godtkjøbswitzmagere af Plankekjørere, Lastedragere, Tømmermænd paa det aandelige Gebet.

Jeg forarges over mig selv — at man nogengang kunde være saa dum i tre Maaneder at udgi' sig for Regnskabsfører for tre hundrede Arbeidere.

Jeg ser mig selv gaa dernede paa Tomten med Regnskabsbog i Haanden og Tømmermandsblyant i Lommen. De 300 kommer og faar hver sit Nummer ... Negere, Mulatter, Chinesere — jernstærke Arme — ogsaa stakkars forsultne, gamle udslidte.

Jeg noterer ned Tiden for disse Arbeidere — om Lørdagen er Betalingsdag.

Jeg naar endelig hjem og sovner, kanske mer træt end nogen af Arbejderne.

Naa, lad os ikke tænke mere paa de Dage — Reiselivets Besværligheder.

Om fire Timer lider Dagen; da vaagner Kjærringen, og du kan tage din Hevn. Du halshugger hende øjeblikkelig.

Dette synes som lysere Udsigter.

Eller ogsaa er du til den Tid opspist af Insekterne — en ganske liden Bid hver især. Det gaar progressivt langsomt, men sikkert.

Du vaagner og føler dig bare afpillet, og saa sovner du umerkelig fra altsammen — — Naar Konen kommer med Feiekosten, finder hun bare en Smule Støv udenfor Døren. Hun feier det bort.

Ha, ha — bare fei ham væk! ..

Men om man nu ikke lader sig feie ..

Jeg reiser mig i Harnisk — spadserer eller slentrer sagtelig nedfor Avenuen, hvor Træerne staar som mørke Masser.

Jeg klyver over et Gjerde og naar Bagsiden af det Hus, hvor jeg bor; her staar en Glugge aaben ... det burde man bare tænkt sig før. Gluggen fører ind i Kjøkkenet — og derfra naar man letvindt sit Rum.

Konen snorker lydelig ovenpaa.

Jeg faar i Hast tændt et Lys og ser da virkelig min egen Seng, min Reisekuffert og alt det lille, som er mit.

Men istedetfor at sovne, blir jeg liggende der og tænke — og mangen Gang maa jeg le.

Dette er for komisk, siger jeg, virkelig latterligt. I en stor amerikansk By findes nemlig Bibliothek, et meget godt Bibliothek for Hvermand.

Her kan man gratis faa læse Dagens Aviser, baade europæiske og andre.

Imidlertid besøges Bibliotheket ogsaa af Lediggjængere og brave Arbeidsløse, som her i Ro forsøger at nyde en fattig Søvn.

Jeg kommer derop i Elevator — og jeg be'r om nye Aviser. Jeg læser ogsaa Aviserne, men bemerker en Herre, som gaar omkring og vækker de indslumrede af Søvne.

All right! Man bør altsaa ikke sove i Stadens Bibliothek, thi den Dult, man opnaar, og den haarde Tiltale er af voldsom Natur.

En ældre, indfalden Herre sidder den hele Tid og hoster . . . rigtignok findes der udsat Spyttebakker hist og her, men Herregud, Manden er en god Slump forkjølet, og det galeste kan hænde den bedste . . .

Han spytter paa Gulvet, og siden forsvinder han.

Kontrolløren kommer, og Spørgsmaalet blir nu, om jeg har forrettet Udaaden — eller min Sidemand; vi er de nærmeste til det.

»Høistærede,« siger jeg, »jeg ønsker ikke at høre paa Deres Vrøvl; hvis De vil sagsøge mig, skal jeg lade hente en Advokat«.

»Advokat!« Han gjør et helt Opstyr. Jeg har fornærmet ham, brugt Ord som »Advokat« — — og som jeg sidder og læser, er jeg hele Tiden under den Mands Bevogtning.

Kun et Tegn til Hoste, og han vil fare over mig og dræbe eller lemlæste.

Jeg tør ikke gispe; jeg læser derfor ivrig — ha, ha, dette maa sandelig kaldes en egenartet, æstetisk Nydelse — under Bevogtning. »Skjønt du mangen Gang har siddet der siden i Ro og Mag, ogsaa uden at bli overfaldt,« siger jeg mig selv.

Men dette spiller jo altsammen ingen Rolle, det er jo en Bagatel mod Revolverdramaer og Massemord.

Jeg ser Livet, som det arter sig derinde i den store By, inde i selve Maskineriet. Man fortæller mig, at jeg spiller i Orkester. Min Beskjæftigelse er bare at sige én, to — én to. Og jeg siger *en* — *to* hele Dagen. Man fortæller mig, at jeg spiller Wagner — jeg svarer én, to — én to — — ellers kommer Chefen bidsk og vond.

Jeg misunder alle Chefer og beklager mig for en Sporvognskusk over Tilstanden.

»End jeg da,« svarer Kusken, »er jeg bedre faren. Min Forretning bestaar i at peise paa denne Hesten; vi maa frem.«

»En, to,« svarer jeg, da er det unegtelig lettere at tælle en, to.

Men en Dag jeg forsnakker mig, kommer jeg til at sige »tre« — Kapelmesteren hiver mig ud til en Afveksling.

Saa gaar jeg med en meget tung Byrde paa min Ryg. Det er Ledighedsbyrden, Arbeidsløshedens frygtelige Tyngde i Form af en »pitch-pine's« Planke.

Jeg gaar med den, saalænge til jeg blir lei af den. Da hiver jeg den ubændig af Ryggen — — — Saa tager jeg min Vaarfrak paa Armen, møder efter Theatertid en Politikonstabel, som anholder mig.

Og hvorfor?

Jo, fordi jeg gaar med den Vaarfrak over Armen. Man maa ikke gaa med Vaarfrak efter Theatertid. Man har da stjaalet sin egen Vaarfrak, om den end to Gange er kjøbt og paa ærlig Vis betalt.

Man faar bøie sig under Stedets Sæder og Skikke; Politikonstablen bærer Revolver af svær Kaliber.

Putch i Arrest!

Dommeren siger: »Man bruger ikke Vaarfrak paa denne Tid af Aaret.«

»Jeg svarer: »Godt, jeg skal aldrig bruge den mer, skjønt jeg lettelig er udsat for Forkjølelse.«

»Vi søgte forresten en Stortyv,« fortsætter Dommeren, »og vi kan ikke saa godt skjelne mellem de ærlige og uærlige.«

Jeg er sint som en Tyrk og truer med Regning og Proces.

Jeg søger Advokat; — i Retssalen, i en smukt, nyopført, hundrede Etages Bygning staar Actor som Defensor og fyrer løs paa hinanden med Revolverkugler.

Her synes det raadeligst at flygte — —

— — —

Søvnen tager mig.

IX.

Det hændte, at jeg sad i en Jernbanekupé og kjørte afsted langs Michigansøen. Maaneskinnet lyste langt udover Fladen — gjennem halvmørke Træer og Buske.

Det gaar rigtig vildt. Vi jager, og vi ryster; undertiden kommer en Kurve og slænger os over paa Siden; og Kvistene pisker og suser langs Ruden.

Godt sidder jeg der og nyder Vildskaben i lun Tryghed, mens Høstnatten ruger som Spøgeri derude.

Jeg ser de underligste Figurer, lange, flagrende Aander, som viger henover — og skumle Røster hører jeg.

Jeg falder undertiden i Søvn.

Jeg har hørt, at det ved Ulykker som Sammenstød, skulde være nyttigt at sætte Benene

op paa modsatte Sæde, saa fik man i al Fald beholde Benene, om Hodet gik med.

Denne Forholdsregel blir taget.

Nødsignalet er tre korte Stød. Rigtignok synes jeg, Lokomotivet ikke bestiller andet end at udstøde disse Signaler, men saa tager man naturligvis Feil, — skjønt jeg sandt at sige vak op for hver Gang og gjorde mig Rede for Modtagelsen af det frygtelige Stød.

Saasnart Ængstelsen lægger sig, sovner jeg af. — Og det forekommer mig, som er vi forspændt med en fæl og rasende Tyr, en Tyr, som brøler og gjør Vei gjennem Krat og Buske — og som kjører os gjennem Buffalo-Hjorder og vilde Indianerridt . . .

Vi ryger afsted — og Tyren løfter Horn og sænker dem. Fraaden staar den om Munden.

Jeg aabner Vinduet, og Veiret slaar imod mig og pisker mig i Ansigtet . . .

Det bærer ud i selve Sjøen med Brøl, saa Klippestykker falder og sprøiter høit.

Jeg blir slynget ud — og jeg er en af de mystiske Aander, der svæver langs Toget. — Jeg hujer og raaber som de andre:

»Kjør paa, hyp afgaarde!«

En kan hverken se eller høre.

Man ægger mig op, man gi'r mig en Pisk i Haanden — og jeg slaar, saa Tyren hviner af Angst; ... enkelte pirker Tyren med glødende Ildjern og Tænger.

Da fnyser der Luer af dens Næsebor, og den tager Sjøen i et eneste Sprang . . . jeg kiger ind af Ruderne, og jeg ser Rødhuder med lange Fjærbuske, støiende og leende.

»Til nye og vilde Jagtmarker!« skriger de, »hyp, vil du gaa!« . . . og de skyder farlige, giftige Pile ud mod os.

Jeg blir truffen og styrter til Jorden.

Og Susen hører jeg, og Bragen og Knagen af Toget og vilde Brøl fra Tyren . . .

Gudskelov, man sidder godt og lunt i Ro. Vi stanser ved en Station. Tyren drikker og puster ud.

Siden under Farten lyder Rædselens Skrig, Jammer og Klage.

Hyp! Afgaarde over altsammen.

Tyren spruder Gnister og brøler og hidser Aanderne, som neppe kan følge.

X.

Vi ligger her og ruller, ruller i disse høie Dønninger ved New-Foundlands Bankerne. Min Seng er af Jern. Jeg fryser og klaprer Tænder. Det isner i alle Lemmer. — — Vi red en Storm af, og vi frøs, mest jeg naturligvis, jeg personlig.

Hvad rager det mig, om andre fryser . . . alle disse tredie Klasses Emigranter . . . frygtelige Elendighedens Typer, sørgelige Skabninger, Filler, man ikke kan se paa uden med Kvalme.

Hvad kommer andres Frost mig ved; disse Ben er jo dog mine egne, deilige Ben, og disse Fødder er ogsaa mine, udelukkende mine. Omtrentlig alt det, jeg har. Stort anden Eiendom besidder jeg ikke. Jo, alligevel . . . en Barberkniv, en daarlig Vadsæk af simpleste Tøi. Et Par hullede Strømper, en Islandstrøie,

der er gaaet Dyr i, et Par Turnsko uden Saaler og en Pince-nez, der hænger i en Traad.

Dampskibet, denne hurtigseilende Masse, rører sig ikke af Flekken.

Kun ruller og ruller den og bokser sig frem i Snekavet, mens Matroser løber om og svær og bander til alle Kanter.

En har frosset sin Stortaa — en anden sin Lilletaa og en tredie sine Næver — og jeg selv er bare en Istap.

Jeg forestiller mig, at jeg er en Istap; nærmer man sig Ovnen, vil man vel tø bort i en eneste Flom.

Engang før har jeg prøvet disse Smerter. Da var jeg Barn og frøs fast en Vinternat ved Jyllands vide Heder. Jeg turde ikke røre mig i Kupéen af Generthed for to fede Studeprangere.

Nu er jeg ikke længer genert — jeg er voksen — 25 Aar. Nu er gode Raad dyre. Gudbevares, meget dyre.

Forresten vil jeg begynde med Begyndelsen.

Man har som god og fattig Emigrant indtaget et Aftensmaaltid, bestaaende af Osteskorper, som smager af Mus og Rotter.

Man gaar nogenlunde velnæret nedad Trapperne og ned i det Uendelighedens Mørke og den Tummel, som kaldes tredie Klasses Bekvemmeligheder.

Man slaar sig selv og andre ihjel — man tumler afsted med Eder bag sig og Ungeskraal foran sig; og man opnaar endelig at finde sin Køie.

Jeg har sagt, at Sengen er af Jern. Man lægger sig træt og mødig og sønderkuet. Man er spag, og var det ikke for Skams Skyld, kunde man gjerne græde høit af Væmmelse og af Lidelse.

Jeg breder det tykke Hestedækken over mine spinkle Lemmer og gi'r mig til at lytte til de andres Snak.

Foran mig har jeg den lange Nat. Jeg synes, jeg sover. Og jeg vaagner med et heftigt Ryk.

Hvadbehager?

Det forekom mig tydelig, som gik jeg om paa New-Yorks Kaier. Gud hjælpe os for Minder, skjønt jeg dog den hele Tid siger: Hvor kan dette være dig . . . har *du* oplevet alt dette? Da har du ogsaa faat prøve Livet.

Muligens faar du engang Brug for det til dine Romaner . . .

Romaner? Umuligt. En Istap skriver ikke Romaner.

Dump — høit i Veiret hopper jeg og Knæk i Ryggen: New-Yorks Kaier.

Mindet er stygt og følgende:

Jeg er kommen rent herunter, hutetu, ganske paa Saalerne. Man har smidt mig ud af Jungs Orkester. Mr. Jung satte mig Knytnæven for Panden. Hans Svigersøn skulde ind i mit Sted; herom kan man ikke sige andet, end at Manden gjorde sin Pligt.

Imidlertid søgte jeg forgjæves ny Stilling. Det var Vinter; fælt surt og koldt, som jeg gik der og søgte og søgte og frøs og frøs. Konsulen var bortreist; desuden var det saa sin Sag dette med andres Hjælp — saa sin Sag var imidlertid ogsaa disse sodede, stenkulsvarte Gader og de lange, fortærende Kaier.

Jeg søger dog derned som af en indre, fortvivlet Trang til at se den aabne, gufsende Sjø.

Jeg gaar der og stusler og rusler, og Eftermiddagen lider i sin Blæst . . . skvulp, skvulp. Der findes bare en Ting i Verden,

og det er denne Kai og denne Sod, der svider en i Øinene.

Og jeg tør sige, jeg har det ondt, meget ondt, alt mens jeg mumler mellem mine Tænder:

»Som man reder, saa ligger man — — som man reder, saa ligger man.«

Bag mig har jeg New-York, denne pulserende By, hvor Menneskeliv kun gjælder saa lidt, næsten ingenting.

Foran mig ligger Havnen som sagt, og ved min Side Kaien, opfyldt af Sække og stinkende Huder, af Kraner og andre Maskinerier.

»Som man reder, saa ligger man;« jeg har en Mand bagved mig i mine Hæler. Hvad ønsker den Fyr?

Er han Tigger, Skrøbelighedssynder, eller vil han muligens styrte mig udfor Kaien og tage fra mig den sidste Rest af Liv?

Jeg hører en ynkværdig Stemme. Jeg hører ham sige:

»De skulde vel ikke tilfældigvis ha' en Skjorte at gi' mig. Jeg er uden Skjorte; se her, her« . . . han viser mig sit bare, elendige Bryst i Vinterkulden.

»Jeg har ikke spist siden igaar;« — han klaprer Tænder. Han maa dø om en Time.

»Gudbedre, ja. Egentlig talt har jeg nok en Skjorte i min Vadsæk hjemme i Boardinghuset, men did er det langt.

»Hm ... ja, ja, saa faar jeg gaa videre da.«

Det stygge Minde kvæler mig, som jeg saadan halvsover ombord i Damperen, der ruller i de himmelhøie Dønninger.

Undertiden slaar Propellen, saa Skuden ryster i sine Sammenføininger.

Eia mig. Du faar ræsonnere dig fra det altsammen. Du faar lade, som du befinder dig ganske andre Steder, i ganske andet behageligt Selskab.

Jeg trækker Hestedækkenet over mit Hode, og jeg protesterer mod enhver Fantasi af ubehagelig Art.

Altsaa, ... nu lever du overordentlig godt. Jeg hører en evig Snak, en Satans Snorken, en Kjevl om Køieplads, Mand og Mand imellem. To af Banden er røget uklar. Det blir deres Sag.

»Slaas kun Godtfolk . . . slaas, bare jeg faar mit Hestedækken i Fred.«

Jeg ligger paa Ryggen og blir medét sjøsyg. Ellers pleier jeg at være ganske sjøstærk, men denne Rullen isner mig gjennem Marv og

Ben. Det er formeget af det gode. Jeg klarer det ikke stort længer.

Imorgen tidlig bærer man et Kadaver ud, fæster to Blykugler om to stive Ben og sænker det hele bums i Dødens svarte Svælg. Skvulp, skvalp.

»Gomorn du herlige Liv. Adjø Børn ... som man reder, saa ligger man, som man reder«

Mine Tanker flyver viden om, og tydelig ser jeg et andet Minde.

Muligens er det Kakkelovnsosen, som bevæger min Fantasi ... disse lumrende Gufs fra en Ovn histhenne, der skal bringe os Syndere Varme.

Muligens, siger jeg, er det denne Kakkelovnsos; thi jeg befinder mig i det Røde Hav. — — Og Sommerdagen er svar og lummer. Ja, saa varm, at vi ikke ved vor arme Raad.

Vi stiller os forude paa Bakken, ganske tause og slappe. Vi sluger hver en Gufs i dette Røde Hav, hvor Gufsen er saa sjelden.

Og vi ser mod den fjerne Kyst, mod de brune, murstensagtige, nøgne Klipper.

Indover Landet findes bare Sand, gloende Sand, en endeløs Ørken, hvor Kamelers

Knokler glitrer i Solen, hvor Karavaner tørster og tørster og stirrer efter Aadselfuglen, der kredser over deres Hoder.

Er det ikke til at bli vanvittig af — disse Gribbe og Aadseljagere, som forfølger en, disse Morderes Øine.

Vanvid, bare Vanvid! Jeg taaler ikke at tænke paa dem.

Jeg er tørstig, og jeg væmmes ved min egen Fantasi.

Jeg tænker: »Du gode Gud, hvor er der ikke Synd i Menneskene! Hvor er vi ikke gode, snille, ak, altfor taalmodige.«

»Hvad forlanger man da af os? Jeg spør?« . . .

Jeg stirrer mod det hellige Land, — da Damperen pludselig stanser. Propellen stopper sine Slag . . . vi siger kun langsomt fremad.

Det er, som mit Hjerte ikke mer vil slaa. Det blir saa taust og høitidsfuldt, saa ubegribelig stille.

Mr. Jones, som døde igaaraftes, skal begraves. Hans Lig skal sænkes i Sjøen. Med det britiske Flag over sit Legeme ligger han der parat med Blykuglerne om sine Ben.

Bums; adjø Verden.

Som et Lyn kiler han tilbunds. jeg ser Haien, som sluger et Par Ben eller en Arm. — Og jeg trækker Hestedækkenet over mit Hode for ikke at se mer.

Skuden ruller og ruller og ryster og skjælver, og der kjævles og snorkes af Folk fra Alverdens Kanter.

Jeg er medtagen; jeg kan ikke tro andet, end at det snarligen maa være forbi.

I Styrtesjøen sender jeg mine Ben op i Taget, og »dunk« siger mit Hode paa Nedveien. Jeg hører Vandet risle nedover Trappen. Raadampen staar lige ind.

Køierne fyldes.

Jeg beslutter mig til at gjøre en Ronde. Jeg vil se, betragte Elementerne. Jeg vil afsted; Rastløsheden tager mig. Jeg sniger forbi de hundrede Køier, — de Hinduer, de Japanesere, Kinesere og Ceylonesere. Der findes baade Tyskere og Russere. Der findes Rømlinger, Mordere, Forbrydere, som der findes brave og hæderlige Mænd.

Opover Trappen 'og op paa Dækket slingrer jeg og faar endelig et Slags Tag i Dørklinken til Indgangsdøren.

Sort og fælt. Sjøskvætten vasker en i Ansigtet, og Kulingen river mig Klæderne af Kroppen og iser mit inderste Indre.

Abracadabra!

Nu kan du se Sandheden af Ordsproget »Som man reder« —

Naa, hvorfor havde du ogsaa saadan Lyst til at bese alle disse Verdens Herligheder.

Hutetu; staa ikke der i Blæsten; et Isfjeld kommer og sluger dig.

Lad os dog endnu et Øjeblik holde paa Livstraaden, denne seige Livstraad; tynd som Silke, men seig.

Isch, hvor den holder ud over alle Grænser! Brist dog engang . . . jeg siger brist! Ha ha, der stikker Skuden Næsen lukt tilbunds. Et Vindpust af Vælde jager mig ind i Maskinrummet.

Her er godt og varmt.

Hvor dumt; dette burde en jo før tænkt sig. Maskinrummet ja, det var da endelig en Slags Bekvemmelighed. Jeg vil ikke just sige for alle. Specielt kanske for mig.

Her faar man gratis Varme ovenfra som nedenfra, som fra alle Sider.

Gode Lunger, stolte Hjerte, snart skal I se, I opnaar lidt Varme.

Der gaar vi tilkøis, kjære Smertesbrødre og Lidelsesfæller.

Her sovner vi alle ind i vor Skrøbelighed.

Tik, tak. Maskinen hugger og Sveiven gaar rundt, op, ned — ud, ind.

Der rages i Ilden af Fyrbødere, varme og svede, sorte og trætte, forunderlig lange, — blege og tynde.

Hver en Ovn er en Helvedes Ild. Der rages med lange, gloende Stænger.

Sveden, den sorte Sved, pusler sig seig frem . . . hedt, hedt.

Jeg sovner omsider helt ind, og jeg synes, jeg denne Gang befinder mig i Port-Said.

Solen steger mit Hode. Jeg vandrer langs de brændende Kaier og søger forgjæves Kjølighed.

Det er i Middagsstunden.

Tiggere sidder rundt omkring, lænet til Trær eller Mure.

Jeg selv gaar med den Angst i mig, at jeg skal faa Solstik.

Man bader Hestenes Snuder med bløde Svampe.

Hist henne staar en liden Skare Mennesker, forsamlet om en Skikkelse, en høist besynderlig Skikkelse. En gammel, gammel Mand er det med nogle usle Stumper til Haar.

For mig vilde Stillingen være dødsens, ganske vist. Disse Folk synes dog anderledes konstruerede.

Fyren har muligens faaet Slag. Omsider tager en Tilskuer Mod til sig og klapper ham nænsomt paa Skulderen.

Den gamle Mand slaar Øjnene op — han stirrer mod os — og jeg siger, jeg har aldrig set et mer martrende, fortvivlet Ansigt.

»Ak Børn,« yttrer han endelig, hæs i Røsten, »hvor her er godt og varmt! Lad mig dog i Fred. Jeg gjør jo intet Menneske noget ondt. Gaa I bare Jeres Vei.« — Og Tilskuerne lusker undaf, en for en.

Jeg følger Strømmen; sætter mig saa paa en Bænk for i Afstand at iagttage Gamlingen.

Jeg føler mig medét svimmel, ganske svimmel. Muligens Solstik. Pyh!

En underlig Fornemmelse betager mig, da Gamlingen rugger sin Krop, puster tungt og reiser sig.

Hans Øjne er stirrende hvide, ganske uhyggelig hvide, beplettet med Blod.

Han ser sig fortvivlet om; han griber med begge Hænder om Panden som for at ihukomme en eller anden bestemt Ting.

Han faar Øje paa min Person, og han styrter mod mig, knyttende Hænderne op i mit Ansigt.

Han udbryder med en vegtig Stemme, man skulde tiltro Bibelens Moses. Han siger:

»Løgn i din Hals; det er Løgn i din Hals!«

Jeg reiser mig og flygter ind i en liden Gade, et Smug, en Labyrinth af Side- og Tvergader, mens Gamlingen uafladelig raaber i mine Hæle:

»Løgn i din Hals! Løgn i din Hals!« Og mens Folk rolig, som intet skulde være hændt, hænger sin Vask op til Tørring, lyder det:

»De Hebræer, de Mesopotamer!« . . . og fem Gange gjentager han: »Jehovah, Jehovah,« uden at blinke.

Jeg tør ikke se mig om. Jeg bare lytter og skynder mig afsted, saa Sveden hagler, mens samme, hule Røst gjentager:

»Guldkalven, Tabernaklet, de ti Bud, de ti Bud« . . .

Omsider vil mine Ben ikke længer løbe. Jeg skjælver i Knærne . . . jeg gjør forgjæves Anstrengelser. Fyren kommer mig op paa Siden.

Han stanser — ser mig mildt i Øjnene, og med et Alvor uden Lige taler han med Eftertryk:

»Ustadig og omvankende. Den ganske Verden har jeg set. Alle Glæder har jeg nydt. »Hvad var vel Resultatet?«

Han peger med sin lange, knoklede Finger mod sin Pandebrask og mod sit Hjerte.

Han fortsætter: »Jeg er en Olding, den »Ældste. Jeg er vis som en Sarkophag. Min »Hjerne veier for tyve andres Hjerner, tæller »de Millioner Slyngninger. Alligevel, laan mig »din Ungdom, din Ungdom!«

Jeg svarer: »Vælg blandt andre. Min Kraft er svunden. Jeg har set og lidt meget. Vælg blandt andre.«

Han smiler, og hans Smil er saa medlidende:

»Unge, unge Mand,« og han kaster sig ned paa sine Knær — han taler om den evige Jøde.

Han gjør Korsets Tegn og mumler:

»Jeg er den evige Jøde. Ustadig og om-
»vankende er jeg paa denne vor Jord. Jeg har
»seet Slægter gaa og Slægter komme, og jeg
»har set, at de blir ikke visere. Der er dog
»nu gaaet 1900 Aar, næsten to Tusinde Aar,
»siden jeg blev født. Og du, unge Mand, du
»taler om Lidelse — du siger, du er træt.
»Tænk da paa mig. Min Træthed er Aar-
»hundreders Træthed, og jeg faar aldrig dø,
»aldrig.

»Og hvad har jeg saa gjort for galt?
»Maa jeg spørge? Var min Dumhed hin Gang
»kanske ikke en Bagatel, en Modsigelse? Jeg
»fik den Gave at haane, og jeg haanede. Jeg
»benyttede mine Evner, unge Mand.

»Bliv dum, bliv Faar. Se ikke, hør ikke.
»Men gjør alt saadan, som andre før have gjort.«

Jeg trykkede hjertelig hans Haand, mens Gamlingen gjentog:

»Dette siger dig en Mand med 1900 Aars Erfaring.«

Da vi skulde skilles, hviskede samme Vismand mig i Øret:

»Lev stilt,« hviskede han, »find dig en
»Kvinde, du elsker — forlad Menneskeslægten

»og bo paa en Ø langt borte. Og lad et Figen-»træ vokse i din Have. Stel samme Figentræ »og bevogt det, saa det kan blive stort og give »eder Skygge. Sid der i eders Kjærlighed og »betragt Solens Røde, og lad de zarte Vinde »hviske om eders Kinder.

»Tænk da stundom, naar Tiden forefindes »god, paa en stakkels, fattig Mand, som aldrig »har elsket, aldrig har levet, og som aldrig skal »faa dø.

»Jeg er Sarkophagus — den vise Olding. »Naar Solen engang blegner, da visner ogsaa »jeg bort.«

Oldingen tog mig blidt i Haanden. Han sagde med en Stemme, der kunde røre en Sten:

»Sjelden,« sagde han, »er det, jeg træffer »en Kamerat. Det er akurat 500 Aar siden »sidst.«

Saa tog Manden sin Stok og gik langsomt nedefter.

Og Stokken dunker tungt mod de glohede Brostene.

Saa forsvinder ogsaa dette Billede, og tilbage har jeg Dampmaskinens hamrende Slag,

Larm fra de Helvedes Ovne, hvor der rages med Stænger af Jern, og hvor jeg ørsk og døsig, sved og sort kiger ned.

Lad mig komme herfra; jeg kvalmes tildøde.

XI.

Jeg synes, jeg befinder mig i en liden By ved Ørken Saharas Bredder, anklaget for at ha' sagt, jeg paa en Kamel kunde ride igiennem et Naaleøie.

Mange alvorlige og værdige Mænd er tilstede, og blandt dem selve Raadsherren. Han siger:

»Unge Mand, Idéen er baade stor og god; kunde du udføre den, blev du visselig berømt, men jeg raader dig, tag dine Ord tilbage; mislykkes det, blir du hængt.«

Men jeg mener, har jeg sagt det, staar jeg ved det. Jeg vil alligevel prøve.

Jeg faar Lov at vælge hvilken Kamel jeg vil, og jeg vælger den mindste og den tyndeste af alle.

Jeg betragter den og finder den baade fed og svær. Til en Begyndelse synes Fortagendet

mig det skjære Vanvid, skjønt jeg nok ved, at Naaleøiet ikke just er et Synaaleøie, men en Port eller Tunnel, hvorigjennem Æslet møisommelig trænger sig.

Hundrede Mile borte ligger Naaleøiet.

Solen steger og brænder stygt.

Ørken Sahara er ikke bare at spøge med. Og jeg slingrer der paa min Kamel og holder mig fast i Skindfelden.

Om Eftermiddagen Hvil ved en Oase, hvor en Karavane raster.

»Goddag,« siger Handelsmanden, »det var en gild Dromedar, du der har faaet.«

»Jeg troede, det var en Kamel,« svarer jeg, »men jeg skulde nu ha' Lyst til at bytte den alligevel, og det mod en meget uslere en.«. . .

. . . Dette syntes Handelsmanden var rart; man pleier ikke just at bytte gode Greier mod daarlige; men saa holdt jeg ved med mit, til han skjønte, det var Alvor.

Efter en Tids Søgen finder jeg da et mindre og magrere Dyr. Benene hang og slang. Mest bare Skelet og Skrangel.

Dette er allerede et stort Fremskridt, tænkte jeg, og dermed byttede jeg den gode mod den usle Skrump.

Handelsmanden og hans Følge lo af slig Forretningsgalskab; saa spurgte de, hvor jeg agtede mig hen.

»Gjennem Naaløiet,« svarede jeg og red afsted.

Vil en frem, faar en ikke lytte til Prat og Pjank og allermindst til Latteren.

Jo lumpnere jeg ser ud, desto bedre. Med Pragt og Glans og Fedme naar en ikke langt.

Dyret hinkede og diltede, og det led og skred, og jeg mødte en Røver. Han tog op sin Pistol:

»Hvis du ikke var saa ynkelig fattig, vilde jeg dræbt dig,« mente han, »men Kamelen din er ikke to Skilling værd, din Pjalt!«

»Jo daarligere, desto bedre,« svarede jeg. »Det kommer ikke bare an paa Stadsen i Verden. Kan du sige mig, hvorlangt jeg har igjen til nærmeste Naaløie?«

»60 Mil,« svarede Røveren.

»Bare 60 Mil;« jeg vilde gjerne, Veien skulde været længere.

»Aldrig har jeg hørt, at nogen fandt Veien for kort,« svarede Røveren.

Jeg red og kom til en Arabers Telt. Jeg

binder Kamelen udenfor og titter gjennem Teltvæggen.

Der ligger en Kvinde, halvpaaklædt — udstrakt i en Hængekøie. Hun sover; jeg ved ikke, om jeg tør vække hende.

Det er bare Guld og Silke alt, hvad hun har paa sig og omkring sig, og vakker er hun, saa det har Forslag. Øienlaag baade buede og hvælvede, og et Haar, glinsende sort.

Paa Gulvet ligger en svær Strudsevifte, en Vifte, der maa være faldt hende af Haanden, da hun sovnede ind. Thi Haanden hænger slap, nydelig formet, hvid i sin Teint.

Hvergang hun puster, løfter Barmen sig bølgende under Silkekniplingerne.

Jeg staar helt betagen.

I min Fattigdom finder jeg det rettest at gaa min Vei.

»Goddag,« siger hun og slaar Øinene op. »Hvorhen?«

»Gjennem Naaløiet,« svarer jeg.

»Det blir ikke saa let, om du rider paa Kamel, men kan du slide denne Lænken over, som binder mig her fast til Væggen, saa kunde jeg maaske hjælpe dig, for i denne Ørken kjeder jeg mig tildøde.«

Og saa fortæller hun, at hun er en Araberhøvdings Hustru; men Araberhøvdingen er baade gammel og uduelig. Han kommer hver Aften og hver Morgen og stiller sig i Døren for at forvisse sig om, at hun er tilstede; det er, hvad hun ser til ham.

Jeg tager et Sværd, som hænger paa Væggen og hugger Lænken over. Dermed vil jeg gaa min Vei. Men Kvinden mener, har jeg hugget Lænken over, faar jeg ogsaa hjælpe hende at flygte. »Det ene følger med det andet,« siger hun.

Og der sidder vi da paa min usle Kamel og humper afgaarde, og Kvinden er ganske deilig.

»Nu skal jeg nok hjælpe Dig gjennem Naaløiet,« siger hun. Først fjerde Dagen finder vi en Plet, et idyllisk Sted, hvor vi hviler.

Jeg binder Kamelen. Og det synes mig, som lever vi et Liv, jeg aldrig før drømte om.

Jeg glemmer Naaløiet og den ganske Affære, og naar Tanken alligevel dukker op, jager hun den bort ved Kys og Kjærtegn.

Og Maaneder svinder som Dage; jeg kjender hverken Almanak eller Dato.

Jeg bare elsker. Og vi lever af Vilddyr i Skogen og det grønne paa Marken, et

Herrens deiligt Liv, et Liv, hvori der ikke findes Kummer eller Savn.

Blinkende Stjerner, og Maanen tjener os som Lys, og vi skuer ind i Uendelighedens Himmel, lige ind i Glashimmelen.

Det er, som Vaaren aldrig vil tage Ende. Løvet blir rigtignok undertiden brunt og falder af, men før vi ved det, begynder Knopsprettet igjen.

Forlængst er vi blet viede. Som brave Folk — der hvor ingen Prest forefindes — gaar vi tre Gange rundt en Palmebusk og vender vore Aasyn mod Øst.

Gjør du ikke dette, blir din Hytte hjemsøgt af vilde Dyr som Tigre og Løver. Nu kan en ganske rolig gaa hen og lægge den glubskeste Kongetiger Fingeren i Munden, uden at den bider; vore Husdyr Leoparderne ikke at snakke om. Og Strudserne bygger Rede og lægger Æg for vore Øine.

Og vi rider og voltigerer paa Strudsryggen med en utrolig Hastighed og indhenter alt Vildt.

Det var Friluftsliv.

En Dag, som vi sidder i Solstegen, kommer en Pilegrim spaserende.

»Goddag, hvor agter slig Kar sig hen?«

»Til Jerusalem,« svarer han.

»Der har jeg aldrig været,« siger jeg. »Men du kunde vel ikke tilfældigvis sige mig, hvad Klokken er, for mit Uhr er nylig stanset?«

Klokken, — jo, den var da halvtolv. Og saa var det, om han kunde sige mig Navnet paa den Dagen. Det skortede os paa Almanak.

Jo, Dagen var Søndag, og Datoen og Maaneden nævnte Pilegrimmen; men Aarstallet maatte han gjentage flere Gange, før jeg forstod det.

Efter hans Regning skulde vi ha' levet 20 Aar derude i Ensomheden.

»20 Aar?« Jeg var lige forbauset som min Kone, og jeg kunde ikke skjønne, hvad vi havde udrettet i al den Tid.

Men ved nærmere Eftersyn gik det nok op for mig, at hun var blet en hel Del ældre.

Enkelte Rynker eiede hun, og jeg selv var kanske baade mager og indskrumpet.

Nu, tænkte jeg, kunde det være paatide at gjøre Alvor af min Plan med Naaløiet, og da jeg bedst skulde se efter, staar Kamelen der paa samme Plads, hvor jeg for 20 Aar siden havde hensat den.

Den er som en Skygge af sig selv. Benskranglet er skrumpet ind. Øinene stirrer og stirrer sig ud af Øienhulerne; Tungen hænger den ud af Munden.

Stort større er Dyret ikke end en skikkelig Hund. Og saa længe har den staaet der og ventet, til den baade er blet erfaren og klog.

Dyret aabner sin Mund og mæler: »Livet,« siger den, »er pjaltet; gjerne skal jeg bære dig gjennem Naaløiet, hvis Du lover mig siden at tage en Øks og skille mit Hode fra Halsen.«

Jeg lover dette.

— — — Større Fest har der aldrig været i Østerlandene. De møder op baade Keisere og Konger . . i Farver, som glitrer Verden over.

Det gaar smaat med mit Ridt. En faar skrumpe sig sammen, gjøre sig baade ynkelig og liden, skal en bli stor, tænker jeg.

Og bedst som vi kommer ud af Aabningen gaar de alle ærgerlige og skeptiske imod mig:

»Det Kunststykke kan vi alle gjøre, faar vi bare laane Skaberakket dit.« I det samme huggér jeg Hodet af Kamelen.

*   *   *

Jeg befinder mig foran den store Sfinx. Det er Aften. Stjernerne lyser paa Firmamentet.

Med Vemod er det, jeg ser tilbage paa Menneskenes Liv.

Mennesket, ser jeg, er Naturen underlagt. Frygtsomme, brave Væsen!

Jeg har set Ungdommen stræve og pine sig, alt for Fremtidens Skyld. Fremtiden naaet kommer Misfornøielsen, Stagnationen. Denne Tilstand kaldes »vor bedste Alder«, og for den Alder preparerer man sig med megen Omhu; siden prepareres man for Alderdommen. Alderdommen naaet, længes man tilbage mod Barndommen . . en evig Preparation og Længsel i stadig vibrerende Nerver.

Jeg ser tilbage. Mit Liv ligger der for mig. Jeg kan plukke op hver en Begivenhed, hver en Tanke, jeg har havt, baade gode og daarlige.

Jeg læner mig op til den store Sfinx, og saa faar jeg se skrevet med Ildskrift over mit Hode:

»Gravens Port«.

XII.

Før jeg sovner ind i den sildige Nat, naar jeg dormer og drømmer og nyder forbigangne Ting og Tildragelser — naar jeg der ligger og døser og godter mig over, at man saa skjønt staar udenfor enhver Besværlighed og de Skrækkens stygge Strabadser, da bæres der mig for de underligste Ting. Der stiger Ansigter op, jeg aldrig har kjendt, Skabninger af alle Slags; jeg glemmer det meste, men enkelte Ting stikker tydeligt frem, og jeg lever det levede Liv.

Saa tager jeg mig stundom en Tur paa Jernbanens Tralle.

Linien er lang og Natten mørk. Ombord har jeg hende, jeg elsker og det lille, vi eier og har.

Himlen over os, Marken under os og de evig-larmende Hjul.

Jeg bremser til en Begyndelse, som vi jager forbi Stolper og smaa Træhuse, og man indretter sig og gjør sig det hyggeligt.

Det er jo fremfor alt en Lysttur, skjønt noget farefuld Lysttur.

Vi tænder den røde Lanterne, og jeg sidder der kjækt ved Styret.

Maanen skinner bleg i Skyen; kun hist og her skimter jeg en Smule gjennem Brillerne. En Røver kunde lagt en Sten i Veien, man faar passe paa.

I en Hast har jeg opfundet Sneplogen, som sættes foran, og som er saaledes beskaffen, at den varper tilside den største Sten.

Og Røvere slynges bortover som Avner.

Tolv Mil i Timen, tænker jeg og løser Bremsen. Hurtigere og hurtigere bærer det ivei, og nu skal man bare høre.

Vi kan ikke mere stanse. Vi farer afgaarde — Nat og Dag, rundt Jorden. En Gang først; . . næste Gang forøges Farten. Knapt kan en puste eller holde sig fast.

Vi faar ikke Tid at sige Peking, før vi er i Nanking, og tænker vi os om, passerer vi London.

Paa Prærien hviner og suser det — afsted i det kulsvarteste Mørke.

Og efter os jager den store Bøig, et Hjul paa hver Arm og paa hvert Ben.

»Bøh« — han har den huleste Røst, og han skræmmer den stærkeste Krigsmand . . . »bøh . . . eders Reise, Smaabørn, tager aldrig Ende. Den varer udover Dommedag.« . . . Hans Øine er dvaske som Gelée og han sîger i lange Ormedrag mod os:

»Bøh, jeg favner Jorden rundt; jeg snører den sammen, og jo mindre den blir, desto hurtigere vil I fare.« . . . Nu gaar det ogsaa slig, at Trær knager og knækker, og Jorden skjælver omkring os. Ti Mils Tunneler merkes ikke engang.

Jeg griber om hende, jeg elsker: »Hold dig fast, siger jeg, du skal se, det greier sig let.«

Da lyder det borte fra Mørket: »Naa svimler det for eder, Smaabørn?« Og saa bærer det løs fra Jorden, og Maanen passeres og Solen og alle de Stjerner og Fixstjerner.

»Bare en Forsmag paa Evigheden,« lyder det i Mørket — og alt farer hulter til bulter, om hverandre, mens Storebøigen favner det alt-

sammen, kolsvart og sleip. »Bare en Forsmag,« lyder det igjen.

Og vi stanser ikke, før vi naar den Klode, hvor det evig gysende Mørke ruger. Hverken Sol, Maane eller Stjerner lyser der. Knugende Stilhed.

Og alt, hvad du siger, bevares i Stilhedens dystre Ekko.

Den blotte Tanke antager levende Former. Og Tanken kan du ikke styre; den boltrer sig disperat og haaner baade dig og det, du har kjærest!

Rasende, fortvivlet griber jeg mig med begge Hænder om Panden, og med Knytnæven slaar jeg overende baade Bord og Karaffel.

Jeg vaagner ved Larmen og tænker: Du faar nok en anden Gang fare varsommere frem.

*　　　　*

*

Stundom ligger jeg ganske rolig i min Seng og jeg synes, jeg vaagner og ser Maaneskinnet der gjennem Ruden — og i Maaneskinnet staar en hvid Skikkelse — bleg og lang.

Jeg reiser mig. Jeg vil undersøge Fænomenet, og som Skikkelsen flyr ud gjennem Døren, flyr jeg efter.

Og stadig har jeg Snippen af hans flagrende Gevandt i næste Dørsprek, men aldrig kan jeg naa ham.

Det er saa meget ærgerligere, som jeg ikke er overtroisk.

Jeg tør hvile paa Kirkegaardsbænken en Høstnat Kl. 12 uden saa meget som at blunke.

»Vi skal se,« hvisker Skikkelsen og flyr gjennem Yderdøren og ud paa Marken, hvor Gevandtet blir længere og længere — Slør af Taage og Dise.

Jeg lægger mig paa Bænken ved Kirkegaardsmuren . . . der danser og svinser Skeletter — og gamle Kjærringer hikker og nikker og unge Frøkener koketterer i Silkeslæb, mens Herrerne snurrer sig rundt paa Hælen, med Monocle for ene Øiet.

Man slaar Ring omkring mig og ægger og tisker og hvisker, og enkelte river mig i Frakken og risper og stikker mig med Naale; andre harker og spytter. Tvi for Spektakel!

Jeg springer op og afsted, og alle de Døde efter . . gribende, klorende, tærgende, kradsende holder de mig fast i Frakkeskjødet.

Jeg naar hjem og fortæller om det stygge, jeg saa.

»Endda jeg ikke er overtroisk,« siger jeg, »saa faar man nu ikke flere Gange lægge sig til at sove paa Kirkegaardsbænken en Høstnat Kl. 12.«

Jeg sover, og synes jeg vaagner og ser Maaneskinnets Blege gjennem Ruden.

*　　*　　*

Indimellem faar jeg se Ansigter, Foreteelser, som ikke er at spøge med, Skikkelser baade med og uden Hale. Stundom er Hodet skilt fra Kroppen og ligger derborte og gisper og gaber og har ondt for at faa Ordet frem.

Svært og digert er Hodet. Det hvæser: »Laan mig Benene mine, Armene, Lunger og Mave!«

Jeg søger ud en Krop og sætter Hodet paa. Men Hodet griner misfornøiet: »Sligt elendigt Legeme til saapas Hode!«

Manden kan nok ha' Ret. Kroppen er grulig spinkel og tynd. Og tyndere blir den. Hodet tærer og tærer, saa Legemet svinder . . .

Benene ikke ligere end som to almindelige Svovelstikker.

Og saa ryger han overende, og Hodet pæser og hvæser og tyranniserer stygt og hjælpeløst . . .

— —

Den deiligste Pige blir til hæsligste Kjærring, den yndigste Nakke blir styggeste Ansigt og omvendt. Altsammen vri'r og vrænger sig og skaber sig med uhyggeligste Grimacer —

XIII.

Paris laa der og svedede. Varmen var svar. Mit Humør var mørkt.

Man burde jo helst reist ud paa Landet — ud af Storbyens kvalmende Luft . . . Man skulde ogsaa meget andet . . . men mine Planer slog klik. Det gjorde mine Planer ofte i den Tid. Og jeg fandt mig gaaende omkring uden Maal og Med.

Jeg havde i længere Tid følt mig træt og slap; jeg var ikke lidet nervøs.

Jeg følte undertiden et slemt Sting i Siden, et Sting, der gjorde mig ængstelig.

En Aftenstund gaar jeg opover Avenuen. Jeg sætter mig paa en Bænk, iagttagende Livet, de lysende Toiletter, de mange Vogne, herlige Ekvipager og Heste for Prinser og Grever.

Jeg sidder saadan og stirrer, og jeg gi'r mig til at sige mig selv:

Du maa være syg . . egentlig talt har du vistnok Feber. Lad os sige, at en Tyfus er i Anmarsch, og lad os sige, at den Tyfus skriver sig fra noget uhumsk Seinevand, du tyllede i dig for en Tid tilbage.

Jeg føler mig træt, og min Plan er at anholde en Vogn, en Vogn, der skal føre mig hjem til mit Logi i Seinegaden, hvor jeg vil finde en udmerket Forpleining; derom er der ingen Tvivl.

Jeg er vis paa en udmerket Forpleining og Besøg af de faa gode Venner, jeg endnu har tilbage.

Jeg sidder saadan og passiarer, og jeg finder Situationen noget betænkelig. I Tilfælde af forestaaende Tyfus blir jeg straks ført paa Hospital. Og at bli bragt paa Hospital har jeg liden Lyst til.

Jeg reiser mig, og jeg siger: Jeg vil bekjæmpe denne Sygdom; at gi' sig over skal ikke være min Sag, ei heller at bli bragt paa Hospital.

Ordet »Hospital« har noget ved sig af mistænksom Art. Jeg havde aldrig hørt andet end,

at de, som først blev bragt ind paa dette Sted, kun var slupne derfra som Lig. Desuden var jeg bange for at bli prisgivet den studerende Ungdoms Operationslyst.

Jeg var nemlig ikke saadan stillet, at jeg kunde tage ind paa første Rangs Forpleining, en Forpleining, som kostede en Louis om Dagen. Jeg tænkte, det skal aldrig ske. Du faar hangle i det. Og jeg undlader at tage Vogn for at prøve mine Kræfter.

Jeg sjangler opefter ad Hjemmet til. Jeg gaar ind paa en Restaurant og siger meget overlegent:

»Opvarter, et Glas Absinthe.«

»Vær saa artig.«

»Tak.«

Absinthen hjælper et Øieblik. Kun et Øieblik, saa perler Sveden frem paa mit Legeme. Mit Hjerte begynder at slaa.

Jeg anser det rettest at skynde hjemover for at faa ordnet mine Papirer, om noget alvorligt skulde hænde.

Jeg naaede helskindet mit lille Værelse deroppe i Hotellets tredie Etage.

Jeg skriver et kort Brev til en Ven, og jeg gaar øieblikkelig iseng.

Jeg ligger i en Døs og lytter til Storbyens Larm, og jeg siger mig selv: Du har virkelig Feber, stærk Feber. Du bør se til at faa sove.

Jeg fik ikke sove. Jeg vaagnede med heftige Ryk og med voldsom Hjertebanken. Det blir en lang Nat.

Og jeg synes, jeg klæder mig paa, jeg gaar i den aarle Morgen ud for at søge Doktor, den Mand, jeg saa godt kjendte.

Jeg kjører didhen. Med Møie stiger jeg op de brede Trapper.

Jeg ringer, og jeg venter skjælvende. En lyslet Pige aabner. Hun har et Smil paa Læben. Jeg ved i Øieblikket ikke, hvorfor hun har dette Smil.

Doktoren var ikke tilstede, var at træffe i Eftermiddag. Hun smilte endnu en Gang, og jeg gaar — i min lange, tykke Vinterfrak, midt om Sommeren i Varmen.

Var det da vel rart, at hun smilte?

Jeg frøs imidlertid. Heftige Frysninger, og saa blir jeg atter hed som en gloende Ovn.

Jeg beslutter mig til atter at opsøge Doktoren. Muligens er han alligevel hjemme.

Jeg stiger op Trapperne, jeg ringer.

Pigen lukker op. Jeg siger med Gravrøst mit Navn. »Doktoren *maa* være hjemme.«

»Altsaa, vær saa artig.«

Jeg befinder mig i Doktorens Ventesærelse blandt mange hemmelighedsfulde Bøger, blandt de høitideligste Møbler.

Endelig har vi ham, i Slobrok.

Han gnider sine Hænder efter indtagen Frokost. Han ber mig sidde ned.

Han undersøger mig; han ryster paa Hodet, han klemmer mig i Siden, han beføler mig, og han siger ikke et Ord. Dette er det pinlige.

»De er meget daarlig,« siger han saa.

»Meget daarlig . . det vil sige?« Jeg smiler og nipper til et Glas Rødvin.

»Vil De ikke søge en Specialist?«

»Specialist?«

»Jeg skulde gjerne sige Dem Sandheden,« ytrer han omsider, »men jeg ved ikke, om De ønsker at høre den . . . det er Maven, Deres høire Side, det gjælder . . .«

Jeg blir medét saa kold, saa følelsesløs. Jeg bryder ud i en hjertelig Latter, og jeg mener at kunne taale at høre alt.

Jeg tænker paa Ordet »Kræft«, og jeg venter bare at høre Doktoren udtale det.

Men han bare forklarer i det vide og brede.

»Altsaa Kræft,« siger jeg, »Kræft.«

»Naa,« mener han, »De har selv udtalt Ordet.«

»Jeg er ikke ræd Døden, Doktor; fortæl mig, hvad De vil.«

Der paakommer mig en stor Heroisme.

Jeg er Besvimelsen nær.

Jeg lytter til Doktorens Ord, som man lytter til noget fjernt og høist ligegyldigt.

Diagnosen er følgende:

Et Par Dage har jeg endnu at leve, høist tre Dage. Jeg bør øieblikkelig gaa iseng, paa Hospital, søge Specialist . . . etc.

Det blir Eftermiddag. Jeg søger og har søgt Specialist, og jeg har faaet samme Svar af ham som af den anden.

Og jeg græder en Smule paa aaben Gade.

Saa stagger jeg mig, besøger mit Værelse, tager derpaa i Hast en Vogn og kjører hen til min Ven Lorange, en gammel, god Ven, der bor i den anden Ende af Byen. Vognen skubber og ryster, og Kusken hujer sit evige »Af-veien«, mens jeg selv kun gjentager og gjentager:

»To Dage, eudnu kun to Dage, høist tre.« Vi stanser udenfor Døren med det velkjendte Nummer.

En Pigestemme synger fra Vinduet i anden Etage: »Da jeg var seksten Aar!« Jeg stiger af, og den joviale Lorange møder mig og indbyder mig til Middag. Han venter en Del andre Gjæster.

Hans Hustru nøder ogsaa, og man ber mig sidde ned.

Jeg tager Plads.

»Tak,« siger jeg, »men for Øieblikket har jeg ingen Tid, jeg er optaget. Jeg ønskede bare at faa tale lidt med Lorange . . et Forretningsanliggende.«

Jeg fortæller Historien helt enkelt. Jeg siger: »To Dage, høist tre.«

Han vil holde mig tilbage. Han tror ikke paa Historien, heller ikke paa Lægerne. Han tror, jeg lever sagtens endnu seksti Aar med min Sygdom. Han ler ironisk og inviterer mig til Bal, endnu samme Aften . . . Jeg griber hans Haand. Jeg er rørt, og jeg siger gravitetisk:

»Adjø, Lorange, og Tak for godt Kameratskab, adjø.«

Jeg afbryder Samtalen for ikke at gjøre noget større Nummer af Sagen. Jeg river mig løs, smelder Døren i.

Jeg flygter og tænker: Manden vil nok desværre faa sande mine Ord.

Jeg har kun én Ting at gjøre, og den ene Ting er at dø som en Mand.

Muligt Lorange har Ret. Jeg lever naturligvis endnu 60 Aar.

Jeg forsøger at tænke mig, hvad Døden vil sige; men i det Øieblik jeg synes at ha' fundet Tilintetgjørelsens Hemmelighed, forlader Bevidstheden mig, og jeg er ved at falde om.

Jeg griber om en Gaslygt, og jeg løber i et Sæt hen mod Hjørnet, som skulde det være om at gjøre just at naa det Hjørne.

Det synes mig, som gjælder det nu kun at finde mine Nærmeste, min Slægt. Jeg ser mig omfavnende dem alle til Afsked.

Og jeg vamles ved Tanken.

Hvorfor disse Scener? Heller da gaa i Theatret, adsprede sig paa bedste Maade og se Tiden an . . de to Dage.

Jeg løber ind i en liden Kneipe. Jeg forlanger et Glas Madeira. Jeg drikker Madeiraen. En gammel, udslidt Mand gjør sin Entré med

en ærværdig Hat i Haanden. Han ser sig sky om, og han trygler om en Bid Brød eller en Sou.

Jeg gi'r ham en Franc i Sølv. Forstaar man, jeg gi'r ham en Franc.

Manden studser. Og Værten ser paa mig forbauset.

Man ved ikke, at Penge ikke længer har Betydning for mig. Man ved ikke, at selv den elendigste Tigger er lykkeligere end jeg selv. Man ved jo intet, intet om de to Dage. Jeg befinder mig ude paa Gaden. Forresten er det ligegyldigt, hvor jeg befinder mig. Jeg er rasende . .

Blodet stiger mig til Hodet. Jeg begriber ikke min Fødsel, naar jeg nu skal dø ung og stærk. Hvad har mit Liv været? Hvad var saa Meningen? Skal jeg da virkelig dø?

To Dage, to Dage . . . hører jeg allevegne.

Pludselig, midt inde i Larmen lyder en Røst som fra Himmelen. Det er Skræmselens Røst. Den lyder helt hult.

To Dage, høist tre . . . og du er inviteret til Bal iaften!«

Angsten overfalder mig. Ordet »Bal« lyder som noget formasteligt. Jeg stiver mig op,

tænker: Du faar prøve at glemme. Gaa og mor dig og dans din sidste Aften ud.

Jeg trækker i mine bedste Klæder, min Chapeau Claque under Armen. Jeg stiger ind i en Droske, og vi jager forbi mange Lys.

Vi stanser. Der lyder Musik.

Jeg staar snart i Balsalen blandt undrende, unge Piger. — Jeg danser, saa Sveden perler. Champagnen flyder; der skjænkes fulde Glas. Min Dame er vakker, og vi gjør Lykke.

Jeg glemmer et Øieblik de to Dage, morer mig virkelig.

Da faar jeg hist henne Øie paa min Doktor, der nøie betragter mig. Manden bringer mine Tanker tilbage til Virkeligheden. Han bebreider mig, at jeg i min Tilstand gaar paa Bal. Han betager mig enhver Stemning. Jeg maa love ham at bære mig ad, som man pleier et bære sig ad de to Dage, før man dør.

Jeg bukker høflig for Værtinden, tager min Hat og gaar.

Natten breder sig over de triste Gader. Jeg føler Alverdens Tyngsel for mit Bryst. Jeg er stemt til Alvor, og jeg taaler intet, der ikke er alvorligt. Jeg tænker paa de fattige og paa

de nødlidende, og paa den Jord og de kjære, jeg nu skal forlade.

Jeg har Lyst at forære bort min Hat og mine blanke Støvler.

Jeg grubler: Frøken Laroche skal faa min sidste Hilsen paa rødt Papir. Til Lorange skriver jeg kun »Hilsen«, til Frøken Emery »Visne Roser«.

Jeg har det. Jeg vil dø med et Smil paa Læben.

Regnen falder svagt mod mit Ansigt, som jeg hjemover gaar. Melankolien griber min Sjæl, Melankolien, sød uden Angst eller Kvide.

Jeg aabnet Gadedøren, som jeg altid pleier at aabne den. Jeg stiger op de kjendte Trapper. Og jeg tænker: For sidste Gang, kjære Ven, gaar du disse Trapper.

Jeg beføler hvert et Trin, og jeg elsker disse Trin, som min Fod har betraadt i Glæde og i Sorg.

Jeg tænder Lyset og sætter mig i min Lænestol og tænker paa dem, som er mig kjærest i denne Verden. Jeg tænker paa dem, jeg har fornærmet — paa dem, jeg har gjort ondt. Og jeg ønsker det ugjort. Jeg har en-

gang sveget en god Ven. Jeg skriver ham tre vegtige Ord til.

Jeg har ogsaa engang sagt en Kvinde, at jeg elskede hende. Jeg skriver hende Sandheden i nogle Linier . . og slukker Lyset.

Jeg læner mig tilbage og sover en egen Søvn. Jeg føler mig baaret afsted. Alting svimler.

Jeg tænder mit Lys, staar op og klæder mig paa. Jeg siger: Du trænger frisk Luft. Du er Døden nær.

Gaar ud paa Gaden. Natten er mørk og øde. Hist og her svaier en Gaslygt. Flammen skjævrer for Vinden. — Der findes ikke et Menneske derude. Byen er som uddød. Duskregnen svaler svagt mit Ansigt. Jeg søger forgjæves et eneste Menneske, jeg søger den Restaurant, som ellers altid var aaben; den er lukket.

Jeg blir angst, og jeg begriber ikke, at der ingen Vogne findes. Er jeg da ene i Verden? Alene paa Jorden?

Jeg vil vende tilbage til mit Logi, men finder ikke Veien. Tænker mig om, men forgjæves. Skyer trækker sammen, og bums bryder det løs.

Jeg er truffet af en Lynstraale. Min indre Stemme siger: Du skal dø Døden.

Jeg sætter mig ned paa Brostenen; jeg føler den evige Søvn.

Da kjender jeg et Tag i mine Skuldre. To Konstabelnæver tager fat. Konstabelhuen skimter jeg. Han spør: »Hvor bor De?«

Jeg siger Gaden og Nummeret, og jeg blir ført afsted og stukket indenfor Døren. Den Mand har ingen Respekt.

Jeg gaar rolig op paa mit Rum og sovner ind.

Men min Søvn er den døendes Søvn. Uroen er der, som hin Dødsdømte maa føle den Aften, før han skal henrettes. Jeg faar ingen Ro. Jeg begi'r mig atter ud paa Gaden.

Jeg raaber med høi Røst i Trappen til Portneren: »Cordon, s'il vous plaît!« —

Jeg er ikke længer saa ensom i Gaderne. Det begynder at gry af Dag.

Jeg ser mig om, og jeg vil, at alle Mennesker skal være oppe, begriber ikke Menneskenes store Dovenskab. Man staar dog op med Solen og lægger sig med Solen.

Ikke sandt? Fremfor alt Sundhed, man pleier sit Legeme, man gymnasticerer.

Jeg vil begynde at føre et nyt Liv. Aflægge det gamle Menneske.

Et Bad! Hvad siger man vel om et varmt Bad. Jeg synes, jeg kjender det varme Vand. Faar jeg kun badet . . . ja, det syntes, som afhang min videre Eksistens kun af dette Bad.

Jeg styrter afsted . . henover Boulevarden. Jeg kjender et Sted, hvor man rigtignok blir herlig behandlet, baade pisket og gnid af en Tjener.

En Cigar i Munden, og man nyder atter Livet i sin fulde Glans.

Solen rinder just over de himmelhøie Taarne — Morgenens herlige Gyld.

Jeg betages af en heftig Frysning; naar endelig frem. Døren lukket.

»Aabent fra 6 Morgen til 7 Aften,« staar der.

Endnu en Time altsaa at vente.

Paa en Bænk i Nærheden sidder jeg og grunder over alle de Tider og Stunder, jeg har ventet bort.

Det er paa Jernbanestationer i Sne og Kulde. Jeg venter, skjælver, fryser; Toget forsinket. Op og ned paa Perronen. Tæller Skridtene, en, to, tre . .

Ogsaa er det udenfor en Port. Hun har sat mig Stevne. Jeg venter, venter; hun kommer ikke. Jeg føler alles Øine. Man smiler og mumler: »Den forelskede Nar, hvilket Taalmod . . . hvilket ubegribeligt Taalmod.«

Omsider kommer hun. Da er mit Taalmod borte. Hvor kunde hun vente det anderledes?

Jeg skjænder, truer: »Sidste Gang, min Ven, husk sidste Gang venter jeg saaledes.«

Næste Gang venter jeg med det samme Taalmod.

Jeg sidder der og smiler af mig selv og tænker: Igrunden var du alligevel den store, og hun den lille.

Badet aabnes. Jeg ligger plaskende i det varme Vand. Føler mig saa deilig træt. Jeg tænker mig ikke Døden længer som en Rædsel, snarere som noget sødt og godt. Noget roligt og stille.

Jeg lytter til Klokkeringen fra en Kirke. Det lyder som til min egen Begravelse. Hvor underlig vemodigt, stille og fredeligt.

Jeg er ved at bede en Bøn, og jeg ber for min Sjæl og for andres. Jeg siger Jesob, Jesob; jeg finder, at Navnet lyder helligt.

Saa tænker jeg paa en Ven, som nylig døde — paa Kirkegaarden i Middagstiden, paa pyntede Grave . . .

Jeg gi'r mig helt hen i Stemningen, indtil det varme Bad ikke længer føles varmt. Mine Tænder klaprer, og mine Knær skjælver.

Det gjælder om ikke at dø i saadan Kulde; det er Lidelsen, Smerten, jeg flygter for . . den legemlige Smerte.

Hovedsagen er at glemme den frygtelige Sandhed.

Ved Drik, Bedøvelse . . nei. Jeg har altid fundet, at Alkoholen kun bringer mit Humør til at flyde over. Alkoholen bragte mig kun Tristhed og Fortvivlelse.

Og hvorfor?

»Jo, fordi,« sagde jeg mig selv, »fordi du ikke let lader dig lure af Alkoholens Virkninger. Hvad enten det nu kommer af, at din Hjerne er for stærk eller for svag, normal eller innormal . . . jeg liker ingenlunde at gaa glip af min kjære Bevidsthed. Jeg ønsker ikke Morfin, jeg vil overvære Tilintetgjørelsens Proces lige til sidste Øieblik, til sidste Fnug af Liv findes i mig.

Solen varmer min Ryg, som jeg vandrer

op og ned langs Kaien, langs Seineflodens trüble Vande.

Træt er jeg, renvasket, ak, saa træt! Klokken er 8. Jeg møder Folk, der skynder til Arbeide, til Kontorerne.

Jeg møder ogsaa en Mand, jeg paa Aar og Dag ikke har seet.

Han stanser, hilser, trykker min Haand. Jeg blir saa besynderlig forfjamset tilmode. Jeg har glemt hans Navn, et Navn, jeg dog engang saa godt vidste.

Jeg leder forgjæves om i min Hukommelse. Vi er jo Dus.

Han siger: »Du er blet noget mager siden sidst . . .« Jeg lover at besøge ham.

Han inviterer mig med et Udtryk, som ønskede han oprigtig, jeg skulde komme. Igrunden var der noget koseligt over dette hans Hjem.

Jeg siger ham min Mening. Han smiler: »Vi er blet skilt ad.«

»Ja, ja, godt. Adjø . . .«

Jeg nænner ikke at fortælle ham om min Tilstand.

Mange Minder drager mig forbi. Minderne

overvælder mig. Mit Hjerte danser, Svimmelheden tager mig, samme forfærdelige Angst . . .

En Omnibus af de svære, tunge ruller mod mig. Folk hænger ovenpaa og udenpaa; jeg synes, den ruller, svinger og vælter sig over mig.

Jeg gaar hjem og falder i en lang Nervernes Feber.

XIX.

Dormelles ligger ikke langt fra Paris. Nogen Storby er det ikke, men der findes baade Hotel, Landhandler, Slagter; og om gamle Minder kan Byen fortælle, om Brunhilde og Fredegunde; Ruiner af et Slot, og en Bæk, som i gamle Dage var Flod, ved Navn Laurvanne, hører altsammen med til Dormeller Distrikt.

Jeg laa der og dovnede i nogle Uger . . . for Helbredens Skyld, og naar jeg tænker efter, var Stedet baade rart og underligt. Tordnede det, bragede det slig løs, at en kunde bli ræd; i slige Dage var Bækken rød som Blod af Farve.

Jeg gik der langs med og tænkte. Og jeg syntes, at Brunhilde stod paa ene Side og Fredegunde paa den anden Side, og saa hidsige og vonde var de, at en skulde tro, de vilde rive Haaret af hinanden.

»Jeg skal hente min Hær,« sagde Fredegunde, og det samme mente Brunhilde. Vaabengny opfyldte Luften, og Sværdklir hørtes; til noget Resultat kom de dog ikke, for Bækken skilte mellem dem.

Saa fik de ikke andet udrettet end at skjændes, og de to Hære blev enige om, at de Fruentimmere skulde afgjøre Sagen paa egen Haand. Man lavede en Ring, og den, som først kom udenfor Ringen, havde tabt; de fik Smaaknive at rispe hinanden med.

Og Furierne røg ihop; de reves og sloges, saa Haartufsene føg; Øinene klorede de ud paa hinanden, og ingen af dem vilde gi' sig . . . de laa tilsidst bare og gispede: »Jeg har Ret . . . jeg har Ret . . .«

Som jeg i Kveldstunden stirrer ind i det underlige Taageslør, begynder Kampen paany.

Kjæmpekvinderne river og slider og snurrer og klorer Klæderne af hinanden, indtil de staar der i bare Linned i lange, flagrende Traser og hikker og snapper efter Veiret . . . imens vokser Neglene deres ud i lange Spyd, og Øinene gnistrer, og med Næsen hakker de og kagler . . . til de staar der splitternøgne — fæle Furier, værre end værst!

XV.

Jeg gik ud paa en frodig Mark, de varmeste Enge, — utallige røde Valmuer. Hvor Vinden bølgede Kornakset, bøiede Valmuerne Hoderne. Jeg begreb ikke hvorfor; jeg satte mig hen i en svalende Slummer.

Jeg saa en Rytter komme ridende paa en brun Ganger; og Rytteren var liden og skutrygget i Sadelen. Han stansede og spurgte om Veien. Med Guldbogstaver var hans Sadel merket »Attila, Hunernes Konge«.

Bedrager, tænkte jeg; jeg saa ham forsvinde indover mod Landsbyen.

Som det led mod Solnedgang, spaserer jeg hjemover . . . og overalt hører jeg Raab og Trommehvirvler. Paa Torvet staar Attila paa en Stillads og lader sig hylde af Mængden: »Leve Attila, Hunernes Konge!«

[illegible] saar Ring omkring dem og [illegible] Kosteskafte, hinkende, fræsende. [illegible] kommer de for at skue, og de [illegible] Heksedans.

[illegible] som et eneste Hekseri . . .

XV.

Jeg gik ud paa en frodig Mark, de varmeste Enge, — utallige røde Valmuer. Hvor Vinden bølgede Kornakset, bøiede Valmuerne Hoderne. Jeg begreb ikke hvorfor; jeg satte mig hen i en svalende Slummer.

Jeg saa en Rytter komme ridende paa en brun Ganger; og Rytteren var liden og skutrygget i Sadelen. Han stansede og spurgte om Veien. Med Guldbogstaver var hans Sadel merket »Attila, Hunernes Konge«.

Bedrager, tænkte jeg; jeg saa ham forsvinde indover mod Landsbyen.

Som det led mod Solnedgang, spaserer jeg hjemover . . . og overalt hører jeg Raab og Trommehvirvler. Paa Torvet staar Attila paa en Stillads og lader sig hylde af Mængden: »Leve Attila, Hunernes Konge!«

Gamle Hekse slaar Ring omkring dem og ler og rider paa Kosteskafte, hinkende, fræsende. Fra Bloksbjerg kommer de for at skue, og de opfører vildeste Heksedans.

Dormelles ligger som et eneste Hekseri . . .

XV.

Jeg gik ud paa en frodig Mark, de varmeste Enge, — utallige røde Valmuer. Hvor Vinden bølgede Kornakset, bøiede Valmuerne Hoderne. Jeg begreb ikke hvorfor; jeg satte mig hen i en svalende Slummer.

Jeg saa en Rytter komme ridende paa en brun Ganger; og Rytteren var liden og skutrygget i Sadelen. Han stansede og spurgte om Veien. Med Guldbogstaver var hans Sadel merket »Attila, Hunernes Konge«.

Bedrager, tænkte jeg; jeg saa ham forsvinde indover mod Landsbyen.

Som det led mod Solnedgang, spaserer jeg hjemover . . . og overalt hører jeg Raab og Trommehvirvler. Paa Torvet staar Attila paa en Stillads og lader sig hylde af Mængden: »Leve Attila, Hunernes Konge!«

Men hvorfor, spør jeg, hylder man denne Attila?

»Ved De da ikke, at Græsset ikke vil gro der, hvor hans Hestehov har traadt? Derfor hylder vi ham,« sagde man.

Jeg begreb, — man frygtede ham. Man blottede Hoderne, viftede med Hattene.

Saasom jeg imidlertid ikke eiede hverken Gaard eller Mark, ansaa jeg det ikke nødvendigt at frygte ham. Lod Hatten sidde og forlod Torvet.

Jeg besøgte en Kneipe, der Bønder sad og drak og talte om Aarets Grøde. Jeg traf ogsaa Attila, Manden med det brede Ansigt, skjægløs, liden, bredvoksen. Han slaar Seidelen i Bordpladen, saa Skummet skvætter mig i Ansigtet.

»Trods,« siger han, »tør Du være med paa et Ridt?«

Han byder mig Hest. Ogsaa jeg er lidt anløben; jeg svinger mig i Sadelen, sporer Hingstens Sider. Det bær afsted som Fuglen saa let igjennem Agre og Marker. Jeg synes, det gaar lidt vildt for sig. Attila mener, vi snart skal faa andet at føle.

Jorden gjenlyder af Hestehove bagom os, som vi rider; det er Attilas Hær, der følger — de vilde forvorpne Huner. Som god Europæer, tænker jeg, skal Du vise dem, at Du ikke er saa ueffen i at udholde haarde Strabadser . . . selv om Du kan ha' noksaa tynde Ben og et magert Legeme. Piskeknald . . . hui, huip; Allarm som i værste Slag og Tummel. Ganske vist angrede jeg en Smule paa den Seidelen, der havde bragt mig til at lægge saa dumdristigen ivei. Nu fik man alligevel følge.

Hele Horden leirede sig ved Midnatstid om en Ild; man drak ustyrtelige Mængder daarligt Brændevin. Næste Morgen laa alle døddrukne, vaade som Høns. Attila stønnede i sin Katzenjammer. Kommanderede dog tilhest og Horden begav sig afsted, huiende som før, igjennem Agre med røde Valmuer. Det var, som svedede Hestene Bloddryp. Selv skalv jeg, kunde næppe hænge paa Hesten.

Vi stødte sammen med et Kompani blaa Uhlaner. Vi styrtede ind i de fiendtlige Rækker. Vi splittedes ad; vort Kompani spredtes for alle Verdens Vinde. Attila og jeg naaede ind i et Skogbryn. Attila i slet Humør. Han rasede. Forbandede sine Huner, beskyldte dem for

Feighed. Han blev saa rasende, at han faldt i Søvn.

Jeg stelte ogsaa for mig et Leie og skulde til at lægge mig, da Attila vaagner og siger: nu er jeg udhvilet; lad os komme afsted. Manden gispede, paastod, han havde sovet rigtig godt, mens jeg næppe endnu havde faaet hængt Trøien op til Tørk.

Rigtig en Viking var denne Attila; raabarket og dumdristig styrtede han sig ind i en hel og stor, fiendtlig Armé — jeg fulgte — Han vog en Snes Stykker, blev derpaa fangen og bunden bragt ind i en Celle. Jeg som Lidelsesfælle.

Vi laa der og saa paa hinanden i vore Lænker. Fraaden stod ham i Raseri om Munden. Da man læste op Dommen for os, — at vi skulde koges i sydende Olje, lo han og spyttede ad Jurymændene. Men Kongen, som var en mer langsynt Mand, sagde: »Man koger ikke en Helt,« sagde han; vi blev benaadede, fik spise ved Kongens Taffel.

Alt dette saa jeg i den svaiende Kornmark. Jeg saa ogsaa en Valplads; Stønnen og Ynken fra Tusinder døde og saarede. Jeg saa en ung vakker Mand, en Kriger i Husar-

uniform klamre sig til et Brev; Skuddet havde rammet ham i Ryggen; han sagde bare: »Kjære Herre Gud« . . . og det sortnede ham for Øinene. Han saa Stjernehimlen over sig, en mørk, dyb Himmel; han var ifærd med at forlade vort Liv og vor Jord. I sin Smerte ynkede han: »Det værste er, — det allerværste er, det forfærdeligste« . . .

Han kunde slet ikke finde ud, hvad der vel var det forfærdeligste. Tanken voldte ham baade Pine og Lindring. »Men, om jeg blir gal,« sagde han, »jeg er istand til at bli gal ved Dødstanken, Tanken paa Evigheden. Jeg tror næsten, der engang vil ske en Ulykke i denne min Galskab. Jeg har for Eksempel for stærk en Fantasi; om jeg bare kunde dulme Fantasien, som er min værste Fjende. Som jeg hader. Sæt at jeg var nøgtern, vilde jeg kunne analysere min Smerte, finde ud Saarets Beskaffenhed og Farlighed. Saa kunde man siden tage sine Forholdsregler; da vilde jeg være ovenpaa . . . Men denne martrende Kval; nei, lad mig tænke paa noget andet. Hvad er til Eksempel Døden? Hvordan var det vel jeg levede?«

. . . »Mit Liv var merkeligt, ganske besynderligt. En Drøm; snarere en Drøm. Jeg gik omkring og drømte, og jeg sagde til en Kvinde, at jeg elskede hende. Jeg sagde, at hun skulde være min for Livet. Men nu i Døden . . . naar jeg har det rigtig ondt, naar det smerter . . Hvordan kan jeg elske hende, naar det smerter! Jeg vil sige til hende: »Kjære Julie, Herre Gud . . . jeg er en af dem, som ligger paa Valpladsen, et stakkels Menneske, der lider. Jeg vil ikke, at nogen skal synes Synd i mig, fordi jeg eier en dum, menneskelig Stolthed, — en Stolthed, som saa mange eier. Jeg er et stakkels Kryb som alle andre; der er intet rart eller merkværdigt ved mig. Jeg er sandelig ordentlig herunter for Øieblikket. Kunde jeg bare snu mig, det være noksaa lidet . . Men her ligger jeg stille, ak saa stille. Blodet er stivnet under mig. Slet ikke saa ondt, som det er ubehageligt. Jeg er gal, ganske gal af Smerte. Kan I høre mine Skrig?«

Den Saarede laa der og vred sig i Krampetrækninger. Og han syntes, der kom en Ravn flyvende og hug hans ene Øie ud med sin Klo. Han syntes, han stirrede ind i dens Øie. Siden

trode han, man kom og ledte med Lygte for at lægge ham paa Baare. Man lyste paa ham, ruskede i ham og lod ham ligge. Han var død. Men man vidste ikke, at den Døde hørte det hele, at hans indre Stemme angstfuld skreg: »Gaa ikke fra mig, tag mig med; lad mig leve — det være som Krøbling, som den ubetydeligste i Samfundet. — Maatte ingen hænge saa saart ved Livet.« . . .

Der blinkede en enslig Lygte, som jeg gik indover mod Landsbyen. Solen var gaaet ned, havde sagt sit Godnat. Min Middagslur var endt.

XVI.

I Jagttiden knalder det bagom hver en Busk i det franske Landskab; det er Grever og Grevinder, Markier, Baroner, Baronesser. Herrerne i sine grønne Dragter —

med Jægermine og Jægerfagter.

Damer i Mandsklær og Belte om Livet, chic, elegante, med egen Frisure, plaffer de løs paa Vildsvin, Fasaner, — Raadyr, Daadyr og Vagtelfuglen. Haren, Kaninen maa bide i Græsset for skjønne Grevindens farlige Bøsse ...

Jeg har set dem i Kompanier drive Klapjagt efter en enslig Stakkar, en liden Fugl, en Hare, der render for Livet, en Vagtel, Manna! Sagen er, at man morer sig ... det skjønner jeg grant, som de snakker og ler og pliffer og plaffer uden at ændse gamle Kjærringer, der blir deres Bytte. En Kone blev lagt paa

Rigshospitalet for Skud i Benet . . Jeg gaar ergo omkring og søger Forskandsning. Oppe fra Høien beskuer man Egnen.

En Dame ser træt og mødig ud . . et boudoir, lidt poudre de riz, en Portion Sminke, en Parasol, bon dieu! Paa Jagt.

Baronesser og Grevinder . . . Jeg har set Eder før i Boulogneskoven, lange, tynde som Floretter,

nydelige, yndige Standskoketter.
Halloh — très-chic! Jeg konverserer,
i Haab om, at man trygt gouterer
en Spøg paa Latin à la parisienne.

Jeg ligger der som det store Øie og skuer alting, kritiserer.

En anden af Damerne skyder en Hare.
Hun huier sammen den hele Skare. —
Og nu laves Baal og Ildebrande;
et Leve Frankrig og andre Lande!
Stolt af sit eget og stor i Munden,
— præger de store Nationer igrunden.

Her elskes med Takt og Grace og Lidenskab; — alle især er Professionister
og særlig uddannede Specialister.
Forresten i Kurtisen en Masse Stivelse,
Skryd og anden Overdrivelse . . .

Jeg sidder og stirrer, — ak vidste I bare,
hvad det vil sige at være jaget Hare.

— — —

Paris, Paris, den store By. — Jeg ser et Mylder paa Boulevarden, Engelske, Tyske, alle Nationer. »Kan du kogle,« spør jeg Pariserinden.

Hun smiler blidt og byder mig Kinden.

»Kan du. drømme,« spør jeg endogsaa videre . . . og drømme kan hun — det ved Guderne;

se, for Brillanter i alle Ruderne.

Bon pour trois Sous! Hun neier graciøst, en Leddukke fra Karnevalet; i Haaret bær hun en Lysekrone; i Ørene hænger Diamanter,

omkring hende hvirvler sig vilde Baccanter,
falske Øine og indsatte Tænder,
langs Væggene Silkebrokaderender.
Net at se til, høihælet, fyldig
bærer hun Skroget ret ligegyldig.

— — Esbouquet de Cologne! Highlife — London — Westend! Paris, Boulevard St. Germain . . . Mennesker med Hjerne og femten Sanser, stolte, bevidste; — Generationen

alene formaar at frembringe Elevationen.

Franskmanden skyr det plump-sentimentale;
de ved allesammen, at Mennesket har Hale.
Og de græder ikke saa let som hos os.
— Komtesse Delorme smiler bag Viften:
»Fra os, kjære Venner kom Revolutionen,
der efterfulgtes af Resignationen« . . .
Komtessen er høflig, diskret i sit Væsen,
benytter en Spøg, hvor vi slaar en paa Næsen . . .

— — —

En Kunstnerfest jeg ser tillige — i store Operaen; galaklædt. Middag med alt, hvad der findes af Retter; Tjenere for og Tjenere bag; Damer udringede, omringede, besnærende. Pikanterier, Lækkerier. Champagnen bruste i Guldpokaler, Glasse klirred, Latter hørtes . .

af en Herre i Kostume omkring jeg førtes.
Jeg saa kun hans Ryg, han gjemte sit Ansigt; man sagde, han hed Heine med Tilnavn Heinrich; og henne i Hjørnet ved Erosstøtten stod A. de Musset — jeg blev presenteret. —
Musset var livlig, lidt blaseret,
elegant og passelig parfumeret.
Han talte skjønt om visne Blade,
og om de glade Ungdomsdage.

Han sagde: »Jeg elsked engang i Tiden;
i Mindet lever jeg stedse siden.
I Ly af Piletræsskygger svage,
der bøier jeg Knæ, nedsænker min Klage.«
»Pyt« sagde Heine og sparked omkring,
»jeg behandler Kvinden som min Fingerring.«
Han hvisked mig i Øret: »Hvis du vøler det,
kan snart du faa vide, hvordan jeg føler det:
»Saa lidet er Mennesket af Psykologen,
»at vi dømmer en Sjæl efter Monologen.
»Med Elskovssatiren jeg dræber Kvinden,
»— at sige, om jeg selv ikke dør forinden.
»Mit stakkels Hjerte har hundrede Strenge,
»mit Sind kan jeg baade vride og vrænge.
»Jeg ser i Verden kun tomme Glæder;
»jeg smiler der, hvor de andre græder —
»mest kanske, naar jeg haaner tørt,
»har Smerten mig dybest i Hjertet berørt.«

Jeg vidste nok, at Heine pleiede at rime bedre end dette, men i Betragtning af, at han bare var Aand, fik det gaa for, hvad det var: en Spøg i Jagttiden. —

XVII.

Engang sad jeg sammen med en russisk Professor ude i en prægtig Villa ved Paris. Manden var baade rig og lærd. Og han gjorde Ture til Rusland . . . fór Europa igjennem og drak overalt en Mængde The. Gemyt og Hygge fulgte med ham, og som vi sad der om Eftermiddagen og saa ud mod Seinen og det frugtbare Sommerlandskab med Slotte og Høider, spurgte han, om jeg havde Lyst at følge med til hans Gods og bo der nogle Maaneder næste Vinter.

Tilbudet var ikke daarligt. Men jeg havde just ikke megen Tid at spendere.

— »Livet er kort,« sagde jeg, »og Kunsten lang;« man fik benytte Tiden, mens man var ung.

Professoren nikkede. Han forstod mig. Og saa fortalte han med et lærd og filosofisk Ud-

tryk i Ansigtet, om hvormeget Beafen kostede i St. Petersburg. Om Levemaaden idetheletaget; der, mente Professoren, blev man baade tyk og fed og stærk og sund . . . ja, som en Okse . . .

Dette hørtes godt ud. Stærk og sund vilde jeg gjerne være. Lyst til at vegetere havde jeg ogsaa; der manglede mig bare Tid og Penge.

»Naa,« sagde Professoren og lænede sig tilbage i Sofaen, »der kan vel altid være Raad med de Mangler. I vore Dage, vi har gjort saa store Fremskridt paa Videnskabens og Mekanikens Omraade, bør ingenting længer ansees for umuligt.« . . .

Han tog frem en Maskine til Øiets Maaling og brugte Ord som Helmholz og andre Storheder. Bøger havde han i Mængder i sin Hylde; Værelset indenfor — et fuldstændigt Laboratorium. Han spurgte mig, om jeg var nærsynt, noget jeg bejaede — hvorefter han rullede Gardinerne ned.

»Ser De,« sagde han, »siden De er saapas nærsynt, vil jeg foreslaa Dem Briller Nr. 6 . . . saa og saa mange Dioptrier — og De skal snart merke Forandring.« . . .

Jeg satte Brillerne paa Næsen, og jeg skal ikke negte for, at Professoren havde Ret. Hvorledes, begriber jeg ikke, men jeg syntes pludselig at befinde mig paa hans Gods i Rusland, en solid, gammel Bygning med Kuppel og Taarn i gammel Stil. Russiske Bønder gik ude paa Marken og arbeidede, Agre og Egne laa der bugnende frodige . . . En Knut og to Pistoler hang over Døren.

»Bønderne hos os,« sagde Professoren, »er endnu ikke naaet til den Grad af Civilisation som hjemme hos Eder, men saa eier de mange gode Sider alligevel . . . Skulde De nu ha' Lyst til at se Dem omkring i Egnen, kan De bare benytte Dem af denne Prisme . . . den skal vise de merkeligste Ting.« . . .

Jeg takkede for Tilbudet og tog Prismen, keg igjennem den, og saa faar jeg se selve Czaren staa der og kommandere Studenter og unge Mænd til Sibirien, — bare de havde skrevet Navnet sit slusket paa Stilebogen.

Og i Rad og Række — i et langt Toug hang Anarkisterne med Lommerne fyldte af Sprængbomber.

»Giv Fyr,« kommanderede Czaren, og saa sprang han selv i Luften, saa Fillerne føg af

ham. Siden fik man en anden Czar, og han prøvede at rette paa Regjeringen. Stort hjalp det nu ikke, for Regjeringen var halstarrig og tilberedte Fængsler under Jorden.

Alle hemmelige Foreninger ophævedes. Traf man to Stykker Russere i Samtale paa aaben Gade, blev de straks arresterede, og Gud naade, om nogen af de to Russere var Polak.

Ogsaa Weichselfloden saa jeg flyde sort i Natten, dyb, sørgmodig. Og i Volga svømmede Støren, sprællede nu og da. Raskolnikow traf jeg dormende i sin Seng. Han var endnu dengang ikke blet arresteret, men tænkte paa at myrde den Pantelaanerske . - .

Raskolnikow saa rigtig daarlig ud. Baade gul og grøn i Ansigtet af Sygdom og Grublisering. Jeg kunde se, hvad han tænkte: erkedum er jeg, tænkte han; ikke engang intelligent er det at myrde en Pantelaanerske, istedetfor at stjæle. Hvorfor ikke stjæle Hundredetusind hos en Bankier. Nei, jeg griber Livet rent forkjert an . . . Raskolnikow gned sig i Øiet — jeg tror jeg traf ham med min Prisme. Han lukkede Skodderne for Vinduet; han vilde ha' Fred. »Fremfor alt tænke,« sagde han høit,

og . . . jeg kunde ikke skjønne, han tænkte paa nogensomhelst Ting. Siden reiser han sig, gaar hen og henter Øksen fra et Vedskur.

Jeg fikserer ham; mens han ringer paa hos Pantelaanersken, og mens han falbyder nogle Ringe, er han baade flau og mismodig; endelig gaar han, med uforrettet Sag.

»Hvorfor skal ikke jeg myrde en gammel Kjærring,« tænker han, »naar Napoleon kunde se en Million Soldater dø . . . Forresten er jeg en fattig Lus; det hele kommer af, at man ikke eier Tusind Rubler; jeg skulde nok vide at benytte dem. Man tror, jeg er en letsindig, ung Mand. Men man tager Feil. Ikke Fnug af Letsindighed findes der i mine Aarer . . . jeg maa bare ha' fat i tusind Rubler« . . .

Efter Mordet traf jeg ham paa et Gadehjørne, fremdeles tænkende, grublende, endnu magrere, fattigere, luvslidt. Altid ifærd med at studere sig selv, hvert Skridt han foretog sig, hver liden Bevægelse. »Mordet,« gjentog han, uafladelig, »dette Mord var bare en Drøm, en Fantasi. Lad os nu se . . . jeg gaar altsaa didop, jeg ringer, gjemmer Øksen bag paa min Ryg; jeg taler om Veir og Vind, mens Kjærringen søger nogle Gjenstande; hun vender An-

sigtet fra mig. Jeg løfter Øksen . . . Jeg hugger, træffer Nakken, og Blodet flømmer . . . Min Gud, hvad har jeg saa gjort . . . Jeg er Morder, jeg griber Tag i et Sofahjørne — og jeg staar fremdeles her og ræsonnerer over ingenting. Jeg tror ikke, jeg nogengang kommer bort fra denne Plet.«

Raskolnikow greb sig med begge Hænder om Panden. »Som en sta Hest,« udbrød han. »Jeg rører mig ikke af Flækken; om det saa baade regner og hagler og sner. Nevaen kan jeg se og Byens Taarne. For mig kan Livet arte sig som det lyster; jeg staar her og forvitrer lig en anden Brostolpe. Jeg er idetheletaget Brostolpe i klaskende Regnveir, i Gadeskvæt og Søle«. — —

Det synes mig som tørker han rent ind; Næsen, Ansigtstrækkene forsvinder; Armene blir ogsaa borte . . .

Professoren tager Prismen fra mig.

»Nu,« spør han, »hvad synes De saa om vort Land?«

»Jeg skulde ha' Lyst til at træffe en af eders Lands Digtere,« sagde jeg.

— — —

. . . Og der staar en Kar og holder Morgenandagt som jeg sætter ham Prismen i Øiet.

»Ei,« udbryder han, »jeg troede rigtig, det var Regnveir idag, saa sendte Herren dog en Smule Sol hidned.« . . .

Langt Skjæg bar Manden; forøvrig havde han sat nogle Ynglinge de Fluer i Hodet, at en Kunstner ved siden af sit Kald ogsaa maatte optræde som Reformator. Andre mer klartseende sagde, at en Kunstner ikke havde mer med de reformatoriske Gjøremaal at bestille, end han havde med politiske, prestlige, pavelige. Nei ikke mer end samme Kunstner havde med Skomagerhaandværket . . . sagde de klartseende.

Jeg vidste ikke Ordet af det, før Manden forvandlede sig til en lang og gul Muhamedan. Han prækede og prækede og tog Tiden fra Folk . . . han prækede i aarevis ad Gangen om alt det, som burde gjøres til Menneskeslægtens Fremgang. Federe og federe blev han i sit Præk; han blæste sig op som en uhyre Frosk, og saa kjedelige og fortærskede Ting var det, han sa', at jeg snarlig løftede paa Prismen . . .

* * *

— »Kanske er det nogen specielt, De vil tillivs,« sagde Professoren.

Det maatte da være Stortyrken. Paa den vide Jord eier jeg ikke en Uven. Muligens findes der dem, som kunde vilde æde en op; men nogen speciel Uven havde jeg ikke.

Saa længe man ikke brugte Kniv, mente jeg, morede jeg mig fortræffelig baade over det ene og andet . . .

Hvad jeg nu saa, var en uhyre Kar med Kjæft og Krumsabel og Maane over Hodet. Selve Tryntyrken. Harem havde han — over hundrede Koner, tykke, fede, smægtende.

»Nøf, kof,« gryntede den største; hun blev til en fæl, svær Gris eller Purke. »Snøf« . . . Purken løb om i Gaderne og hug de forbispadserende i Læggene. »Snøf« . . . en af Stortyrkens hundrede Koner.

»Jasa, basa.« . . . Stortyrken svingede sin Krumsabel; »Knasa, brasa,« og hendes Hode fløi af Halsen og blev liggende stegt paa et Fad. »Tête de porc« stod der paa Spiseseddelen, og Stortyrken aad.

Næste Dag nød han en anden Kvinde. »Smolly, polly« . . . der løb en i Kalkunskikkelse »kva, vap« . . . og andre i Ande- og

Gaaseskikkelse. Men Paafuglen var vakrest; den brystede sig og bredte Fjærene ud over Fortoget. »Belladonna« kaglede hun brusende. Og Stortyrken bøiede sig og sagde: »Gracieuse, Madame!« . . .

Der var Audiens, og Stortyrkens Undersaatter bøiede Hoderne. »A la française«, og Ballet begyndte.

Damer i Trikot og Herrer i Knæbenklæder; et svare Kagel. Brusende Vingeslag, Andeben og Gaasegang; Hanestolthed, klirrende Sporer; allehaande Tungemaal — Lys, Musik og Danseskvalder.

Stilhed! Pauken lyder. I bengalsk Belysning danser fodrapt en Kvinde; vildt, graadig, danse macabre! Rundt snurrer hun som et Hjul, forandrer, skifter i Kulør, Kostume .. Serpentinedans! Svulmende fed; danse de ventre! . . . rundt som et Hjul, vild, anstrængt staar hun der og snurrer paa Taaspidsen mekanisk . . .

Og hun ved ikke Ordet, før hun blir falbudt paa Pariserboulevarderne for tre Sous.

»Stort billigere Legetøi faar man ikke« . . . sagde Professoren. Han havde en egen Prisme for sig.

* * *

. . . Jeg rettede Prismen mod Sibirien, mod de stakkels, ulykkelige Mennesker, der lever deres Liv nede i mørke Kulgruber, og som kun en Gang hver Nytaarsdag faar se Dagens Lys.

Enkelte tilbringer hele Levetiden dernede, og lyse Streif af Knuten sees paa deres Rygstykker. Som man efterhaanden dør af sine Lidelser, blir man bragt op i det saakaldte døde Hus.

Men en af de haardt dømte passede sit Snit og vandrede paa sin Fod Sibirien igjennem.

Denne hans Vandring kunde jeg tydelig se.

. . . Jeg saa, han kom til en Skov i Vinterkulden, jeg saa, hvordan Lænken raslede ham om Benene, hvordan den tog Huden bort og flængede hans Ankler.

. . . Han stønner og gaar, indtil han tror sig sikker for Forfølgelse.

Vise sig blandt Folk tør han ikke, saalænge han har Lænken om Benet. At faa denne knækket over synes ham en Umulighed. Han prøver med Sten, han vrider og slider, men Lænken er saa tyk som en Mandsarm. Der maa Fil til, — kanske endda besværligt nok.

. . . Han spekulerer og finder ud, at han maa gribe Sagen an med Taalmodighed. Lidt

Filing og Hugging hver Dag, og den gir sig vel tilsidst.

Et helt Aar bearbeider Manden sit Ben.

En Hytte har han bygget sig; mager er han af daarlig Levemaade. Andet end det, han om Natten stjæler fra Gaardene, opdriver han ikke af Kost. Ulveskindspelsen og Storstøvlerne er altsammen Tyvegods.

En Dag stjæler han en Øks, og nu behøver en jo bare at hugge til. I Begyndelsen hugger han heftig; siden forsigtigere, indtil der kun er et sidste Hug . . . Men dette Hug er det farlige og afgjørende. Rammes Foden, nytter ingen videre Rømning, da kunde en ligesaagodt straks gi' tabt . . .

. . . Endelig brister Jernet; men ved Lettelsen hovner Foden op, stor som en Kubbe; han orkede næsten ikke at gaa et Skridt. Og han slæber sig afsted værre end et saaret Dyr; en Kilometer om Dagen er alt, hvad han formaar at tilbagelægge i Frostføret. Faar han en Gang imellem hænge paa med en Plankekjører er han lykkelig.

. . . Og det drog og sled . . . en fik pent betle om Maden; og grulig leit var det med Benet, som hamrede og hovnede; det bankede

som Slag af Slægger . . . her syntes ingen anden Raad for at undgaa Koldbranden end at skille sig ved Klumpen.

En Morgen gjør han ogsaa grove Indhug — og saa ligger Benet der paa Landeveien, dødt og frossent.

Manden stanser Blodspruten hos en Smed ved Hjælp af gloende Jern; det fræser stygt, men hjælper gjør det . . . Og saa fik han sig et Træben istedet.

Dermed hinker han noksaa fornøiet afsted.

Imidlertid gaar det stygt udover det friske Ben. Der hører ordentlig Saale til for at undgaa Saarbentheden; og ordentlig Saale eier han ikke; bedre gaar det ikke med det andet Ben, end det var gaaet med det første. Svære Frostbylder og Svulster lig Kaalhoder viste snart, at Koldbranden ikke var langt undaf.

Manden saa ingen anden Raad end at kutte Benet eller Foden.

Møisommelig krabber han sig ind til en Fattigmand; her ligger han og tænker sig godt om. Nu han er benløs, faar han bruge Hodet.

Udenfor Husdøren ligger to lange Mastetræer, og disse Mastetræer fæster han — et til

hver Benstump. Dermed lægger han ivei . . . det blir ikke mange Skridtene paa Milen.

Over Skogen kunde han se langt ind i Sibirien paa en Kant og Moskau og St. Petersburg paa en anden Kant.

Fra Gluggen hos Klokkeren i en Landsbykirkes Taarn stjæler han noget Mad. Nu kunde de komme . . . Han tænker paa Hevn . . .

Hvad der kom under hans Traak, knustes i Smadder. Af og til træder han Feil og stikker Benet dybt ned i Kuldgruber, sørger for ligesom uforvarende at træde Vogtere og Opsynsmænd paa Tærne. Over dem, som direkte har plaget ham, holder han Forhør; morer sig med at se deres Rædsel. Han maser og knaser dem slig, at de gaber og ber om Pardon.

Fanger strømmer ud i Masser.

Fra Grube til Grube og fra Fængsel til Fængsel gaar Manden saaledes om paa sine Stylter. Vil Fængselsvogterne ikke aabne Dørene, bruger han Vold. Ja, stundom stikker han Benene tvers igjennem Taget.

Han volder overalt den største Frygt. Fangerne ser i ham en ny Profet. De samler sig om ham og hylder ham som »Stodderkonge«.

Fanen indvies ogsaa, og det en, som fillet er. Lavet af gamle Skjørter og lappet med Bukser og Trøier af det Stof, som rigtig og tilgavns har gjort Tjeneste.

Under denne Fane gik den vældige Hær mod St. Petersburg, — trætte, slitne, forkuede, forkrøblede, fattige Stakkarer sluttede sig til i hver By.

Antallet gik op i Millioner. Der var Kjærringer, Fruentimmer og Lamme, og der var dem, som hverken kunde se eller høre, — der var Pjalter, en ikke skulde set Mage til. Krykker og Stokke; Betlerstaven var høi med Krok paa. Der var Sygdom, Nød, Elendighed og Ulykke.

Og Stodderkongen førte an.

Sove fik han aldrig paa anden Maade end lænende sig mod et Kirkespir. Men frem til St. Petersburg kom de, og Stodderkongen gik lige op til Czarens Slot. Han bankede paa Døren, saa Bygningen rystede, og Hofmænd ramlede af sine Taburetter. Den nye Czaren skalv over sligt fremmed Attentat; og han lovede at gi efter, forandre Straffelovene, nedbryde Fængslerne . . .

Men siden samlede Czaren i Stilhed sine Tropper; og der blev fyret løs baade med Kanoner og Geværer — Salver, som ikke sparede hverken Syge eller Krøblinge. Med Nød og næppe fik Stodderkongen reddet sig ud af Byen.

Men han svor Hevn. Han for igjennem Landdistrikterne og opviglede Massen, og nye Millioner, — Hærskarer, bevæbnede med Økse og Ljaaer, drog ind mod Hovedstaden.

Slaget varede i ni samfulde Døgn, og Valpladsen var ikke til at beskrive.

Hvor Stodderkongen stormede, knastes og mastes Soldater og Heste. Foran sig holdt han et Skjold af Staal, saa Skud ikke let kunde ramme. Og Fanen holdt han i venstre Haand. En voldsom Pest udbrød ogsaa samtidig; man døde bort som Fluer.

I et sidste Angreb snublede den lange Anfører over det keiserlige Palads, og man styrtede over ham og skilte hans Ben fra hans Krop. Han dømtes til at seigpines . . .

. . . Men Blodet randt saa høit i Nevaen i de Dage, at en Strime saas af Seilere langt tilhavs. Den blev kaldt den blodige Strøm, og i denne Strøm gik alle Fiske i Forraadnelse.

Da jeg tog Prismen bort fra det skrækkelige Skue, var jeg ved at besvime. Professoren var ogsaa ganske bleg og dampede ivrig af sin Snadde. Saa fæle Tilstande har vi ikke hos os, tænkte jeg. Men der, hvor Russen farer frem, kan en aldrig være sikker.

Da Professoren tog Brillerne bort fra mine Øine var baade Godset, Prismen og altsammen forsvundet. Vi sad helt enkelt i hans Laboratorium blandt en Mængde merkelige Instrumenter; jeg maatte formelig trække Veiret, forat Synet ikke skulde tage Magten fra mig.

* * *

»Videnskaben har opfundet rare Ting,« sagde Professoren, han stak mig et Mikroskop i Haanden. Foran mig stod et Glas Vand. Og hvad jeg saa i dette Vand, var et Utal af fremmede, ukjendte Dyr. Det var Sjøslanger, Brilleslanger og Padder; det var Elefanter, Søløver og Tusindben. De boltrede sig som i et stort Bassin; ja, vi kunde se lige indtil Snyltedyrene paa deres Ryg.

»Naar man nu tænker sig, at disse Snyltedyr atter nærer andre Snyltedyr, — blir der

tilsidst ingen Ende paa Snyltedyr,« sagde Professoren, og deri havde han Ret.

. . . »Men hvis man nu tænkte sig, at Mennesket var Snyltedyr paa det store Legeme Jorden, som et af disse var Snyltedyr paa en skikkelig Makrel, saa kunde en derved gjøre sig en Forestilling om Menneskets usædvanlige Lidenhed.« . . .

Jeg sad og lyttede. Jeg havde Lyst til at protestere, men lod ham fortsætte. Naar han imidlertid reducerede os til smaa Lus, kunde jeg ikke længere dy mig.

. . . »Til saadant Dyr at være er vi imidlertid ganske kloge og intelligente,« afbryder han mig. Han viser mig de skjønneste Skoge i bitte smaa Alger. »Bare henne i Vindueskarmen i Hjørnet derborte eksisterer Riger, man ikke drømmer om.« . . .

Som jeg takkede for mig, syntes jeg det kriblede og krablede overalt. Hvor jeg vendte mig, var der nye Riger, sælsomme Opdagelser. Man havde bare ingen Anelse om, hvad man gik ind til, naar man blev Menneske — især da intelligent Menneske.

XVIII.

Man inviterede mig til at overvære et russisk Bal. »Er De Anarkist?« spurgte man mig ved Indtrædelsen. Nei, Anarkist var jeg desværre ikke. »End Socialist?« Heller ikke Socialist.

Saaledes . . .

. . . Saa var man altsaa Medlem af dette eller hint hemmelige Selskab. Jeg protesterede. Men man trak mig ind i et Sideværelse, hvor en samlet Flok sad og hviskede og gjorde Pantomimer. Jeg gjorde Modpantomimer; dog forgjæves. Man forstod mig ikke; snart blev jeg da indviet i deres Hemmelighed.

Og Hemmeligheden bestod i, at man kun fæstede sig ved alt det, som laa bagom Menneskets Handlinger, ikke ved Handlingen selv. »Det er, hvad man kalder for Egoisme

og Beregning,« sagde de, og saa de alle meget blege ud.

Jeg betalte en Skjærv som Medlem og maatte gjøre en højtidelig Ed paa ikke at røbe Selskabet. Formanden — af forpjusket og fanatisk Udseende — sagde: »Alting er Egoisme,« sagde han. »Handelsmandsskab er Egoisme, som den dybeste Kjærlighed er Egoisme. Alt er Egoisme. Selv Martyrdommen er Egoisme. Thi Martyren nyder sin Tilstand, som Morderen nyder sin. Ingenting er godt. Alt er ondt. Derfor har vi besluttet efter Evne at dræbe Menneskeslægten.« . . .

»Foreningens Formaal er at sprede Sygdom og Død efter sig. Enhver af os bærer Giftflaske og Mordvaaben. Som Læger udretter vi det uhyggeligste. Kun det »store Intet« duer« . . .

Dette syntes jeg var en noget original Forening; ret meget Lyst havde jeg ikke til at assistere, men saa var jo Løftet uigjenkaldelig givet, og tilsidst kunde man jo forholde sig nogenlunde passiv, — indskrænke sig til ikke at udrydde andre end dem, som overfaldt ens Person.

Efter nogen Diskussion forlod man det lille Selskab i Sideværelset, og Formanden hviskede mig noget i Øret. — »Som nyt Medlem,« siger han, »bør De være à jour med Sagens Stilling og Natur« . . .

Han bad mig følge, og vi kom efter en længere Marsch til noget, som stærkt mindede om et Gartneri. »Her dyrker vi Bacillerne,« sagde min Ledsager. »Dette er Tyfus, og her staar Koleraen udsprunget . . . vi har alle mulige Sorter. Vi blander en Haandfuld op i Restaurationernes Gryder, vi helder en anden Haandfuld i Drikkevandsbassinerne. Og Mennesket dør« . . .

Han gned sig i Hænderne. »Vi har Agenter, driftige Agenter hele Verden over. Det er enhvers Pligt at dræbe ti om Dagen« . . .

Jeg fik Poser med alskens Gift i; og jeg gaar hjem og stikker dem omhyggelig i min Skuffe. Jeg syntes nu, det kunde komme vel saa meget an paa Menneskets Handlinger, som paa alt det onde, der stadig skulde ligge og gnage og fordærve bagenom; og jeg blev bare staaende og stirre paa alle disse frodige Vekster og kunde heller ikke finde, at det »store Intet« var saa udmerket, som disse samme Mennesker

havde beskrevet mig det. Af Gift og Sygdom var der nok, om en ikke skulde sprede og dyrke den i Supper og helde den op i Drikkevandsbassin.

Og næste Dag melder jeg mig ud af Foreningen. »Nei,« sagde man, »det gik ikke an. Medlem for Livet,« hviskede Formanden, »eller man blir øieblikkelig ekspederet ind i det »store Intet« . . .

Jeg syntes alligevel, jeg havde Ret, og jeg gav Pokker i deres »Intet«; jeg forlangte »noget,« og kom man mig nær, skulde jeg vide at forsvare mig. Adjø!

Næste Dag ved Middagen paa Restauranten sidder der en mager Herre tvers over Bordet. Af de Fiksfakserier, han gjør, skjønner jeg, han maa være en Agent for det »store Intet.« Jeg gir mig ogsaa tilkjende, og vi kommer i Samtale.

. . . »Livet,« siger han, »er afskyeligt, uskjønt og uæsthetisk. Menneskets Ideal bør være Døden« . . .

Jeg studerer Manden; rigtig udlevet ser han ud, ret en færdig Fyr. »Deres Navn?« spør jeg saa.

»Intet,« svarer han. Det kunde jeg nærmest tænke.

. . . »Dette med Navn,« fortsætter han, »er jo rent foragtelig Vare. Ligesom det er mig knusende ligegyldigt, hvorfra jeg stammer, hvem der var min Far eller Mor. Jeg foragter enhver . . . og mig selv som de andre. Intet er af Interesse! Hvad betyder Kunsten? Og hvad er stort eller lidet? Alt lig Nul!«

»Saa bør De skyde Dem en Kugle for Panden,« mener jeg, »og lade være med at plage Menneskeheden« . . . Han svarer:

»Kun Lidelsen respekterer jeg; derfor vedblir jeg at leve« . . . Han reiser sig, bleg og theatralsk — Adjø, Hr. Intet!

— — —

Jeg gaar frem og tilbage paa mit Værelse og tænker: Ikke alle Mennesker er forenede i en og samme Logik. Nogle eier fler Logiker indeni sig, som her Agenten for »Intet«. Han foragter Menneskeslægten og vil den tillivs, istedetfor at forholde sig ligegyldig. Mig gaar Menneskeslægten i sin Almindelighed slet ikke saa farlig til Hjerte . . . ialfald ikke saa meget, at jeg skulde vilde dyrke Mikrober for at udrydde den.

En anden Agent for »Intet« træffer jeg i Theatret en Kveldstund. Han sidder og gisper paa en egen Maade. Jeg besvarer Hilsenen, og vi gaar ud sammen. »Hvad nyt?« spør jeg.

»Theatret brænder i Løbet af Aftenen,« svarer han. »Forresten gives der intet nyt under Solen« . . .

Jeg studerer ogsaa denne Mand . . . naturligvis været uheldig i sine Chancer i Verden. »Kjed af Livet,« ytrer han bare, »følg mig« . . . Vi naar hans Værelse; han tænder Lyset. Paa Bordet ligger en Revolver og en Blomsterbuket.

Fyren tager et Fotografi op af Lommen og stikker Revolveren til sig. »Hun skal være med mig,« udbryder han, »hils i det »store Intet« . . .

Manden styrter afgaarde.

Jeg læser om et Dobbeltmord i Morgendagens Avis.

En halv Snes Agenter møder op ved Begravelsen. Man tager det sørgelige Dødsfald meget ligegyldig. Man taler om Vin; man tænker at forfalske andre Varer — til »Intet«s Fremme. Men en af dem hvisker:

»Ikke engang det »store Intet« duer; jeg vil styrte Foreningen, sætte Varme paa Lokalet« . . .

— — Saa vidt jeg ved, opløstes Foreningen af sig selv. Medlemmerne fik andre og nye Idéer. Den sidste Agent, jeg erindrer at ha truffet, kom ridende paa en Kjæphest igjennem Gaderne, og han baade vrinskede og slog op med Bagbenene og lagde ikke Merke til Menneskemassen, som snudde sig og saa efter ham. —

XIX

Midt i Juli Maaned var det, en Nat, da man sov sin sødeste Søvn — at en Sprængning skete i Paris.

Anarkisterne var atter ude ... Jeg erindrer bare, at jeg vaagnede ved et frygteligt Knald. Ruderne klirrede; Dynamiten var lagt i et af de nærmestliggende Huse.

I Hast staar jeg op, hvert Moment forberedt paa selv at springe i Luften. Jeg løber ud paa Gaden, hvor en Menneskemasse har forsamlet sig, idet de nysgjerrig betragter de nedfaldne Bjelker og Ruiner af Mure.

. . . Jeg kunde i Mørket ikke skjelne Ansigter, men som jeg vender mig om, staar der en hvid Skikkelse bagved mig.

Han har bare Skjorte paa sin Krop, svære, nøgne Ben. I Haanden bærer han en Lygte og en Spade. Han lyser over Ruinerne og over de Saarede.

»Hvad er De for en Mand?« spør jeg.

»Graver,« svarer han. »Jeg gaar om Natten ude og vaager og tæller Antallet af Ofre. Jeg skal sørge for Plads til dem alle. Jeg vaager ogsaa over Ildebrand« . . .

Manden er saapas rart klædt, at jeg følger ham i Hælene.

Paa Veien samler han op Klude og andre i Kasser udsatte ituslagne Gjenstande. Jeg ser, han bærer en Kurv paa Ryggen.

»Jeg er alt det, som foregaar, naar Byen sover,« mumler han dystert.

Hans lydløse Skridt virker uhyggeligt. Han vandrer ind de mørkeste Smug og Stræder. Jeg ser kun Skjorten af ham i Lygteskinnet.

. . . »Synd ikke,« synger han, »synd ikke . . . bevar os Gud for Mord og Brand« . . .

Bekymret stanser han og siger med en Røst baade mild og aarvaagen:

. . . »Jeg har set, at det værste kan hænde den bedste« . . .

Han aabner Kirkedøren, stiger op ad Vindeltrappen til Nôtre-Dames Taarn. Der kimer han . . .

. . . »Bevar os Gud for Mord og Brand, ding, dang . . . bevar os Gud for Mord og Brand« . . .

XX

Jeg sad en Aften og arbeidede. Det var i de Tider, jeg boede i Paris. Jeg sad i egne Tanker ved Skrivebordet, hvor Lyset stod.

Udenfor syntes alting dødt — skjønt mit Vindu vendte ud mod den brede Boulevard over i det latinske Kvarter. — Folk var kjørt hjem fra Theatrene, og sidste Omnibus forlængst rullet . . . de trætte Heste fik hvile, Byen sov.

Jeg havde sat Vinduet op i Sommeraftenen: og naar en Spaserende gik forbi, hørtes hans Skridt langveis fra.

Jeg gi'r mig til at læse i en gul Bog; — »Musset« stod der udenpaa.

Og Verket vakte stor Interesse. Jeg fordybede mig saaledes i Bogen, at jeg ikke lagde Merke til mine Omgivelser, men saa vækkes jeg op ved Skriget fra en Mand udenfor.

Der raabes »Mord, Mord«.

Jeg løber til Vinduet, og der staar en Skikkelse i sort Kappe og høie Støvler. Liden er han af Vekst og klædt som Adelsmanden fra Italien i fordums Dage.

»Mord!« raaber han igjen.

Han støder Kaarden mod Murvæggen i baade Kvart og Ters, og svinger Kappen, som slynger sig omkring ham.

»Hvem er du?« spør jeg.

»Jeg har glemt min Portnøkkel,« svarer han, — »men Lorenzaggio er mit Navn. Vil du lukke mig ind?«

Jeg tager Lyset, stavrer nedover og aabner Gadedøren, som drøner igjen efter os.

Hans Kaarde klirrer i Trappen, som han følger mig — merkeligt nok helt ind paa mit Rum.

Sorte Knebler — en Teint saa bleg som Marmor — ganske vakker at se til, svarte, store Øjne og en Fløilskappe over Skuldrene.

Jeg betragter ham.

Ansigtet er kraftigt, Legemet tyndt, Haandleddet smekkert.

Der hviler noget mystisk, hypnotiserende

over ham, noget ubestemt frygtindgydende, noget svageligt, forlorent.

Man kunde ikke rigtig sige, om han var Gut eller Mand.

»Jeg ser, du læser om mig,« siger han, »sandt hvert Ord.«

»Bogen interesserer,« mener jeg, og han takker for Komplimenten med en elegant Haandbevægelse.

Hans Fingre er vakre, velformede.

Jeg raaber paa Mord for at henlede Folks Opmerksomhed paa mig!« han ler og viser en Rad snehvide Tænder. »Imidlertid er jeg ikke kommen hid for ingenting.

Tilstanden i Florents er yderlig slet . . . Hertugen ødelægger Byens unge Piger; han lader myrde, og driver den usleste Sport.« Lorenzaggio kremter.

»Saa faar vi se, hvad vi kan gjøre,« siger jeg, idet jeg griber om Dolken, der ligger paa mit Skrivebord.

»Men Sædelighedspoliti har jeg ikke Lyst til at være« . . .

Dette var heller ikke Lorenzaggio's Mening.

Jeg lægger Papirerne i Orden, tager Frak

og Hat og nogle Penge med for Sikkerheds Skyld. — »Donna Clara,« siger jeg.

»Donna Stella,« mente nu Lorenzaggio, og som vi kommer til et stort og fint Palads i det mest aristokratiske Strøg af Byen, stiller han sig i Positur, stinger Dolken mod Murvæggen, og med flagrende Kappe, raaber han skingrende:

»Mord!« . . .

Nogle Sekunder forløber, og vi skimter et Lys bag Gardinet i anden Etage.

En Kvinde er det, som kiger, — først nysgjerrig . . . saa aabner hun Vinduet. Og Lorenzaggio haanler.

»Kunde tænke, det var dig,« siger hun. Hun ber os vente i fem Minutter, til det tilbørlige Toilette er gjort.

Saa aabner en Tjener Gadedøren. Jeg stikker ham et Guldstykke i Haanden. Han lyser os op gjennem en Entré, ind i Salonen, en elegant Salon, alt i blaa Silke, Statuer, Marmorplader og Speile.

Lorenzaggio tager straks Plads som den, der kjender Stedet.

Charmant er Donna Clara.

Men jeg tænker: »Formodentlig er hun en god Bekjendt af min Ven; jeg gjør rettest i at trække mig tilbage.«

Jeg faar ikke tænkt stort mer, før Døren aabnes; en Herre staar høi og stærk og truer med en Pistol i hver Haand og Dolk ved Siden.

»Afsted! Pak jer bort« . . .

»Hendes Mand,« hvisker Lorenzaggio.

Jeg trækker min Dolk, en Dolk, som kun viser sig at være en Papirkniv, og jeg maa lade Vaabnet falde.

»Bedre Lykke næste Gang,« hvisker igjen Lorenzaggio.

Som feige Hunde blir vi jaget, mens Kvinden haanler og siger: »au revoir«.

Og Tjeneren slipper Bandhunden løs.

Vi flygter og stanser ikke, før vi befinder os ude i Villakvarteret, der, hvor de bor, som absolut vil nyde Ro og Ensomhed. Foran os Haver, Verandaer, Balkoner.

Lorenzaggio gjør atter sine Pas, støder Kaarden mod Havemuren, saa Gnisterne fyger og raaber:

»Mord, Voldtægt! Slaa ham ihjel!«

Atter Lys bag Gardinet.

Denne Gang er Kvinden høi, ældre og mørk.

»Romantik,« siger hun. »Vær saa artig.«

I Salonen hænger en Maaneskinslampe; hun sidder i Sofaen, og saa sværmerisk er hun, at vi blir redde og flygter.

Men fra Balkonen hører vi hendes Skrig, — og ser vi to lange Arme vride sig i sønderknust Fortvivlelse.

»Hysteri,« siger Lorenzaggio, »vi er rigtig uheldige iaften.«

»Jeg ved imidlertid om en russisk Prinsesse.«

Han smatter med Tungen, og snart sidder vi i en Vogn. Kusken kjører. Øget lunter. Lorenzaggio blir utaalmodig og skjænder; saa stanser vi ved en Kneipe, hvor vi drikker en Flaske Bourgognevin, før vi naar Prinsessens Bolig.

Her raaber han saa høit og bærer sig saadan, at jeg maa stagge ham og minde om Politi.

Men trods alle Anstrengelser kommer ingen Prinsesse ud. Alt, hvad vi opnaar er, at hendes Tjener ruller Gardinet fra et Tagvindu og hysser.

»Et Guldstykke,« siger jeg, »om du aabner Døren, to Guldstykker!«

Tjeneren helder Vandkaraflen udover os.

Lorenzaggio blir som vanvittig af Raseri; han finder en Sten og kaster den gjennem Ruden, saa Glasset klirrer.

Endelig viser hun sig.

»Jeg modtager ingen natlige Gjæster!« siger hun.

Men Lorenzaggio synger en Arie af Pergolese, og da maa Prinsessen gi' sig.

— Koket og yndig.

Dette ligte jeg bedre. Vi blir siddende og konversere — rigtig aandrige Ting; og vi maa love at komme igjen.

Tilsidst by'r hun os sin Ekvipage med Tjener i Livré; bedre kan vi ikke ha' det.

Lorenzaggio er fornøiet, og vi har nok for den Kveld.

— — —

Men som Tiden gaar, sidder jeg en Aften atter ved mit Skrivebord i egne Tanker.

Jeg farer op ved Raab om Mord. Lorenzaggio staar dernede og fegter med Kaarden. Dennegang med et vildt Blink i Øiet.

Jeg aabner, og han siger: »Rigtig ikke fornøiet; trods alle Anstrengelser finder jeg ikke den rette. Vi faar ud igjen og prøve Lykken!«

Jeg lægger Arbeidet fra mig.

»Jeg har en Plan,« hvisker han. »Jeg kjender en Mand, hvis Datter er skjøn. Men for at naa hende, maa vi myrde Faderen.«

»Til Mord har jeg ingen Lyst,« ytrer jeg spagt. »Lad os binde ham, bortføre hende, drikke ham fuld!«

Huset er lidet. Vinkjelder nedenunder. Vi forlanger Vin. Datteren opvarter. Men saa faamælt og beskeden er hun, at vi ikke opnaar et Ord af hende.

Lorenzaggio drikker ... blir mer og mer paatrængende; blir bunden ført til Politistationen ... mens jeg flygter hjemover.

Imidlertid synes jeg, det er Skam at lade Kameraten i Stikken, naar Stationen, — den er lukket.

Træffer ham næste Dag i sit Logi, syg af Drukkenskab, ynkende og jamrende sig.

En anden Gang ser jeg ham bleg og fornem en Søndag ude paa Væddeløbene i ivrig Samtale med en Dame.

Ogsaa sidder han paa Boulevarden om Eftermiddagen og drikker sin Absinth — urolig gestikulerende.

En Tid blev han borte for mig. Men en Tordagskveld senhøstes besøgte jeg Paris's Bal Boulier, og som Dansen gik brutalest og vildest, øiner jeg et underligt Par: Hun er mørk, slank; lange, sorte Hansker opover Armene. Kort Kjole, nedringet med sort Flor.

Han i sin sorte Kappe, Dolken, Knæbenklæder, sorte, smaa Sko.

De dansede altid samme Dans, nydelig, stille, graciøst.

Jeg kunde ikke begribe, de ikke vakte Opsigt.

Jeg nød deres Kunst og vilde gaa hen og hilse, men som jeg nærmede mig, opdagede jeg, at Synet var en Dekoration i Farver paa Væggen.

Udenfor staar han imidlertid og venter.

»Jeg begynder at bli lei af dette Liv,« siger han. »Jeg lever mer stille, gaar kun en sjelden Gang paa Boulier.«

— —

Ti Aar gaar hen.

Jeg kommer hurtig spaserende hjemover fra et Selskab.

Jeg ser en Herre i sort Kapucine foran mig. Men som det regner, er der heri intet merkværdigt. Kaarde bærer han, men Kaarde bærer jo enhver polyteknisk Student.

Som jeg gaar ham forbi, ser jeg, det er Lorenzaggio.

Mager, indfalden, sammensunken.

Han ser ogsaa mig, men la'r mig passere.

Hvorfor han ikke vilde fortsætte Bekjendtskabet, studerte jeg længe over — indtil jeg engang senere overværer en Variétéforestilling af simpleste Slags ude i Forstæderne.

Der staar han og synger som en anden Gjøgler — brusten og gammel i Stemmen. Han opdager mig, og der gaar en svag Rødme over hans Kinder.

Ved Udgangen træffes vi.

Hans Klæder er luvslidte; Sminken har taget Huden af hans Ansigt . . . Jeg inviterer ham ind paa en Restaurant; og han fortæller hvorledes han var kommen rent ilde afsted . . . i slet Kompani, — daarligt Stel.

Ja, han drev det til at synge paa Kneiper. Det generte ham at omgaas sine gamle Venner

han trak sig tilbage og omgikkes Gjøglere og Akrobater.

Vinen steg ham til Hodet. Et sidste Kup vilde han gjøre. Han svang Kaarden i Luften.

Nogle Aftener senere var han udenfor mit Vindu med sit Spektakel . . . de samme Raab om Mord.

Han kom op og bad mig laane ham fem Francs. Han var i øieblikkelig Pengemangel.

Siden den Tid undgik han mig.

Kaarden og Kappen bar han ikke længer; formodentlig havde han pantsat dem.

Det var, som faldt Hodet ham ned paa Brystet. Den luvslidte Floshat og Bonjour klædte ham ilde.

Og dem, som hørte ham tale, sagde, at hans Stemme var skjælvende, og at han eiede det forkuede, tilbagetrængte Væsen, den stolte faar, naar hans Mod omsider knækkes af Fattigdom og Hverdagslivets Gjenvordigheder.

XXI

Don Juan var ifærd med at fortære en god og fed Gaas paa en Restauration i Palais Royal.

Der traf jeg ham. Servietten opunder Hagen — mæsket, velnæret. Prægtige, velpleiede Mustacher, graanende.

Omkring de femti, tykmavet, — bred over Skjortebrystet . . . Guldknapper.

Jovial, høirøstet.

Han tørrede sig om Munden med Servietten.

»Sid ned, unge Mand, og tak for sidst«.

Sidst var en Aften for flere Aar siden paa en Ølkneipe, uanstændig Café, smudsig Restaurant. Fuldskab!

»Caffe og Cognak,« sagde Don Juan, »et Parti Billard, en Flaske Øl, Whisky, Selters?«

Som vi sidder og drikker, forandredes hans Øjne, — de begyndte at gløde; de lyste.

Ansigtsfarven hektisk varm, ... frodig, opspilet. »Adjø.« Han forsvinder.

Don Juan havde sine egne Veie. Omgikkes altid flotte Folk, Mennesker i Gjæld, fine Navne — dames du monde, cocottes de Paris, Café Américain Kl. 11. Julien Kl. 12.

Halvgammel, tyk, livlig konverserende.

Jeg sidder og tænker over dette Menneskes underlige Liv.

Hvad lever han af? Hvordan klarer han de daglige, smaa Nødvendigheder som Skat, Husleie, Middagsmad?

Don Juan viser sig atter, glad, oprømt.

»Her,« siger han og slænger en Hundredefrancsseddel paa Bordet.

Hans Overtalelsesevne var fænomenalt dreven op i Kunst.

Jeg følger med ham og beser Byens Forlystelser.

Klokken var tolv, da jeg endelig fik sneget mig bort, lidt ør, lidt kjed, lidt ærgerlig, indigneret, uoplagt, som man blir over mislykkede Aftener.

Igrunden, tænker jeg, er der ikke den Ting til, som længer kan more en.

Som jeg stiger op ad Trapperne, hører jeg Trin bag mig; dumpe Trin som af Sten mod Sten. — »Bancos Faders Aand,« tænker jeg, og der staar han to Skridt fra mig.

Busten af en Mand, hvid som Marmor; Kroppen kunde jeg ikke skjelne.

Den ligesom sjangler som en Mand i Fuldskab.

Ogsaa Trappen gi'r efter, og Taget svinder henover i noget ubestemt.

»Taushedsløfte,« lyder det, »Kydskhedsløfte,« jeg synes, jeg betraadte Brostenene. »Bancos Faders Aand« var borte. Jeg var ogsaa selv borte.

Jeg synes dog, jeg befinder mig i en oplyst Salon, hvor Damer synger og spiller, mens Don Juan konverserer, — Cynisme . . .

Floshatte langs Væggene. Elegante Divaner, Champagne og fine Vine.

Jeg søger forgjæves Udgangen, men støder an mod mig selv i et af de herlige Speile.

Jeg hører Latter og Kvinderøster. Og jeg tænker: »Du skal se, du opfører dig som en Tosk, istedetfor som en Don Juan.«

Jeg nærmer mig det grønne Bord, hvor

Guldet ligger i Hobe, hvor man taber Tusinder paa et Bret.

Altsaa i Spillelokale, tænker jeg; i det hele taget gjælder det at orientere sig og bruge sin Fornuft.

En Don Juan er beregnende, stor, uvorren ... tyk, fed, spiser for tyve, lever for tredive. Han er umaadelig; gjælder at gribe Sagen rigtig an.

Jeg slænger et Femfrancsstykke paa Spillebordet, og jeg vinder.

Nok en Gevinst, og jeg bli'r modig, jovial, ældre Herre, Kurtisør.

Jeg tørrer mig med Servietten om Munden. Brillant Forfører, Cyniker om en Hals ... uimodstaaelig!

Et Liv saa jeg bag mig, en Don Juan kunde misunde en.

Lysene snurrer rundt, og Ruletten gaar som Trommestikker.

Saa sortner det for Øinene.

Jeg vaagner næste Morgen.

Lampen osende. Jeg har Hodepine. Ondt i Hodet. Og jeg var mere kjed af Livet end en ribbet Høne.

Enormt elendig. Mager, afpillet. Samvittighedsskrupler.

Jeg spadserer i Boulogneskoven for at faa Mod. Og jeg ser de forbigaaende Damer og Herrer. — Og jeg synes, man skulde ha' saa mange Penge, at man kunde leve i Rigdom.

Hvad siger man om en Déjeuner dinâtoire, en Kjøretur, en Kurvtrille, forspændt med hvide Katte?

XXII

Werther kom til mig en Gang, jeg laa paa Sotteseng. Ung var han og vakker, fint skabt og noget zart i Mælet. Forskjellige Tjenester gjorde han mig. — Han elskede en ung Dame, sagde han, men den unge Dame var baade hoven og stolt; stor Kurtise, mange om Benet!

Werther saa bleg ud. — Jo daarligere det gaar med Kjærligheden, desto værre gaar det med Arbeidet, mente han. Og Ræsonnementet var ikke saa daarligt endda, som det hørtes ud til.

Werther begreb ikke, at man kunde elske mere end én; og denne ene havde han fundet, og han satte Livet ind paa Følelsen. Ikke noget daarligt Gemyt havde Werther.

Han gik; blev borte nogle Dage, saa kom han tilbage. — »Jeg tror, hun elsker en anden,«

sagde han, — »og dermed er der intet mer at forrette i denne Verden«. — Følelsen var ikke at foragte.

Siden blev jeg frisk, men da laa Werther paa Sotteseng.

»Hvordan gaar det,« spurgte jeg, idet jeg tren ind.

»Min Sygdom er dødelig,« svarede Werther. Før jeg forlod ham var han død. Sørgeligt, men uden Helsebod og Raad.

Nu kan man tro mig eller ikke . . . men afdøde Werther traf jeg siden, ofte paa Gaden, mest og hyppig med juridiske Bøger under Armen, mager, tynd som et Skelet. Engang stansede jeg ham op. Han udbrød:

»Siden den Gang, du ved, slæber jeg mig om i Byen som et Kadaver saa livstræt; føler ikke Lyst til nogenting. Jeg betragter Menneskene, som man betragter rare Ting . . . ligesom udenfor det hele,« sagde Werther.

»Du faar se til at mande dig op,« mente jeg. Men han rystede paa Hodet og blev borte. Med en død Mand er der ingen Raad. Lang Tid henrandt.

Ombord i en Dampbaad træffer jeg ham

igjen, i stilt Veir. Han staar der agterude og stirrer paa Propellen og Bølgerne,

»Om man kastede sig ud her,« tænker han høit. Igrunden heller ingen daarlig Følelse; men naar nu Fyren allerede var død, hvorfor saa gi' sig hen i en dobbelt Smerte.

Jeg saa ham forsvinde i Bølgerne, rækkende Armene i Veiret. Saa staar han imidlertid og venter paa Bryggen, da jeg ankommer og lader, som om han ikke har sat Taaspidsen sin ombord engang.

Vi tager et Par Pjoltere sammen, og i Rusen vil han atter ende sine Dage ... med Revolverskud. Alt det, jeg fraraader ham, hjælper kun lidet. Et Knald, og man bærer ham bevidstløs ind til mig i Stuen. Læge blir hentet og konstaterer Døden.

»Werther,« sagde jeg, »er en Lurifaks« ... Men Lægen svarede:

»Naar Manden er saa bleg om Næbbet som et Lig, da er Livet slukt« . . .

Godt! Lægen skjønte det vel; man fik gaa iseng.

Paafølgende Morgen vaagner jeg ved at Werther staar ved Vadskevandsstolen ifærd med at pudse sine Tænder. Jeg tager ham

ordentlig i Skole. Han faar engang holde op med Vrøvlet. Skandale baade for Læge og andre!

. . . »Det hele ser jeg ganske objektivt an,« siger Werther. »Verden er et stort Maskineri, hvori jeg hverken eier Plads eller vil eie Plads. Der gives Skruer i et Maskineri, som ikke passer nogensteds; en saadan Skrue er jeg . . . Adjø!

Werther forsvandt.

Men som jeg naa'de Barberstuen samme Morgen, sidder han der indsæbet ifærd med at bli raget. Under Forretningen rykker han til, saa Kniven farer ham i Halsen; dermed forbløder han sig.

Som jeg ikke vil ha' med fler Dødsfald at bestille — fra hans Side, gaar jeg hjem.

Fra den Tid af ser jeg Werther grætten og sygelig spasere om og beklage sig over Tilstanden.

En Morgen træffer jeg ham hinkende bortover Fortoget, støttende sig til en Stok. Han har slaat sit Knæ, ligget paa Hospitalet under grænseløs Mishandling.

Han følte sig gammel, som han stolprede bortover, næsten gigtbrudden. Nu syntes jeg

mer Synd i ham. Jeg inviterede ham med paa en Kafé. Men Werther nød hverken det ene eller andet. Saa mente jeg, vi skulde gaa i Theatret sammen, og det Forslag syntes han om.

»Werthers Leiden« . . . stod der paa Plakaten. Vi tabte begge Lysten, gik heller ind og tog os et Parti Billard. Her blev Werther ivrig. Han hinkede omkring, lagde sig i hele sin Længde over Billardbordet; derpaa blev han faamælt og taus af Anstrengelsen.

— Werther ligger nu stadig tilsengs; han klager, taler om Pengemangel. Smaat er det for ham, Stakkar. Han væmmes ved alt, især Skiddenfærdigheden. En Dag ligger han med vidtopspilede Øine og stirrer . . . Hænderne knyttede. Werther har faat Slagtilfælde og dør for Alvor. Der blir grædt ved hans Grav, og paa Stenen staar indhugget:

»Das Leiden des jungen Werther.«

Jeg ønsker at lægge en Krans paa hans Grav. Besøger Kirkegaarden . . . der sidder han minsandten ved sin egen Grav og sørger.

Jeg lusker undaf og tænker: Al den Stads og al den Omtale jeg kan gi' ham, men ingen fler personlige Sammentræf! —

XXIII

Mairegn i Juni . . . hvad kommer vel Almanaken en ved, naar Regnen slaar mod Ruden, desperat og svalende. Og Tordenskrald dr . . dr . r . um . . .; det slaar ned et Sted i en Hest, en Ko ude paa Landet, i en Mand, der vandrer hjem fra Arbeide med Ljaaen over Akselen. Det slaar ned i Ljaaen. Dr—um . . . altsammen Tanker, bare Tanker. Jeg prøver at tænde Piben, men nei! Man tænder ikke Piben under et saa trykkende Veir.

Endelig aabner jeg Vinduet. Middagssolen glitrer over Taget derover paa den anden Side der, hvor Feieren for en Time siden forrettede sin sodede Gjerning. Og som jeg sidder der, løber Fantasierne af med mig.

Jeg ser en Dame snige sig fra Port til Port, idet hun holder sin Kjole op. Hun søger

hjemover uden Paraply; hun eier ikke Paraply. Men pikant er hun, og jeg kan ikke lade være med at forfølge hende, skjønt det er syndigt . . .

Vi mødes i en Port om Hjørnet; der staar ogsaa mange andre og venter og forbander Veiret, man beklager de nye Straahatte, og Koner kommer ind med Kurve og krængede Paraplyer . . .

Jeg sidder saadan og fantaserer, og Regnen pøser ned og danner Deltaer og Dæmninger. Tankerne løber ned til Monte Pincio i Rom, hvor vi legte ved de store Marmorbassiner med deres Utal af Smaadyr. Hvad var dengang vel en Elelefant mod et herligt Rumpetrold eller en glimrende Bille. Eller kunde nogen Soldat marschere hurtigere end Bersaglieri eller la bella Stella d'Italia ved høilys Dag samt en Kobberdank til Afsked i Fontana-Trevi.

— — Jeg gaar tretten Aar gammel om og beundrer Kapitol, St. Peterskirken, Forum Romanum; Collosseum, Vatikanet, den døende Kriger, Moses af Michel Angelo! Moses var den taalmodigste af alle Mennesker . . .

Træt er jeg i Benene, i Læggene . . . og Herkules, som bærer to digre Søiler — gu'-bevars for Muskulatur . . . jeg spaserer om-

kring i de svære Sale, medtagen, søvnig, og jeg tror nok, jeg sætter mig ned for at hvile paa hveranden Sokkel. Der er en hul Gjenlyd i Salenes Vægge og en Stank af Kalk og af Ligsvøb. Mit Følge, mine Foresatte bevæger sig kun yderst langsomt i Retning af Frihed og Udgang . . . vi har kun elleve Tusind Værelser tilbage at gaa igjennem. (En Billedhugger har fortalt, at Vatikanet indeslutter et saadant Antal Værelser.)

Jeg sidder altsaa der og tænker, og jeg erindrer, at jeg sovnede ind. Dette var til en Begyndelse slemt nok; min Drøm var endda slemmere, denne Rædselsdrøm, som stadig gjentog sig . . . alene og vild i Labyrinthen.

Jeg hører kun mine egne Skridt; bagom hvert et Kunstverk staar et Ubæist paa Lur — et Skrækkens Uhyre med gabende Tænder, en Pater af stor Strenghed, en drabelig Kardinal . . . Hø . . . bøh, lyder det, saa det runger af Ekko i alle Smaahjørner og Indkroge — langt ned i det hule Gravkammer . . . Hø . . . bøh! . . . »Far din kommer ikke i Himlen, heller ikke Mor din, og Søster din æder jeg op; Dig kniber jeg i Nakken med gloende Tænger og skrifter Sjælen af din syndige Krop« . . . der

lyder endvidere: »Dantes Helvede, Dante Alighieri, Michel Angelo Buonarotti . . . rotti . . . Rafael Santio og Correggio . . . Hø . . . bøh!

Jeg løber, hvad Tøiet kan holde, griber omsider en Kjæmpeblok af en gammel Mester og slynger Ubæistet den i Hodet, før jeg naar ud igjennem Døren og ud paa Gaden, hvor man truer mig med Skolegang i et fremmed Land, med Juling og Indespærring i en Celle eller mørk Katakomb; Katakomb, Benrangler, Skaller, Øienhuler. — Det blir med Privatundervisning! En Dame puger venlig ind i mit Hode: la grammatica e larte . .

. . . Saa rider man rolig og fredelig en Sommerdag paa et Asens Ryg igjennem Kastanieskoven. Smaat lunter Asenet; jeg er bagerst, ifærd med at holde Tridt. Selskabets Latter foran. Jeg sporer Dyret, lader det føle min Pisk. Til Hevn slaar det mig siden over Næsen med sin Hov; jeg lugter et halvt Aar derefter af Blod og Materie; siden kommer Mæslingerne . . .

Tilsengs ligger jeg med en Dyne over Hodet, en Dyne, man kunde misunde en oppe ved Nordpolen. Jeg sveder, hvilket skal

være Hovedsagen. Man paasættes Igler. Det vrimler af dem paa min Krop. De antager betydelige Dimensioner, mens man selv aftager i Form og Indhold. Man seigpines, gjennemgaar store Lidelser . . .

Siden sidder jeg i Kristiania i fjerde Middelklasse A. Læreren spør — examinerer. — Peter den store? Hm! . . . Jeg ved ingenting om Peter den store. Meget farlig Synd. Jeg kan efter dette ikke engang bli Møgkjører i Samfundet. Enhver Sjauer ved om Peter den store . . . Altsaa kan man ingenting udrette i Verden. Jeg ønsker mig Døden og det snarest; helst efter Jul, naar Presenterne er uddelte.

Men Julen baade kommer og svinder, og jeg skal konfirmeres. Jeg er Synder, meget større Synder end andre. Netop derfor en brillant Fyr. Vis i min Sag, blød om Hjertet. — Livet er bare Sorg, ingen Glæde . . . bare Sorg!

Jeg sidder der i Vinduet og tænker. Feieren kommer tilsyne derover paa Taget . . . den eneste Mand, som ved Nattetid har Lov at trænge ind i unge Damers Soverum.

Med store Bogstaver staar der skrevet histborte paa Væggen: *Ved, Kul, Olai Olsen!*

Jeg skylder den Mand en Krone for Varme fra i Vinter, den Gang man frøs og skrabede Ruden for Is. Søger han mig, er jeg ikke hjemme, søger jeg ham, er han ude . . . nu faar han vente til det blir Opholdsveir.

XXIV.

Jeg drømmer videre i mit Vindu.

Jeg skulde gaa paa Fjeldet dernede i Tyrol. Det skulde bli en længere, hyggelig Tur — kanske fik man se Gemsejagter og Klapjagter og Prinser eller Grever, som lagde paa Anlæg og skjød femti paa en halv Time.

Det gjaldt om at ruste sig godt ud, baade med Spek, Knakpølse og Brød. Jeg var ikke meget over de tyve dengang, og Spek og Knakpølse var ingen daarlig Udrustning.

Jeg sov godt om Natten og vaagnede precis fire næste Morgen — i Humør som den, der kan tage Alverden paa sin Samvittighed. — Der ligger en Charme over Fjeldet — kanske fordi jeg specielt kjendte disse Trakter; jeg havde baade i Solopgang og Solnedgang besteget Toppe og hentet Edelweiss fra de farligste Styrtninger.

Der ligger en Charme over Fjeldet, en egen Romantik over Tyrol — noget middelaldersk.

Man hører Tale om Krybskyttere og om Folk, der hevner sig, om Spøgeri paa Sætrene, saa Munke maa gaa didop og slaa Vievand paa hver en Ko.

To unge Mennesker kom engang did som andre Reisende og Turister, kun med den Forskjel, at de af ulykkelige Kjærlighedsforhold styrtede sig i Königssee — en Sø, som forresten skal skjule de underligste Skatte, og hvor et Pilegrimsskib med 300 Pilegrime gik under i en Storm. —

Jeg beg'r mig afsted i det herligste Veir med Randsel og en prægtig Alpestok.

Om Eftermiddagen spiser jeg Römmekolle i Sætren, og om Aftenen ligger jeg i Straahalmen og lytter til Kobjelder og den deiligste Drypsens Regn. — I Sætren findes en Budeie, en ældre Mand og en Gut; jeg hører dem snorke nedenunder, dette saamegèt ærgerligere, som jeg havde tænkt at faa fat i nok et Dækken til at ha' over mig . . .

Her er hundekoldt; vi befinder os medio

September. Trætheden gjør sig gjældende; man sovner.

Og man vaagner. Hundekoldt fremdeles — bestialsk koldt.

Det rusker og slider i det usselt betækte Tag; — ruske og rive, det er Stormens Sag.

Det forekommer mig, som om der maa være noget iveien med Veiret. Jeg kiger ud af Gluggen. — Det sner.

Naa saaledes, tænker jeg; og jeg stiger forsigtig ned ad Stigen og sætter mig ved Gruen, hvor endnu nogle Gløder ligger og godgjør sig.

Og jeg finder ud, at jeg er tyndklædt, ganske let Sommerdragt. Det, jeg ikke har paa, kan jeg heller ikke offentlig nævne.

Som god Tyroler gaar man barknæet. Fjæren i Hatten varmer kun sparsomt, og Alpestokken og Knakpølsen og de bitte smaa, jernbeslaaede Sko, det skal altsammen ikke genere i Sommernatten.

Næste Dag forblir jeg i Sæterhytten; men saa tror jeg bestemt, jeg skal fryse ihjel.

Hele Fjeldet henover ligger i Nysne; Topper og Tinder kneiser over Skyer og Taage, som driver tyk og fed og selvgod.

Den isner gjennem Marv og Ben og endda længer ind.

Og den stakkars Fyren, som mager og forfrossen sidder sammenskrumpen ved Gløderne, den lumpne Figur er Øglebilledet af mig selv.

Ikke skulde jeg sagt noget ondt, om man befandt sig i Ulveskindspels eller i Skindhue eller idetmindste i nogenlunde anstændig Konfirmationsdragt eller til Eksempel bare som Gjætergutten i Trøie og Vadmelskappe.

Budeien taler vi ikke om; hun var sig selv nok, og gud ved alt det, hun havde under den varme Stakken.

»Vi fine,« Tanken løb mig gjennem Hodet, »vi fryser os ihjel i vor Dannelse og i vor Luksus.

Jeg kunde da vel ikke be' Gjætergutten om at laane mig sine Benklæder eller Budeien om hendes tommetykke Strømper . . .

Tvi — heller da dø.

Man er gentleman til det sidste og lider, fordi man generer sig.

Jeg blir der som sagt den Dagen og en Del af næste Nat, men saa bestemmer jeg mig for Hjemturen.

Jeg siger: »Enten kreperer du langsomt heroppe af Frost, eller du kreperer paa Hjemturen af Frost. Begge Dele er lige gale.«

Kunde man bare naa ned til Dalen, vilde maaske Sneen nok være saa venlig at gaa over til Regn.

Og da var en jo berget.

Jeg lægger ivei nedover; — Vejen skjult af en halv Alen Sne.

Lorgnetten paa Næsen, Alpestokken isbelagt paa Ryggen, Knakpølsen og Brødet i Sækken. Frygtelig Fart.. hvad er fire Mil for en letvindt Kar. Fire gange ti gjør firti Kilometer. Nu har jeg allerede tilbagelagt en Kilometer, og det i forbausende kort Tid.

Ganske vis paa næste Kilometer bær det hovedkulds udfor en Skrænt.

Lorgnetten af Næsen, Knakpølsen fra Skreppen. Og jeg leder i det vide og brede, og finder endelig Synet igjen.

En Hyssingstump som Lorgnetsnor; jeg tager Feil af den Veien, som ikke længer eksisterer.

Dette høres jo logisk nok ud, men for mig var det en Livssag. »Thi enten dør man,« sagde jeg mig, »eller kreperer man.« Jeg

var ganske forfjamset, og det tog Tid, før det gik ind i mit Hode, at jeg havde gaaet mig vild.

Jeg vidste ikke i denne Sneen mer om Veien, end jeg kjendte til, hvor Napoleon gik over Alperne.

Taagen gjemte desuden alle Trætoppe og alle Høider.

Jeg gav mig til at løbe nedefter; — thi, tænkte jeg, naar man først løber, faar man da idetmindste løbe nedover.

Der støder jeg an i en vældig Klippe, og der naaede jeg ikke videre.

Saa løber jeg opover, tilhøire og tilvenstre. Et Sted kommer to Gemsekillinger som Lynet ud af en Hule, og de smaa Dyr vakte — trods Faren, jeg befandt mig i, min Interesse.

Den ene var bare en Fod høi, men sprang sin Høide mange Gange.

Jeg skjønner nok, jeg maa være kommen ind i et nyt Dalføre.

Mit eneste Haab stod til Taagen, om den vilde lette en Smule over Trætoppene. Mit andet, eneste Haab stod til mine Ben og mine prægtige Lunger.

Engang naaede man vel frem, naar man stadig løb i samme Retning. — Men se mig til . . . den Dagen forløb baade dryg og lang, og om Aftenen var jeg lige ilde faren.

Kanske værre faren, for nu blev det for Alvor mørkt. Saavidt havde jeg faaet orienteret mig, at jeg vidste, der skulde ligge en Hytte et Sted nede ved en Bæk.

Men find mig den Hytten, naar man kun ser et Par Alen for sig.

En liden Bid Knakpølse, Brød og en liden Rast.

Jeg gjorde op Bestikket og sagde mig selv: »Du har løbt hele Dagen i Sneen. Du har frosset og næsten ikke smagt Mad. Og nu sidder du her — og mens du sidder her, maa du vide, det gjælder dit Liv i denne Nat. Enten findes Hytten, og da er du en Smule ovenpaa, eller den findes ikke, og da kan det være et Spørgsmaal, om du greier Sommernatten i Vinterkulden.

Mine Ben havde holdt ud seksten Timers stadig Løben og Trasken i Sneen over Anklerne. Jeg havde aldrig tiltroet dem den Vigør og Seighed, de eiede.

Jeg havde den største Respekt, og jeg sagde: »Venner, i denne Nat afgjøres eders Skjæbne.« — Skulde det kanske om otte Dage staa skrevet i Byens lille Avis:

»Han fandtes ihjelfrossen inde i Skogen.« Det var jo Effekt nok for en Notis.

— Det var Midnat, da jeg ganske udmaset støder paa en Fjøsvæg.

Jeg raaber forgjæves paa Folk, — jeg vidste nok, naar jeg tænkte mig om, at de forlængst var dragne til de høiere liggende Sætre.

Og saa gik jeg omkring i det mest brillante Humør . . . jeg ledte efter Døren og fandt den lukket.

Alting tillukket. Saa kryber jeg op paa Taget, tager en Lem bort og heiser mig ned gjennem Røghullet.

Ved findes her i Mængde; Fyrstikker og Tobak har jeg selv.

Dette synes da endelig at være nogenlunde europæisk.

Strømper og Støvler tørres over Ilden. Og der sidder jeg i den mørke, uhyggelige Nat i en mørk og uhyggelig Hytte midt inde i vilde Skogen, langt Pokker i Vold i Østerrige et

Sted, hvor man vanskelig nok traf en Bjørn, men hvor andre farlige Dyr fandtes, og hvor man kunde være vis paa at faa se Trolde i Lassevis.

Jeg dupper lidt, som jeg sidder paa Krakken, vaagner saa pludselig i et Ryk.

Det forekommer mig som om nogen rusker i Døren . . . Sludder . . . du er bare lidt overanstrengt, tænkte jeg og dupper igjen . . .

Stemmer udenfor . . . Nei! altsaa Sludder igjen. Om seks Timer er det Morgen, og da viger alle Spøgelser.

Jeg sover og vaagner: Der stod eller staar en Kone derborte ved Døren med en Brand i Haanden . . . ingenting. Gjenskinnet fra Ilden.

Sov du bare i Ro. — Et fælt Ansigt kiger ned gjennem Gluggen i Taget . . .

Huf, skal det vedbli slig med Spøgeri . . . nei, lad mig da for Alvor sovne ind.

Jeg dupper atter, og denne Gang er hele Bølingen kommen hjem — mange tusind Kjør.

Jeg gaar midt iblandt dem og kan hverken finde ud eller ind for bare Kjør.

De gjør mig ingenting; de er bare saa store og svære, at jeg ikke kan se over dem; det yrer og kryr.

Saa begynder Sneen at falde, og hele Bølingen sner ned, saa bare Hornene rager op i Landskabet, akurat som Stubbemark i Vinterføre.

Saa kommer jeg angstfuld farende i vild Fart, pustende og træt, færdig til at stupe om.

Jeg sætter mig rolig ned i Sneen. Jeg synes, jeg ikke orker mer, det faar gaa, som det kan, men sove maa jeg.

Legemet kan ikke mer, Lemmerne vil ikke mer.

Dermed er der ingen anden Raad end at fryse ihjel. Jeg falder i Afmagt — ikke helt ubehagelig, alligevel af en vis pinlig, skjælvende Art . . . det var den Notisen i Avisen, tænker jeg:

»Han fandtes ihjelfrossen i Skogen« . . . Jeg bretter Avisen ud i Sneen og læser hvert Bogstav med ikke ringe Rørelse: »I Sne op til Halsen« . . .

Jeg synes, at kun Hodet mit rager op over Snefladen, Armene og Benene er stivfrosne, færdige til at briste.

Eller ogsaa stod det i Avisen: »Han blev aldrig funden; sporløst forsvunden.« Dette

sidste lød værre. Og jeg syntes, det lød saa uhyggelig fælt, at jeg vak og vaagnede.

Hutetu. Jeg frøs.

Jeg lagde godt paa Gruen. Ilden flammede. Det forekommer mig, at Solen skinner, og at jeg er oppe paa Tinden for at finde Edelweiss.

Jeg kryber som Gemsen opover en brat Fjeldmur. Blomster var der mange af, Hatten min var fuld af dem.

Saa faar jeg se et Kors, et Jernkors ved mine Fødder, og paa det Jernkors staar skrevet et Navn og Aarstal: »nedstyrtet, død«.

Jeg har ikke før læst Ordene til Skræk og Advarsel, før jeg ryger udfor, styrter mod Stene og Klipper, slaar mig ihjel — og vaagner.

— — Siden paa Morgenkvisten kommer der et Gløt gjennem Taget, et Gløt af Dag.

Min anden Dagsmarsch begynder i Sne, i Taage, i vilde Skogtrakter langt borte i Østerrig — udrustet med en Pølsesnab og en Brødskalk . . flakkende om paa Steder, hvor Stenørnen, Gemsen, Hjorten og Daadyret slaar Ring om det ensomme Kloster og modtager Vievand hver Morgen og Aften.

— — Nede i Dalen lyder Klokker, som jeg styrter afsted, høljende vaad i øsende Regn. Det siler af Hattebremmen som af en Fos.

Min Mening er at skynde hjem og lægge mig ned i Lungebetændelse.

XXV.

Jeg havde været syg. Og jeg var efter Sygdommen blet meget trist, rigtig slæbende slem og lei. Jeg fandt mit Liv baade fattigt og trübelt. Sod, Søle, Elendighed opfyldte alle Gader, og i det Spisekvarter, hvor jeg boede, lugtede der stadig Mad, ligesom det smaldt i alle Døre. . . Mit Rum laa desuden mod Nord. Det var Vinter, og det en besværlig Vinter.

Paa en Maaned havde vi i Christiania ikke havt et Solgløt . . . bare Taage, saa tæt, saa en kunde skjære den.

Udenfor Vinduet arbeidede nogle Murere; de skrabede i Muren, til det grøssede mig nedefter Ryggen.

Jeg havde hverken Lyst til at være hjemme eller ude. En nervøs Rastløshed drev mig allevegne hen.

Jeg kunde undertiden stanse op paa et Gadehjørne og tænke. Jeg vandrede i alle Smug for at undgaa Bekjendte, for at pine mig selv . . Og en Eftermiddagsstund kommer jeg da endelig hjem, udslidt — i et skrækkeligt Humør efter en lang, ensom Spadsertur baade over Beierbroen og Grønlandsleret.

Som jeg aabner Døren, synes jeg, der sidder en Mand i Sofaen. »Æsch,« tænker jeg, »skal du nu begynde med disse Fantasierne igjen?«

Jeg drikker en Slurk af noget Bitter, der endnu er tilbage paa en Flaske, falder hen i en Melankoli, en Tristhed, jeg ikke kan raade for. Den vækker de sørgeligste Minder fra en Tid af ens Liv, om hvilken man kan sige, den var svær at gaa igjennem.

— Jeg stirrer ind i Lysestumpen, og ser, at den rinder sagtelig og seig nedfor Stagen. Jeg gidder ikke skjære Vegen; ser bare Usseldom i Verden. Jeg sætter mig ned for at skrive en Satire . . Da hvisker det ligesom borte fra Kakkelovnskrogen eller Sofahjørnet:

»Tristhedspraasen,« hvisker det. »Mandagssuppen, Hverdagsgnaget,« — og der sidder han, klædt i Ensformighedstrøie og Kjedsomme-

lighedens Bukse, graa og lappet; — solide Begsømsstøvler har han; baade sur og lei at se til.

Op tager han Notisebogen og noterer:

»Lys, Ved, Middag paa Dampen, Surmelk med Isskorpe, svulne, valne Fingre; Frost i Lænderne; koldt nedfor Ryggen; Sod paa Næsen; Kakkelovnsos og Tandpine, Dørtræk og smudsige Ruder.«

Med den kjedelige Fyren vil jeg ingenting ha' at bestille; prøver at slippe forbi ham.

Det lykkes, men Manden forfølger mig med sit Gnaal, »Mandag, Tirsdag, Onsdag, Torsdag, Fredag, Lørdag;« — Søndagen springer han over.

Jeg ser, at han er høi af Vekst, at han hvert Øjeblik betragter et Podometer, han gaar med i Lommen, samt at han bærer Pukkel.

Ud af Baglommen stikker det gule, slidte Metermaal, baade i Centimeter, Millimeter og Tommer.

Vi har akurat 221 Meter igjen til Stortorvet, 221 Meter, lad os for Nøiagtigheds Skyld tælle Skridtene — en, to, tre . . . trask, slask gaar vi ned mod Slagterbodene.

Prisen paa Kjød er?

Hm, for dyrt; jeg er fra nu af Vegetarianer. Æder kun Græs, Kvist og Kvast. . . Han inviterer mig ind i Nøgterhedscaféen derborte, og jeg takker for Tilbudet. Betakker mig. Jeg fornærmer ham, hvorved han eier den Takt at forsvinde.

Gudskelov! Hans Blik spaar dog for Fremtiden ikke bare godt.

— Bedst som det er, hører jeg: Mensa, mensæ . . . mens—æ!

Jeg sidder paa Skolebænken, første Time. Latin fra 8—9. Mensam.

Jeg har Hodepine. »Mensarum . . . hic.« Jeg har forkjølet mig, »hæc, hoc.« Vaade Fødder . . Glemt min norske Stilebog, blir hængt inden det store Frikvarter.

Fyren mæler ikke Ordet, stirrer udelukkende paa mig. Udbryder pludselig:

»Har du glemt Skillingen?

Jeg laante letsindigen forleden Dag en stor Kobberslant af en af mine Kamerater; jeg kjøbte Hvedebrød for den i Frikvarteret, og nu skal den tilbagebetales med Renter af Samvittighedsnag. Jeg er en liden Fyr, 14 Aar gammel, i Gjæld op til Ørene — en Kobberskilling stor.

I Gjældsarrest altsaa, før jeg i det store Frikvarter blir hængt op til Forhør.

. . Venter hvert Minut, at det frygtelige skal hænde.

Der hænder mig ingenting. Jeg fryser. Syg, Mavesmerter, trask, slask . . .

Situationen forandres.

Det er Selskab hos en ældre Dame. Lille Hans skal deklamere tyske Vers oppe fra Bordet. Jeg skjuler mig af Rædsel og Skam og føler mig ynkværdig dum.

Lille Hans beundres; slaar endelig ned en kostbar Vase . . . det kunde jeg gjort bedre.

Alt dette hører med til dine Erindringer, ytrer Manden . . . vi sidder atter hjemme paa mit Rum i Spisekvarteret.

»Slaveri,« mumler han, »Tvangsarbeide.« Jeg ser, at jeg er indenfor fire Vægge eller golde Mure med en Brix til Seng, Vand og Brød, og saa faar jeg ikke vide, hvor længe Slaveriet varer.

Undertiden gi'r han mig Mørkecelle; kommer der et Gløt af Dag som en Toskilling, kan en være glad.

Min eneste Tanke er Rømning.

Jeg plukker Drev, saa Støvet fyger mig om Ørene. Udenfor durer Lirekassen: Smaat og usseligt Lørdagsstel . . Sild og Øllebrød.

»Herregud,« tænker jeg, »Fattigdom var al min Lod!«

Jeg tvinder af Drevet et Taug og sniger ud den mørke Uveirskveld forbi Skildtvagter, som hutrende gaar om og passer sit Skilderhus.

Bidende koldt i Viken foran Akershus. Jeg er Gut og gaar paa Skøiter, fryser gudsjammerlig — skulde sidde inde og læse, puge, »mensa, mensam, mensæ« — »hic, haec, hoc, hunc, hanc, hunc, hujus.«

Smaagutterne hujer og skriger . . det er Skøitekapløb. Deltagerne løber med store Timeplaner paa Maven: »Mandag, Tirsdag, Onsdag, Torsdag.« Jeg er ogsaa med! Blir Nummer 7. Skal hen og modtage Præmien, griber efter den, falder og slaar Hodet i Isen . . . . Jeg vaagner — i Svømmelære nede paa Svømmeflaaden. »Aller Anfang ist schwer,« siger Svømmelæreren, og jeg kjender Manden fra Spisekvarteret.

»Videnskabelig talt,« siger han, »kan et Menneske holde sig to Minutter ilive under Vandet —«

»Et Menneske ja, men Personen »jeg«, hvorlænge kan vel mine Lunger holde ud.«

Han dukker mig, saa jeg blir baade gul og blaa og vissen og vassen.

Tilsidst dør jeg. Jeg er død. I denne Tilstand trækker jeg paa mig Skjorten, Jægers System, Benklæder med røde Render.

Man trykker mig Geværet over Akselen; jeg exercerer et, to — et, to.

Man er ikke Menneske, bare Nummer. Sumpen, Valpladsen dunster af Fugtighed. Min Ryg smerter, Hodet brænder.

Nummer 33 blir baaret ind i Ambulancen. Doktoren viser sig: Manden fra Spisekvarteret: »Nummer 33 har gjort sin Pligt.«

. . Amputation af Ben nødvendig, Krøbling for Livet. — Gomorn Hygge, Kjærlighed og al Jorderigets Lykke! Nu kan en ligesaa gjerne lade Livet fare.

Jeg hinker afsted for at ende mine Dage. Jeg har havt nok af Gjenvordigheder og Kjedsommeligheder.

Revolveren knalder.

Kuglen trænger ind i Hjernen et Stykke og blir siddende.

I Hasten river den det ene Øie med sig. Blind og halt, nei, dette er for meget for en Krøbling . . Saalangt fra at ydmyges, blir jeg kun rasende paa Tilværelsen og paa mig selv.

— —

Jeg sidder paa mit Rum i Spisekvarteret og skriver disse Linjer. Mangler Gudskelov hverken Ben eller Øie. — Men faar jeg nogen Gang fat i den Fyren, som gaar omkring i Husene og plager og kjeder Folk med sit Gnag og Hverdagssnak og Djævelskab, saa bider jeg hans Strube over!

Jeg undsiger ham herved paa Livet.

XXVI.

Engang maa vel tilsidst Skyerne drive over, og Taagen fordele sig.

Jeg sidder og karrer i Ilden mørke Vinterkvelden, filosoferer over Livets endeløse Gaader! Bjørne og Ulve er det, som klarer Livet. Resten sakker af og dør. . . Eller er det saa, at kun stærkere Sjæle lider og oplever . . . at de svage lever, mens de stærke dør . . . Jeg karrer og karrer, og tror mig fri for Venner og Bekjendte, merker neppe, at det banker, og at Døren aabnes. En ældre Herre rækker mig sit Visitkort: »Filosofen Arild«.

Langt Skjæg som alle Filosofer, mørk i Stemmen, — en Sæk paa Nakken, fuld af Bøger.

»Vær saa artig. Hvad tror De om Udødeligheden?«

»Om Udødeligheden tror jeg intet.«

»End om Videnskaben?«

»Om Videnskaben tror jeg heller ikke stort.«

»Og De vil agere Filosof?«

Den gamle Mand smiler: »Jeg har seet og læst alt; jeg ved, hvor dybt man kan trænge ind i Materien . . Jeg eksisterer, eller jeg eksisterer ikke. En Drøm er man maaske. Kan nogen sige mig, om jeg har levet før? Nei. Om jeg kommer til at leve videre. Heller ikke. Man ser det store i Naturen, Sol, Maane og Stjerner . . .

Man foreslaar, at Maanen er kold og ubeboet og fastslaar, at Jorden er rund.

Hvad vi ved er imidlertid saare lidet i Forhold til det, vi aner eller ønsker at ane.

. . Vi er foreløbig underordnede Personer. . . Livskraften flyder igjennem vore Legemer som Elektriciteten gjennem Telegrafens Staaltraad.

. . Vi ved, hvem der har opfundet eller hittet ud Dampmaskinen, men hvem der har skabt Naturkraften, Urkraften, det levende Liv — derpaa faar vi intet Svar.

. . Min Filosofi er imidlertid den at studere Menneskenes Liv, deres Sædvaner, Oplevelser. . . Jeg er forresten kommen herop for at interviewe Dem.«

Jeg sætter mig straks i Positur. Anstiller mig blid, venlig, forekommende.

»Nei,« siger Arild, »ingen Affektation. Vær Dem selv.«

»Naa, saa kan jeg frit snakke ud.

»Man taler om Stadier, om Livet, Døden, om Uendeligheden eller Tilintetgjørelsen. Banale, forslidte Ting« — —

— Arild nikker forstaaende. »Verden,« siger han, »er sentimental. I Kunsten for Eksempel, lader man sig forblinde af det rørende. En Smule Lyrik, en Begravelse ender nydelig Novellen, mens det karakteristiske ved Tingen, det, som udgjør Syn, Temperament og Følelse — det personlige Syn — ofte blir underordnet tiltrods for, at blot det har Sandhed og Levedygtighed i sig.

. . Her har jeg sorteret ud Alverdens mer eller mindre originale Filosofer og Poeter. Der findes Guldkorn i enkelte af dem; Dungen, som blev tilbage, var diger som et Land og høit som et Fjeld.«

Arild tager ud af sin Sæk en Hoben Bøger og stiller dem op i min Boghylde.

»Adjø,« siger han, »paa Gjensyn.«

Jeg gaar frem og tilbage, betragter Boghylden. Hvor skulde jeg ikke ha' Lyst til at sætte en Fyrstikke til den svære Dungen, Arild fortalte om —

Se Humbugmagerne og Humbugmagernes Værker brænde.

XXVII

I Brænding, Skumsprøit, der hvor Havskodden siger indover mørk og uigjennemtrængelig — paa yderste Odden, hvor det uler og tuder fra Fyret, fra vilde Havet, derude ligger en Hytte, veirhaardt til.

I Hytten lever jeg, ifærd med at skrive en Bog.

Det kan hænde, det grøsser i mig, naar jeg stikker Hodet udfor Døren om Kvelden.

Jeg er alene. Kjender naturligvis ikke til Angst . . er alligevel ræd.

For det dunker og hamrer helt underlig i Taget om Nætterne, som jeg sidder ved Skrivebordet og funderer, ligesom ogsaa Vindstød kan synge Ligsalmer og knirke i Døre og Sammenføininger.

Kjærringen, som kommer og steller om Morgenen, synes mer ligt Trold end Menneske.

Det lader til, at det er saadan beskaffent, at alle skal dø omkring hende. Manden døde ifjor, Sønnen iaar, og nu ligger Broderen derinde paa det sidste.

Veiret er ikke at spøge med. Man faar tage sig ivare. Jeg gaar nu alligevel ud, skjønt det føles, som kunde en blæse bort lig et Støvgran. — — Og saa sætter jeg mig ned ved Skrenten og lytter til de hule Drøn.

Taarnhøie Bølger jager efter hinanden og styrter hovedkulds, fossende indover — Braat som Tordenskrald.

Og mod mig Dragsuget, slikkende om hver en Sten, som vældige Arme, Næver, der griber og naar mine Taaspidse.

»Kom,« hviner det i Stormen, »kom hidud i Dansen, i Legen; sid ikke der og pin dig selv«. — Og ud af Skavlen kommer en svær Kar i Sjøstøvler og rødstridt Skjæg, der lyser som Toplanternen paa en Skude.

»Blir du ræd,« spør han skurrende hæs, mens Skumhavet staar mig i Ansigtet, saa en neppe kan se Mandslængden for sig.

»Ræd?«

Nei, saa meget har jeg vel ikke at leve for, at jeg skulde bli stort mer end forfjamset.

Igrunden havde jeg intet imod at undersøge ham lidt nærmere.

»Vil du være med, saa skynd dig« — han læser mine Tanker, skyder Skibsjollen over Fjæren og i Sjøen, saa den gaar fuld af Vand. Gi'r mig derefter en kraftig Haandsrækning, og nu bær det afsted med slig Fart, at jeg hverken ser eller hører . . . ikke andet end en stor og haanlig Latter.

Det ler i vilde Hyl som fra tusind Skuders Takkelager og Rigning.

Det hviner om Ørene, og jeg hører tydelig Haanet: »Nu har han mistet Kursen, nu bær det paa Lykke og Fromme!«

Havmanden sidder tilrors, bleg som et Lagen af Sinne. Haandknokerne knuger om Rorpinden. Han bander, saa det lyner — Alverdens stygge Eder.

Jeg begriber, han maa ha' mistet Kompasset. Jeg holder mig fast i det begsorte Mørke. Endelig lysner det lidt. Fyren faar atter Farve i Kinderne.

»Naar vi nu kommer frem,« siger han, saa fortæl ikke, at vi seilede den lange Omveien, for ingen vil tro dig, skjønner du« . . .

Jollen skurrer.

Jeg finder mig igjen i den Byen, hvor jeg er saa godt kjendt, men hvor ikke ret mange kjender mig. Jeg mumler: »der var engang, der var engang.« Graatriste Gader. — Ustelt, ubarberet besøger jeg en fordums god Ven.

Vennen sidder ved Kortbordet, halvberuset blandt de andre Kamerater.

Lang, tynd, skjælvende om Læberne minder han mer om et Kadaver end om et Menneske. . . Man by'r mig, og jeg drikker et lidet Glas for at bli varm efter den stride Tur, lægger mig siden paa Sofaen og sovner ind — urolig, marereden angst.

Hvad skulde man ogsaa i det Kompani. Derborte ligger de og snorker, fortumlede og syge, baade over og under Sengen. Iturevne, blodige. Overalt Flasker og Skaar og flydende Varer.

Min Ven reiser sig; gul i Ansigtet nærmer han sig mig.

»Lad os gaa,« puster han, »jeg har ikke sovet. Jeg er nervøs, udslidt i Sjælen — sønderflænget. Du gjør dig ingen Idé om, hvad jeg i den senere Tid har gaaet igjennem. Det staar bare tilbage at ende mine Dage.

. . Sludder. Man dør ikke i din Alder.«

»Du taler altid ud fra din egen Natur,« svarer han, »men jeg er baade træt og færdig og eier ikke Fnugget at leve for« . . .

Jeg følger med ham hjem, et pent og lyst Hjem. Konen sidder angst og venter; i Vuggen ligger hans eneste Barn.

Han elsker ingen af dem.

Næste Dag fortæller Avisen, at han har druknet sig.

Ved Midnatstid, som jeg sidder og grubler over Begivenheden, kommer Havmanden, grovt pæsende med et Knytte i Haanden.

»Vi maa nok afsted igjen,« griner han, »jeg fik udrettet det meste af Ærinderne.«

Han bider i en stor Skraa.

— — —

Gjennem Storm og Bølgerygge skjærer vi som Pilen. Atter har jeg al min Møie med at holde mig fast i Æsingen. Jeg klamrer med begge Hænder. Mangen Gang synes jeg, Taget glipper; — knugende tungt bryder det mod Brystet; Pusten er ved at gaa fra mig.

Og bagenfor os svæver det lange, hvide Gespenst af et Menneske, strygende de fraadende Bølgerygge. Min Ven er det, som stadig kjæmper med Døden; han skriger i himmel-

skjærende Smerte og Kval. Stormen bærer Ordene mod os:

»Kunde jeg leve Livet om igjen en eneste Gang!« uler det, »bare en eneste Gang!«

... Den samme haanlige Latter hviner: »For sent, for sent, nu kan du angre, naar Kone og Barn sidder hjemme og venter«.

Og Gespenstet vrider Hænderne i Vaande. Igjen lysner det lidt. — Baaden skurrer. Jeg sidder ved Stranden, ved Brændingen og stirrer. Jeg har modtaget en uhyggelig Efterretning samme Dag.

I Fjæren ligger den ramponerede Skibsjolle, ilanddreven i Høst fra et Skibsvrag.

XXVIII

Morgengløttet staar ind ad Ruden. Troldkjærringen kommer med Kaffebrettet og sin vanlige Morgenprat.

Speilblank hviler Sjøen efter en voldsom Storm, som har raset Dage og Nætter.

. . . Havmanden sidder rolig i Solbakken paa Pynten og ser efter Fisk. — Rødstridt Skjæg, lur om Mundvigerne.

»Før i Tiden var her saa meget af den, at en kunde øse den med Øsekarret. Ja, stundom, naar det var som værst, kunde en rolig spadsere paa Fiskeryggen. — Bryggen her nedenfor,« fortsætter han, »bestaar af bare Fiskehvirvler. Og nuomstunder findes der ikke saameget, en kan lægge paa Bagen af sin Haand.«

Havmanden tænder Piben.

Det er, som Havbunden blir oplyst.

Hummer, Krabbe, Torsk og Sei om hverandre i Garnet. Ustyrtelige Mængder.

Haaven kommer fuldproppet op.

Samtidig hører jeg Havmandens klukkende Latter. Jeg hører ham sige: »Underbundsgarnet og Rydningshaaven lar sig ikke lettelig lure af Tant og Tid. Det kommer bare an paa Synet. Der findes baade anden og tredie Havbund under denne ene, baade Grunder og Undergrunder, men Godtfolk kan nu engang ikke se saa langt.

Havmanden tager en Hummer op af sin Teine og sælger mig den for fire Skilling, akurat som om ingenting skulde være hændt.

— — —

Siden ror han udover i sin Skjegte og prøver Biddet med en lumpen Traad, en rusten Krog og Snegle til Agn. Tarvelige, gamle Greier. . . . Og saa sidder han der i Solstegen og glemmer sig bort. — Jeg ser ham vende ind mod Land, irritabel og nedslaaet; den svære Karen blir ganske liden og krumbøiet — Skjægget ned mod Brystet, smaa, rindende Øine; en kunde næsten tage ham for Kjærring eller dygtig skrøbelig Kal.

Piber, gjør han — ynkværdig, rigtig tuslet og hostesyg.

Paa Landeveien ber han gjerne Folk om en fattig Almisse; helt godslig gjør han også villig Fremmedfolk en Tjeneste — det vil sige, saalænge Godveiret varer.

Viser sig Skyer i Horisonten, bare ganske smaa Skydotter, gløtter han op.

Øinene faar et skadefro Blink; Munden haard og bestemt.

Og eftersom Himlen overskyes, nærmer han sig mer og mer Stranden med Fiskeredskaben sin. Tager Stormen rigtige Tag, klukker det hult bag Klippen — hvast og skadefro lurt.

Afsted stryger han baade med Undervandsgarnet og Rydningshaaven.

*   *

*

Skumsprøiten staar gjerne lige ind paa mine Vinduer. Jeg finder det raadeligst at lukke for ikke at faa Stuen fuld af Sjøvand. Jeg sætter mig rolig ned ved mit Skrivebord. Jeg hører Væggeuhret tikke, et beroligende Sus af Stormen udenfor og lidt Sodstank fra Peisen indenfor. »Lunt, lunt,« tikker Væggeuhret, »godt at være i Hus; værre for Sjømanden — tik, tak . . . han, som rider Baadhvælvet, saa Fingrene fryser til Istapper, og Negler spretter af — som bider Blaalæben tilblods af Smerte og Sorg over dem, som hjemme sidder — stærke Manden, som ikke gi'r op før tredie Dagen i Gryet.«

. . . Jeg lyer. Stormen tager til. Banking og Tusling begynder igjen, helt underligt i Tag og Vægge — Drøn og Vindstød iser en gjennem Marven. Kolde Gufs; en kunde trygt trænge baade Støit og Opstiver.

. . . Jeg lyer igjen. Der falder ligesom svære Tyngder ned paa Taget. Hytten ryster i sine Sammenføininger — derude ruger begsvarte Natten.

Syvende Ryk skal være som værst at holde ud. Jeg venter i Spænding . . . Og op springer da ogsaa Døren med et dundrende Smeld.

Ind raver Havmanden ... svære, transmurte Sjøstøvler, rødstride Skjægget, en Tarrevase til Haar; Øinene smaa, bistre, anløbne; og Sjødryppet rinder ham i lange Istapper af Fjæset — Fingrene negleløse.

»Godkveld,« mæler han, »og tak for sidst« ... Han sætter sig. Stolen gi'r sig under Byrden — den stod forresten bare paa tre Ben før ogsaa.

»Vil du nu være med, faar du klæde dig godt?« Han slænger til mig et Hvalrosskind og dito Fodpose . . . Jeg trækker i Pelsen og Helstøvlerne. — Jollen brager og knager, som han skyder den over Holken i Fjæren. Det brister og brækker under vore Fødder, hutrer og durer og knirker. Det ryger og sner en om Ørene, som Jollen skjærer afgaarde, kløvende alentykke Isflag.

Brede Raaken flyder bagenom os.

Ude i Mørket skimter jeg Uhyrer af Mennesker i Isfjelds-Skikkelse — snøftende, snusende og tærgende hinanden op — Slag og Tummel, hvor jeg ser, og hvor en vender sig. Nordenvinden rider paa sin hvide Ganger, ragende over de andre.

... Søndenvinden i blaaligt Skjær søger ind med sin Fylking, men trænges alt mer tilbage. Østenvinden er graa, ulden, i Regnfrak, maa tilslut dog gi' tabt og antage Nordenvindens Uniform.

Og nordover bær det mod Finmarken og Ishavet . . . endeløse Vidder, Sne og blaa Is. Lige op til Nordpolen stryger vi, hvor vi landsætter paa selve Spigeren . . .

Havmanden tager frem sin Langkikkert, og med den ser vi Alverden over — Kloden rundt.

Jeg ser Folk nede i Christiania gaa ud og ind paa »Grand«, læse Aviser, disputere og diskutere Dagens Spørgsmaal, Kunst, Literatur, nye Bøger. Og der, allerinderst ved Kaffebordet, sidder en Fyr, jeg skulde ha' Lyst til at hænge for hans Ubetydeligheds Skyld.

Jeg har ham i Kikkerten ... kan foreløbig ikke naa ham; men træffer jeg dig paa Tomandshaand — i nærmere Afstand — —

— Sneen falder, drysser ned. Jeg ser i Mørket en Aandeskikkelse, en lang, hvid Skikkelse, flagrende henover Ismarken — kold og gysende. Jeg ser ogsaa, at Havmanden er

borte, og at jeg staar i mit Vindu og stirrer ud i Vinternatten.

Aandeskikkelsen er Florgardinet, som man har sat op rent til Julekvelden for Ruden.

Vinden har løiet; enkelte Stjerner skimter jeg; et Stjerneskud slaar ned i Ola Knausens Rude der øster i Gabet.

XXIX

I Kveldingen, Sommerdag, naar Solgangsvinden har lagt sig, skvulper det varsomt langs Stranden.

Da tager jeg Fiskerbaaden og ror forbi yderste Skjær — jeg driver for Dræg — ser Krogen glide gjennem Blankvand og Underklarhed.

Der ligger en Baad i Nærheden — ellers Himmel og Hav.

Derborte boltrer Nisen sig — snøftende.

Røde Skyer i Vest.

Og Nisen blir straks til Hval, og Hvalen til Sjøorm, — og jeg ligger rolig og pilker efter Torsk langt nede i Stillehavet ved Australiens Kyster, hvor Dybden ikke er at maale, og hvor Sjøorme boltrer sig i hundredevis blandt mange andre Uhyrer fra Urtiden.

Himlen fraadser i Farver, glødende, ikke engang tænkbare.

Bag mig paa Stranden rauter Mammuthen i Solens Nedgang, og vældige Kænguruher danser om alle Nabber og Stubber. — I Ætheren svæver Drager og Kjæmpeøgler, og Luften afspejler Landet indover, tjerne Søer — Laguner; og ret som det er formørkes Himlen.

Myriader af Svaner og Vadefugle løfter i Veiret — skrigende, snadrende, saa jeg mister Sans og Samling.

Jeg holder mig for Ørene og Øinene. Og naar jeg atter ser op, ligger en Baad ved min Side. I Baaden sidder en Mand og pilker og drager den ene Fisk efter den anden uden Stans.

. . . »Den Karen,« tænker jeg, »kjender de rette Fiskegrunde. Saa nær han ligger, faar jeg lette Dræggen og ro derhen.«

. . . Men jeg ror og stræver en Times Tid, og jeg synes ikke at komme nærmere. Nok en Time uden at se mig om, og jeg opdager, at Manden er et Uhyre, fire og tyve Alen høi, svær og akselbred. Skjegten, han sidder i, synes mindst hundrede Alen i Længde.

Jeg skaader, fælen ved Synet.

Men saa vinker han til mig godslig; i Tilfælde han vilde mig ondt, nyttede det jo alligevel ikke at flygte.

...»Du troede nok, jeg laa ganske i Nærheden, du,« smiler han, »en blændes let af Blankvandet. Her faar en nu bare Smaafisk,« han trækker op en frygtelig Hai, og slænger den indover Æsingen, — som skulde den være en ganske tarvelig Hvitting.

»Stegefisk til Kjærringen.« — Stemmen hans lyder som Dampbaadsul.

I Bunden af Baaden under Tiljen opdager jeg en Snes Haier, sprellende.

...»Her tør nok ikke jeg lægge ud Hyssing-Stumpen,« mener jeg; jeg ser, at Snøret hans er tykt som et Kabeltaug.

Skraaen, han tygger, staar i Forhold til alt det andet, og spytte gjør han i milevide Afstande. Det er bruntørret Tang og Sjøgræs han tygger og mauler. Piben, en Skjeppe af et Øsekar, tænder han med digre Begfakler.

Han haler ind Dræggen, og som han gjør sig Rede til Hjemreis, ser han medlidende paa mig.

»Kanske har du Lyst at slæbe?«

Jeg er ingen daarlig Roer, men her maatte en gi' tabt. Jeg gjør Linen fast agterud — og saa stryger vi gjennem Døvandet, saa en næsten ikke kan faa Pust for sig.

Aarene, han bruger, er lange Mastetræer, og med dem skovler han, saa Sjøormen farer tilveirs som Høvlspaan og krøller sig magtesløs i Luften. Og Sveden hagler ham af Ansigtet som mindre Fossefald.

Saa godslig er han, at han endelig vil foræere mig et Par Fisk. Kun med Nød og Næppe undgaar jeg Foræringen. Jeg ber som for Livet.

-- En eneste af Mandens Hvitting slugte mig vel i en Jafs — og den vesle, tynde Skjegten min gik tilbunds under Tyngden af Stegefisken.

. . . Saa byr han mig paa Aftensmad — af samme Stegefisk.

»Tarveligt har jeg det,« siger han, »men mæt skal du vel altid bli« . . .

Efter saa megen Venlighed kan en jo ikke undgaa at modtage Indbydelsen.

Vi gaar iland. Hytten hans havde jeg ventet mig større, mindst som Kölnerdômen eller Peterskirken; den maaler bare et syvotte Etages Hus.

Karen maa huke sig ned for at komme gjennem Døren — jeg heiser mig rigtignok møisommelig efter Armene over Tærskelen, mens den digre Kjærringen by'r mig velkommen og sætter Brillerne paa Næsen.

De eier bare et eneste Rum. Hjælpsomt løfter han mig op paa Krakken af mindst en Etages Høide. Der sidder jeg og svimler og dingler med Benene. Vi venter længe, før Fisken er stegt. Helvedes Spektakel kan man begribe, den holder i Stegepanden — men ind kommer den tilsidst rygende.

For Høfligheds Skyld maa man spise, og jeg hugger løs det bedste, jeg kan, et passende Stykke.

Men den godslige Fyr ryster bare Hodet, rensker to Haifiske for Ben og gi'r mig dem.

Og Dram eier han i en Buttel, rigtig som til Gjæstebud.

Jeg spiser lidt, skyder saa Stykkerne ganske umerkelig under mig ned paa Gulvet.

Fiffet lykkes. Jeg tager Farvel og takker for mig.

Jeg ror i syv samfulde Dage og Nætter; da en Dur og en Sus af Skovler lyder agterude ifra Horizonten.

Det er den svære Karen, som kommer roende. — Jeg havde bare glemt Piben min; de havde just fundet den indstukken i Kjærringens Naalepude, ellers var han vel kommen med den før. »Naa Herregud,« tænker jeg, som jeg stirrer ned i Blankvandet derude ved Yderskjærene, »det var da ogsaa ærgerligt, at du skulde glemme den Piben hjemme.«

Hvalen er atter blet Nise; borte er Sjøorme, og istedetfor Drager og Kjæmpeøgler, hviner Ternen og Maagen over ens Hode — svæver langsomt, bedageligt udover Havet.

. . . Kjæmpekaren er Manden derborte ved min Side, som forleden inviterte mig til Aftensmad, bestaaende af Hvitting, vi i Selskab havde fisket . . .

Vi lettede langsomt vore Drægge. Vi havde neppe faaet Biddet. —

XXX

En Eftermiddag spaserede jeg op til Tjernet for at skyde Ænder.

Jeg saa en Vildand i en Grantop — lagde an, og bums faldt den ned, saa Fjærene føg om Barkvisten.

Jeg ledte og ledte, men Anden var og blev borte. Det begyndte at lide mod Kveld, og jeg opgav videre Søgning.

Da kom en Jente gaaende, lys og ven.

»Skal jeg hjælpe dig at lede?« spør hun sørgmodig.

»Tak,« svarede jeg, »det kunde nok være bra, men jeg troede ikke, det nyttede stort.

»Jeg skulde nok finde den, om jeg bare vilde,« svarede Jenten.

Jeg tvivlte paa det; da tager hun op en herlig, fed And. Blodet drypper den af

Brystet; den er endnu varm og flakser med Vingerne.

Jeg blir kry af mit Skud.

Jenten sætter sig paa en Tue, det er let at se, at hun er i Sindsoprør: »Anden var min den,« bryder det ud, »du kunde ladet være at skyde den!«

Jeg mener, det var ikke greit at vide, at hun eiede Fuglen.

»Som om nogen almindelig And pleier at sætte sig i Grantoppen!« Hun gi'r sig til at lokke: »tip, tup« — —

Frem af Krat og Buske kommer Flokken, baade Vildænder, Graagjæs og Kyllinger, enkelte endnu neppe ude af Ægget. De skvadrer og snadrer.

. . . De piber og ynker sig og følger efter hende ind imellem Smaaholmer og Siv, hvor det altsammen blir borte.

Jeg staar igjen. Jenten havde naturligvis Ret, — det kunde ikke være nogen almindelig And det, som satte sig i Grantoppen; det maatte være en Troldand.

Omsider opdager jeg Sammenhængen; Grantoppen var det, som speilede sig i Tjerndybden; Anden, jeg fyrede paa, havde vel for-

stukket sig godt nok i Sivet — og nede fra Hovedgaarden lød en Pigestemme lokkende: »tip, tup« ved Andedammen.

— Det var saa lydt den Kvelden . . . én kunde mest høre, hvad Folk pratede om i en halv Mils Afstand.

XXXI.

Oppe i Fjeldkløften laa en Sten og sperrede Stien. Man maatte ga udenom. Man sagde, der laa en Ridder i fuld Rustning gjemt under den.

En Dag spadserer jeg didop. Ikke fordi jeg just troede paa Sagnet, men en kunde nu aldrig vide, om der ikke ligevel laa noget til Grund for Gisningerne.

Det havde vist sig saa mangen en Gang ved Udgravninger af Gravhøie — og hvorfor kunde der ikke ligge en Ridder under det Klippestykke?

Alle lo baade af mig og min Antagelse. Derfor var det, at jeg gik didop uden andet Følge end min Bøsse.

Saadanne Skeptikere, tænkte jeg, ødelægger al Stemning og al Mystik. De tror

bare det, de kan se og høre samt det, som kan fastslaaes med Argumenter — Beviser, som Tal og andre Fakta.

Jeg traf ikke et Menneske den lange Veien, der førte gjennem Krat, Ur og Krinkelkroger, — en kunde tænke sig baade Slanger og Kryb derinde blandt Bregner i de mørke Huler og Grotter.

Her var Bjørnehiet bare Bagatellen — dybe Ormegaarde og stygge Gjemmer.

Jeg traadte forsigtig Stenen . . . blev baade varm og opstemt til underlige Tanker.

Ved Klippestykket ligger der spredt udover Hvirvler af Dyr; formodentlig har Ræven været ude med sit Lurifakseri omkring i Gaardenes Hønsehuse.

Høgen kredser der ved Skrenten, høit oppe; den udstøder sine uhyggelige Skrig.

Jeg ser mig om — støder Ladestokken et Stykke indunder Stenen paa flere Steder uden Nytte. Jeg prøver og prøver lange Stunder, og saa ser jeg, det trækker op til Uveir.

Jeg finder det raadeligst at begi mig hjemover.

Prøver dog forinden endnu en sidste Gang, og jeg tror ikke mine egne Øren — Lade-

stokken støder mod noget Metal. Det klinger og synger ganske fælent.

Jeg gaar hurtig derfra.

Kommen et Stykke nedover, brager Uveiret løs — det ser ud, som har Klippestykket revnet.

En Mand i fuld Rustning staar der lyslevende. Noget bleg at se til, men kraftig bygget.

»Alle har de gaaet her forbi,« raaber han ned, »og ingen har troet. Du er den første og derfor maa du dø!«

»Dø?«

Det var et underligt Ræsonnement. Jeg oplyser Ridderen om, at jeg ikke tror, ikke engang om jeg ser.

»Hvadbehager?«

Han hører ikke rigtig godt og peger:

»Du skal dø!«

»Naar jeg ikke ser og ikke tror?«

Han betænker sig: »Naa, saa faar du slippe for denne Gang. Først skal jeg vise dig Dvergenes og Nissernes Boliger, de Underjordiskes Tilholdssteder.«

Gjennem en svart, kold Gang kommer vi

ind i Berget. Ridderens Rustning runger; jeg fryser, skjønt Midtsommer.

»Derind gaar Veien til de romerske Katakomber,« peger han og banker paa en Jerndør, som springer op ved et Slag med Jernhansken.

»Og der fører Veien mod den nordiske Gudesaga.«

Vi tager den nordiske Gudesaga først.

Den er baade lang og drøi — men af Interesse. Det staar temmelig daarligt til med Odin og Tor.

Odin har Bind for Øiet og er saa bitter og sur at se til, at en ikke kan komme ham nær. . . . Og Tor sidder gammel og krogrygget og hugger i Stenen som en anden, simpel Stenarbeider.

De to har slaaet sig sammen om noget Akkordarbeide for Gaardbrugeren i Nærheden; »Akkordarbeide lønner sig bedst,« mener de.

. . . Balder er sunket ned til Kammager og eier bare én Draabe Blod i sine Aarer; der er gaaet en af for hvert Aarhundrede i den senere Tid. — Denne sidste Draabe synes dog at være den fornemste . . . Liv eller Død afhænger af den.

Han ligger derfor ganske rolig udstrakt; thi ved mindste Ruggen, ja, bare han rører en Lillefinger, vil Livsdraaben svinde ind. Det værste er, at han maa underholdes af Fattigkassen. »Men,« mener han, »saa findes der i Bygden Fattiglemmer, det ikke er braat saa slemt med, som med mig.«

Vi naar en Bæk; der svømmer Loke i Laksens Skikkelse.

En Del Karer er efter ham med Garn. Loke gjør svære Sprel, blir alligevel fanget og solgt i Byen for 30 Øre Marken. Og det er billig Pris for saa fed en Laks.

Underjordiske findes der nok af inde i Hvælvingerne; rædde Væsener, som alle har Hale; de vil bare ikke være ved det.

Ridderen knuser Jerndøren til Katakomberne og siger:

»Alle Veie fører til Rom.«

Kardinaler messer og Kirkeklokker lyder, høitidelige Optog med Pavens Banner, en halv Snes Faner, hvorpaa staar skrevet: de blindes Fane, de haltes Fane, deres Fane, som hverken ser eller hører.

En Fyr holder Tale, en vadmelsklædt Munk. »Jeg,« siger han, »jeg ved det«; han

peger mod sit Bryst, og saa fede er hans Gloser, at mange narres til at ofre baade hele og halve Formuer for ham.

Siden tager Paven selv tilorde, og da blir der Stilhed i Forsamlingen. Men istedetfor Ord springer fede, mæskede Grise ham ud af Munden: »Første Stadium,« siger han, »nu kommer det andet,« — han sluger de fede Grise en efter en i sig igjen.

»Og her,« siger han og peger paa en tyk Bog, »her er Lovenes Lov,« og den Bogen indeholder ligesaa mange Paragrafer, som der er Sandkorn paa Havsens Bund, og den ene Paragraf slaar den anden ihjel. Gjæt mig den Gaade?

— — —

Jeg har gi't mig i Prat med Stenhuggere, der under en Skiferhelle er krøbne i Skjul for Uveiret.

XXXII.

En Eftermiddag i Dise og Havtaage gik jeg ud mod Klipperne. Dagen havde været mørk, og jeg fandt Livet meget skummelt at leve. —

. . . Havet seg sig frem i den Tomhed, man kalder Verden, og Stenen, jeg stod paa, syntes jeg laa mig koldt og tungt om Brystet.

Jeg havde en viderværdig Følelse af Forladthed, at ingenting ret skulde lykkes for mig.

. . . Der syntes mig bare en Ting igjen. Men denne ene Ting opskjød man saa længe som muligt; det vidste jeg af aarelang Erfaring. Man levede stadig i det Haab, at Situationen inden imorgen Aften kunde forandre sig. Jeg gjorde op Status paa en Slump, og det viste sig, at Udsigterne var saa smaa som mulige; jeg eiede hverken Penge eller Mod; det kneb om at betale en fattig Leie hos en Kone med tre

sultne Skigerbarn . . . For den Sags Skyld behøvede en ikke gjøre Ende paa sig, det skjønte jeg nok, men som sagt; det ene bidrog og det andet bidrog — og saa længe kan en være plaget, til man blir lei. Jeg regnede ud, at Livet skulde fortsættes i denne Ensformighed og Hverdagslighed. Og denne Hverdagslighed gjorde mig gal.

Samtidig eiede jeg Lyst til at vove et Sprang gjennem Brændingen.

Men saa gik Lysten over til Træthed og Tristhed og Melankoli — og der blev jeg da staaende ude paa Klippen som et grublende Øg. Jeg havde i Øieblikket ingenting imod at forsvinde fra Jordkloden, om det bare kunde gaa for sig paa en pen Maade.

. . . Men denne uforskammede, brutale Revolverkugle eller Strikke om Halsen eller Drukning, nei — jeg havde største Respekt for alle probate Midler.

Men, tænkte jeg, om du nu satte dig ned og blev siddende paa Flekken, til du enten sultet eller frøs ihjel. Det kunde endda tænkes.

. . . Jeg satte mig paa noget Mos for at prøve. Denne Død syntes mig den ene rette, og for mit Temperament ene afpassede.

Saa seg Taagen da indover og lagde sig om Øinene og Panden — og jeg følte den haabløse Træthed, for hvilken Hvilen ikke hjælper.

Jeg saa bare pinefulde Ting. — En Latter uhumsk, graa og styg, en Latter, som forstummedes og gav Plads for den kolde Ligegyldighed . . . for det ørske, klamme Øde. Og som jeg ligger her og dør, spytter jeg ad det hele: Hvad er Kjærligheden? Jo, udmerket dyrisk. Og Troskaben? Noget Vrøvl — — og du selv et stort Bæst som alle de andre grundige Bæstier.

Vi nedstammer naturligvis fra Dyrene, Abekattene, tænker jeg videre. Den ene aber efter den anden. — Forresten er jeg træt og gidder ikke tænke paa hverken det ene eller det andet. For mig kan man gjerne staa paa Hodet derinde i Smaabyen eller stikke Ild paa mit Hus. Jeg skal ikke tage mig nær af det. Jeg er jo ifærd med at dø — det maa man erindre.

Noget Testamente behøves ikke. Tøflerne kan Kjærringen faa — de er ikke værst, og med Skoene har jeg gaaet saa mange Gange til Byen for at høre efter Pengebrev, at de er temmelig opslidte. Jordfæstelsen faar Fattig-

kassen besørge, hvis man da blir fundet. Noget Gravmæle blir der vel ikke Raad til. — —

Heller ikke havde jeg gjort mig fortjent i Samfundet. En Ting angrede jeg, og det var, at jeg ikke forlængst havde solgt Skelettet mit til Anatomikammeret, saa havde jeg da eiet de Skillingerne.

Mens jeg tænkte dette, hørte jeg bag mig Lyd af en Hestehov.

Altsaa Satanas.

»Goddag,« siger han.

»Goddag,« svarer jeg, »hvor kommer du fra?«

»Fra Kirkegaarden.«

»Det staar forresten rigtig daarligt til med mig,« bander jeg stygt.

»Jeg ser, du er ifærd med at dø; hvormeget tager du for Skelettet dit?«

»Skelettet mit . . . jeg har ikke endnu fastsat nogen Pris.« Jeg mener, han faar byde det, han synes. Jeg er i Tidens Løb blet mer rimelig af mig.

»Ja, ja, mener Fanden, »vi kan vel altid bli enige om Prisen paa Skelettet, men saa var det Sjælen?«

»Sjælen;« jeg synes nok, jeg faar betænke mig lidt. Sjælen er ikke bare saadan at spøge med.

Fanden ser skuffet ud.

»Tænkte jeg det ikke,« svarede han, »stort likere er du ikke end alle de andre.«

Jeg mener nu, at Fyren faar vise frem Kontanterne, før han gjør Bud; det var let nok at hovere paa Forhaand. Skulde jeg sælge Sjælen min, skulde han i al Fald frem med Pengene. — Andet var det ikke for end at bli med ham hjem; men Hest og Vogn maatte han skaffe. Jeg var ikke af dem, som foretog Spadserture, naar jeg ikke behøvede.

Fanden krængede Læberne.

Han likte sig ikke rigtig.

Han sendte endelig Bud efter Kjøreredskab — og frem kom to magre Gjedebukke, trækkende efter sig en Stolkjærre, jeg syntes, jeg skulde kjende. Og nu rystede og skakede vi nedefter; en skulde aldrig troet, at slig Kar som Fanden agede i saa usselt et Redskab, tænkte jeg. Men saa havde jeg hørt, at han var gjerrig, og dermed ansaa jeg det ikke raadeligt at erte ham op.

Gjedebukkene trak og sled. Langsomt gik det sandt for Dyden. Det tog en uendelig Tid, før vi naaede det første Skelet.

»Her har vi Milestolpen,« sagde Satanas, »og her svinger vi ind paa Gaarden.«

Den var heller ikke rar at se til. Jeg havde tænkt mig ganske andre Greier — som for Exempel: sydende Gryder, slikkende Luer og gudsforgaaende Slyngler, — brasende og fræsende i morderiske Stegepander — og her bød han mig en fattig Husmandsplads, som var sat til Auktion. — Nei, det skulde jeg da ikke ha' noget af; han fik kjøre mig tilbage med Bukkeskranglet sit.

. . . Og skjønt han var flyende sint, maatte han ud med Redskaben og føre mig tilbage til Pynten.

Dermed ligger jeg der, lige træt og melankolsk, ifærd med min Død.

Allerede stinger det mig i Ryggen. — —

Den gode Engel kom ogsaa, og hans Tale likte jeg bedre.

Imidlertid vilde jeg betænke mig. Man maa ikke overile Forberedelsen til Evigheden.

I en Maages Skikkelse kom endnu en god Engel. Hun snakkede baade smukt og vakkert.

Hun var fager at se paa, og hun sagde, jeg »derhjemme« kunde faa det akurat, som jeg selv ønskede det i alle Maader. Det lød ikke daarligt, og hende bad jeg instændig at komme igjen.

— Siden hoppede Linerlen omkring dernede ved Stranden. »Jeg skjønner ikke,« sagde den, »hvorfor jeg skal være i saadant miserabelt Humør, jeg synes ikke, Livsfillen er to Skilling værd; nu tror jeg nærmest, jeg ikke vil leve længer.«

Der blev nu stilt omkring mig.

Jeg lyttede til fjerne Klokker og en monoton Sus.

Jeg reiste mig, og jeg sagde: »Idag er du i rigtig skralt Lune — bedst at rusle hjemover igjen, hænge af sig Frakken, tænde Piben og afvente Begivenhedernes Gang.

Foran det lille Hus, hvor jeg har boet den lange Vinter, ligger en Kat paa en Sten; under Stenen ligger Husdørnøkkelen, rusten af Sjøskvæt — og i Døren staar Vertinden, Kjærringen, som siger:

»Jeg troede mest, De var druknet, saa længe som De blev borte!«

XXXIII.

Undertiden foretog jeg Vandringer op paa Fantasiens Høider.

Jeg havde hørt, det skulde være brillant at befinde sig paa Ærens Tinde, og som Menneske af god Helbred beslutter jeg mig til at søge Tinden op. Lidt Niste tager jeg med; Vand findes der i Bækkene, og slider en for galt paa Saalerne, blir der vel Raad til nye.

Jeg vandrer solbrændt og varm gjennem en bred Dal; jeg gaar slette Kjøreveien for at træffe Folk, man kan spørge og raadføre sig med. Besked er der ikke at faa — før jeg træffer en Kar, som baade er mager og lang i Ansigtet. Han gi'r mig Underretning.

»Mange Krinkelkroger og Stier,« siger han; »men holder du ud, naar du vel frem.«

»Forresten kommer jeg just derfra,« fortsætter han, »og jeg vil ikke netop raade nogen

til saa slidsom Vei. Ved første Pynten faar du spørge dig frem — Tinden ser du jo for dig.«

Fyren synes baade fattig og slukøret, tænker jeg — men det kommer vel af, at han ikke ret har forstaaet at nyde Udsigten.

Men saa gaar jeg og gaar — og Veien tager aldrig Ende. Thi bedst som man kravler opover mod Pynten, er jeg paa feil Sti — og maa gaa tilbage igjen. Og jeg gi'r mig til med en liden Rast. — Da møder jeg samme Manden, som jeg mødte før. Han hilser nok-saa gladelig.

»Jeg tænkte nok, jeg skulde træffe dig her,« smiler han, »for Vejen til Ærens Tinde er baade kranglet og besværlig. Men som Lysten driver Verket, vil jeg ikke hindre dig.«

En hel Uge gik jeg efter hans Instrukser uden at nærme mig første Pynt — i al Fald ikke det, som var synlig, og ikke ved jeg Ordet af det, før Manden viser sig.

»Goddag,« siger han, »goddag,« siger jeg. »Du gaar nok mer tilbage end frem, du; men en faar nu først finde alle Stierne, en ikke skal gaa, før man raaker den rette. Af tusinde fører bare en didop.«

»Naa saaledes; det blir svare Arbeide.«

Men jeg la'r mig ikke afskrække og fortsætter Søgningen en Maaned.

Og jeg finder fler og fler Mennesker, som gjør akurat som jeg. De kravler og løber omkring som Myrer i en Myretue — trætte, mødige og mismodige. Akurat saa trætte og mismodige som jeg selv. — Og som jeg bedst sidder en Kveldstund ynkelig og trist, staar samme Mand for mig.

»Hvorfra kommer du nu igjen,« spørger jeg.

»Fra Ærens Tinde,« svarer han.

»Fra Ærens Tinde?«

»Ja, naar en først har fundet Stien, er det let nok at gaa didop.« Jeg generer mig for at spørge ham nærmere ud.

Men saa gaar Tiden, og jeg er mangen Gang færdig til at opgi' det hele. Jeg indtager et Maaltid, og der sidder jeg og stirrer og stirrer op mod den Tinden. Solen skinner over den i herlig Aftenglød, nedenunder ligger Sæterhytter og grønne Bakkeheld. Og der vaagner som nyt Mod i mig. Jeg vil og maa didop, om jeg skal vove alt.

Og nu lægger jeg ivei uden at agte hverken Sti eller Skrent. Fjeldet ligger der som en Mur, og hvert Skridt koster; men fremover

gaar det alligevel, indtil jeg helt staar fast i Stenen. Jeg kan hverken klyve frem eller tilbage. Anden Raad ser jeg ikke end at bli siddende og koldsvede. Kan jeg holde ud en Nat i slig Situation, er det et Mirakel — slipper man sig nedover Skrænten, blir det Døden. — Over mig kredser Ørnen, og under mig durer Fossen. Og der ryker en vældig Jettesten nedfor, susende forbi mig.

»Hvor kommer du fra?« skriger jeg.

»Fra Ærens Tinde,« suser Stenen, og jeg ser, hvorledes den rykende laver Vei efter sig gjennem Ur og Skog, knusende Menneskemylderet dernede paa Stierne. »Den Veien, den har skuret, kan du benytte,« tænker jeg. Og skjønt besværligt, naar jeg alligevel nogle Skridt høiere op til et lidet Plateau. Videre Udsigt. Men herfra hænger Berget saadan udover, at ingen Sjæl kan klavre det op. Nedover tør jeg ikke age, og opover er alt stængt. Muligens, tænker jeg, vil noget hænde, og du faar da afvente videre Begivenheder.

Jeg ser baade Solopgang og Solnedgang, men saa mangler jeg Vand, — tørster, sulter og blir rigtig elendig i alle Maader. At raabe paa Folkehjælp var at raabe ud i Ensomheden

og de tause Stene. Knærne skalv under mig, og jeg syntes, det kunde være det samme baade med Ærens Tinde og hele Vandringen. — Halve Milen borte røg og gnistrede det af en anden Jettesten, som skar baade Vei og Stup, og som knuste Menneskemylderet i Smadder — — aa jo, de fik da noget for sit Slid og Slæb, de ogsaa.

Som Solen randt næste Dags Morgen, syntes jeg, at jeg hørte nogen raabe der nedenunder mig. Og bagom en Sten øiner jeg en Mand, pustende og slidende. Brunstegt var han og fyldig, og Blodet steg ham til Hodet af Anstrengelse. »Kan en naa didop,« raaber han. »Jo,« svarer jeg, »hidop kan du kanske nok naa, men ikke længer.« »Er en først der faar en se,« mener han, og det drysser af Uren under hans Fødder.

Han stræver hele Formiddagen; endelig gi'r jeg ham den sidste Haandsrækning. Lidt Mad eier han i Skreppen — og vi deler trolig. Snil og godslig ser han ogsaa til en Begyndelse ud, og vi blir snart enige om, at vi vel bør hjælpe hinanden, saa vi begge kan naa over Skrenten; siden faar vi da se. Og som han er den længste og sidst ankomne, skal jeg klyve

op paa hans Skuldre, heise mig op for siden at drage ham efter. Ræsonnementet er ligetil; men med det daarlige Fodfæste og med den Tyngde, han besidder i sin Krop, ryger han udfor og hænger snart i ene Benet langt nede paa en livsfarlig Skrent. Han skriger af Raseri og Harme og skjælder mig ud for en Skurk, en Kjeltring — han mener, jeg med Vilje slap Taget, skjønt Gud skal vide, jeg halte det, jeg formaaede. Det er Døden for ham, og han hænger neppe ti Minutter, før han falder.

»Meget gaar tabt i mig!« raaber han, »men jeg ser Døden imøde med det samme Mod, jeg eiede i Livet.« — Han dumper og forsvinder i Dybet.

Han var ingen Tosk, tænker jeg, men det er vel saa, at nogle har Uheldet med sig. For tung var han i al Fald i Rodenden og lidt klodset, naar det gjaldt om Sparketaget . . . Her staar man da. Niste har jeg — et slags Mord paa min Samvittghed. Jeg ræddes ved Tanken om Uheldet, om det, at man muligens selv kan gaa samme Veien. — Selv om man naar tiltops — jeg tænker mig Situationen — saa er det jo ikke sagt, man kommer helskindet ned igjen. Mange Betænkeligheder, men bare

én Ting at gjøre, og den ene Tingen er at lægge ivei opefter. Kameraten havde Gud ske Lov forsynet sig godt med Niste. Jeg spiser og drikker. — Muligens naar du først frem som gammel Mand — Tørpeis — Grinebider, Kal.

Vandringen fortsættes over vide Plateauer, — den egentlige Opstigning er endnu paa langt nær ikke begyndt — det begriber en snart bare ved at se, hvor uendelig langt borte Toppen ligger, som gjemt hen i fjerne Skyer. Hele Landskaber vælter sig foran, Dale, Elve og Fosse. Man kunde gjerne tro sig paa Fladlandet for den Sags Skyld. — I et trangt Dalføre ligger en Hytte. Didhen gaar jeg. Saa længe er det siden, jeg overnattede inden fire Vægge, at jeg glæder mig som Barnet ved Tanken. Hytten ser baade gammel og forvitret ud, men Strabadser gjør ikke kræsen. — Jeg banker. En Mand aabner. Han bærer Skomagerforklæde og en Læst i Haanden. Han halter og har en styg Skramme over Øiet. Vi hilser.

»Er her Fremmedfolk ude og farer? Kommer du nedenfra, har du havt en streng Marsch og kan vel trænge Hvilen, og noget paa Benene,« mener han, — han ser mine totalt udslidte Sko.

»Jo tak, og lidt Mad i Skreppen.« Penge eier jeg nok af, og dem tager han gjerne imod. Han havde ogsaa engang tænkt sig helt op paa Tinden, fortæller han, men saa fandt han Anstrengelsen og Risikoen saa stor og Kræfterne saapas smaa, at det syntes raadeligst at nedsætte sig underveis som Skomager. En og anden Kunde kom der altid slængende indom, — Folk var just som gale for at naa tiltops. Jo høiere, desto bedre. Han befandt sig nu udmerket der, hvor han var, mente Skomageren. Og nye Sko lavede han med Hælhætte under. Halt var han blet efter et Fald underveis — og Sko havde han syet sidst til en Mand paa firti, som for en Maaned siden drog afsted opover. Men hvis det var helt tiltops, jeg agtede mig, vilde han sige, at did var det langt, og længer end langt. Toppen naaede bare yderst faa Mennesker, det havde han hørt af Folk med megen og lang Erfaring.

Jeg tog alligevel Skoene, sagde adjø og takkede for Oplysningen.

Over det værste er du vel altid kommen, tænkte jeg. Skuffelsen var svær, da jeg fik Øie paa en stor By inde i Dalføret ved Elven — en By baade med Kirke, Raadhus og Theater-

bygning. Menneskene saa her ud som andensteds, lidt fornemmere i Væsen kanske og lidt bedre i Snittet. Hotel fandtes sandeligen og Jernbane. Med Randsel paa Ryg og Stok i Haand, satte jeg ogsaa op min bedste Mine, skjønt Støvlerne var bra støvede efter Marschen.

Man haanlo stygt og trak paa Skuldrene, da jeg drev paa med min Snak om Ærens Tinde. »Det vilde vi alle gjerne det, om vi bare kunde« . . .

»Ja, ja,« svarede jeg, hvorfor forsøger I da ikke, kanske kunde dere være heldige.«

»Nei,« sa' man, og satte Næsen iveiret, »Erfaring viser, at ikke engang en af Millionen raaker frem; saa skulde jeg da altsaa tro mig denne ene!«

En kunde vel altid prøve, mente jeg alligevel; dermed var da ingen Skade skeet. —

Byen var udmerket bra; Indvaanerne lod heller ikke dumme. Genert over min Idé og store Plan tænkte jeg: Bedst ikke at snakke om den, men holde den for dig selv, indtil Foretagendet lykkes dig, eller du er dumpet ned et Sted paa Landeveien. — Og stille og rolig sniger jeg mig ud af Staden — og jeg fandt mig selv baade ensom, arrogant og paa-

staaelig. Men saa kogte Blodet; jeg længtede efter Høiden — den klare Luft, den vide Udsigt og — à propos! Naar man endelig skal snakke om det, — saa søgte jeg i Stilhed en Livsledsagerinde; hun maatte være saan og saan — let var det ikke at finde hende. Men saapas høit oppe gaves der nok nogle rare Idealer, haabede jeg, og fortsatte Veien i Sjælekval, Selvbebreidelse og ond Samvittighed; undertiden i Glæde — Fryd — i vild Jubel over Naturen og det skjønne Maal.

Endnu syntes Tinden lige langt borte — som gjemt i en hvidglødende Sky. Om Natten skinnede Maane og Stjerner over den; i Uveir buldrede det og bragede forfærdelig, — og da rullede Jettestene nedover susende, jagende, og tog med sig baade Folk og Byer.

Som jeg gik, opdager jeg Levninger, sørgelige Rester og Ruiner af en saadan By. — Og jeg falder hen i Melankoli over de svundne Steder. Her kunde sagtens foretages Udgravninger . . . og som jeg spadserer om blandt Ruinerne, opdager jeg en Mand, der med Pibe i Munden stikker Hodet op af en Hvælving. Briller paa Næsen; Meisel, Hammer, Spade og andet Redskab ligger lige for Haanden. Han

betragter distrait et Fænomen af en Sten, idet jeg ærbødigen hilser.

»Godaften,« siger jeg. »Godaften,« svarer han, »og — ser Du,« stemmer han op, »for at fortsætte min egen Tankegang, saa oplyser jeg om, at denne Sten hører til Antiken.« . . . Manden lader helt begeistret over sit Fund — og by'r mig med sig ind i et daarlig indrettet Hus, hvor Krukker og Vaser findes opstillede — og Stene, baade Mosaik og andre Rariteter.

»Og hvor agter du dig hen,« spør han omsider.

»Paa Ærens Tinde,« svarer jeg.

»Didop tænkte jeg mig ogsaa engang,« siger han, »men saa fik jeg saadan Interesse for disse Stenene, og nu kan det saamænd være lige fedt baade med Æren og med Tinden.«

»Menneskene er vel forskjellige. Men kunde du gi' mig nogle Raad, vilde jeg være taknemmelig, for nu har jeg saa længe faret om paa egen Haand —«

»Gode Raad? Nei« . . . han vidste bare, det skulde være en grovelig lang og besværlig Vei didop. Han slog mig venlig paa Skulderen: »Træffer du Sønnen min nogetsteds i Trakterne opover, faar du hilse ham fra mig og sige

Lykke paa Reisen. Trods alle Formaninger vilde han afsted og forsøge sig« . . .

Jeg lovede at hilse og fik noget udmerket god Tobak af ham, noget, han selv havde dyrket. Det kan snart være fortalt — jeg naade en Elv, en strid og voldsom Strøm — en grøn og skummende Jøkelelv. Jeg satte mig ved Bredden og troede ikke, jeg nogengang i Verden skulde naa over. Baadbygger var man ikke, og desuden syntes Strømmen sterkere, end nogen Baad kunde taale den.

Endelig opdager jeg en stor Pram, som langsomt driver mod mig — ovenfra, nedefter. I Prammen sad en sjusket udseende Mand. Saavidt er det, han naar Bredden, hvor jeg sidder.

Han hilser noksaa venlig og tilby'r sig at færge mig over. Men som vi driver nedover, blir jeg bange — Strømmen fossende strid.

»Vær ikke ræd,« siger han — »vi ræker nok over paa den anden Bred, om end lidt længer nede. En god Bid endnu til Fossen,« fortsætter han. »Endnu kan jeg drive saadan en Maaned, før det bær udfor.«

»En Maaned?« Jeg begriber ham ikke ret.

»Jo,« svarer han, »jeg har bestemt mig til at ende mine Dage. Jeg har prøvet alt; jeg forsøgte i 10 Aar at naa Tinden, men forgjæves. Og naar en ikke kan naa det største, vil jeg heller paa en pen Maade gaa tilbunds. Færgemandsbestillingen er den skjære Ironi; jeg driver nærmere og nærmere Fossen for hver og en, jeg færger over,« vedblev han. »Saa megen Energi som at ro opover mod Strømmen, eier jeg ikke« . . .

Han lo og tømte en Flaske Brændevin. »Lidt Fortjeneste faar en jo altid for sit Driveri.«

»Bedre at bli med mig end gaa i Fossen,« mente jeg; en vidste aldrig, hvad der kunde hænde. Manden fulgte. Men han var saa slap og blaseret, at jeg snart blev lei af ham. Og det traf sig en Dag, at han gik op for mig. Han orkede ikke længer følge, men lagde sig flad paa Marken: »I Fossen med Vrøvl og Mas,« sa' han, »bare han fik ligge i Fred.«

Og han laa der baade en Dag og to Dage, og tilsidst syntes jeg ikke, jeg kunde la' mig stanse af slig Dovenkrop og bestemte mig til at gaa ham foruden.

Saa tog jeg Afsked, og han bad mig medtage en Hilsen: »Hvis du finder et fint, hvidt

Hus, og du ser en Kvinde derinde . . . hvis du synes, at hun er den vakreste Kvinde, du har set i dit Liv, saa hils fra mig.«

Isgufs fra Kløfterne, en Luft saa let, at man kunde sprelle i den. En skulde nærmest gjætte, det ikke var langt igjen . . Nei vist . . der steg jo Toppen tydelig frem af Skyen. Det gjaldt at holde ud. Kanske bare nogle Dage. —

Jeg lægger ivei med det Mod, man eier, naar man er vis i sin Sag. Store Sten reiser sig mod mig; tredie Dagen hen mod Aften har jeg neppe Kilometeren tiltops.

Jeg løber og løber med Glædens Hurtighed; jeg stuper — slaar mit Knæ; reiser mig atter, løber videre og stuper igjen . . . Endelig oppe — helt oppe! Jeg sanser ingenting i den æthergrønne Luft. — Et overmægtigt Syn fremby'r sig. Nedenfor rige og dybe Dale — og langt, langt bortenfor Tinder af Vælde og Høide . . . Jeg jubler og ler . . . der — derhenne ligger Ærens Tinde — der, hvor Solen glitrer over endeløse Sne- og Isbrær! Men efter Jubelen — Reaktionen. Ærens Tinde synes saa fjern og saa uhyre imponerende, at Blodet stivner i mine Aarer. —

Men Begeistringen tager mig, og jeg mener: Tabt skal du ikke gi', før du sidder klemt fast i en Skruestikke.

* * *

Mangt og meget hændte siden; jeg kjendte baade Glæde og Sorg i mine Strabadser og Kampe.

Gammel var man blet; ja, vel halvhundrede Aar. — Mine Ben traadte ikke længer saa let. Men saa var man paa den anden Side roligere i Sind og fornuftigere i Valg af Vei og Sti. Hundrede Mile var der at tilbagelægge, det eiede jeg Vished for. To Mil om Dagen gjorde femti Dage i Tid — og femti Dage svinder som Dug for Sol for den, som er alene i stadig Virksomhed.

Mad tog jeg ud af Skreppen og godgjorde mig ved sidste Stigning, der viste sig rund som en Kuppel, glat som et Speil. Det gjaldt om ikke at komme i Drift og ryke udfor . . . Braadder under Støvlerne og Pig paa Stokken stavrer jeg afgaarde — og jeg stavrer langsomt som den, der ikke agter at gjøre et eneste

Feiltrin. Ved sidste Skridt lyder et stille, inderligt Gudsens Suk.

Paa det lille Plateau gror Græs og Smaablomster. Alverden ligger for mine Fødder; det uhyre Landkort strækker sig omkring — Jordens ene Halvkugle — Atmosfæren udenom. — En Kikkert finder jeg, — ellers intet andet end et Mariabillede og et Kors og en simpel Blikæske, merket »Forherligelsens Bog«. Jeg skriver mit Navn i Bogen ved Siden af de andres — og jeg ser mig om.

Skulde der ikke paa Ærens Tinde findes andet end disse simple Greier? Jeg finder en Stenhob; hver og en Turist har lagt sin Sten til denne Hob. Jeg tager da ogsaa min Sten og lægger til; først lægger jeg den øverst for at være sikker, tager den saa bort og stikker den umerkelig underst. Thi noget Lurifakseri er der vel ved Tinden, tænker jeg og gjør min Sjæl ydmyg. Jeg blir deroppe hele Dagen; overnatter og sover en endeløs lang Søvn — et Aar i almindelig Tidsregning. Men hænder gjør der intet.

Bitter blir jeg som den grønne Galde, træt lige ind i Hjerteroden. Hvorfor alt dette Stræv? Fortvivlet sætter jeg mig ned — sønderknust i

Sjælen, svart i Tanken, styg som den Onde. Jeg fristes til Selvmord; har bare Lyst til at pine og plage, piske Menneskene, brænde Naturen og knuse Værket under mine Støvlehæle. Jeg stamper besat i selve Piggen, favner en Sten og kyler den udfor. Og nu skal man høre Drøn, værre end af Kanoner. — Større og større blir den, eftersom den ruller — Vei gjør den efter sig og knuser Byer i Smadder. Jettestene er det, jeg slynger — jeg prøver fler Kast — ødelægger for Tusinder, for Millioner. Et Sandkorn blæser jeg udfor, og Sandkornet vokser — blir Sten i faa Sekunder.

Ingen Glorie, ingen Laurbær, bare Ødelæggelse. — Sinnet tager mig — jeg stryger nedover — merker saa, at jeg vokser, vokser for hvert et Skridt — akurat som Jettestenene. Og nede i Dalen har jeg Ben høiere end Kirkespir.

Jeg skræver over Byer, Floder og Vande — indtil jeg naar en umættelig Høide; jeg ser alt i Fugleperspektiv — Menneskemyrer formaar neppe at skade mine Støvlesaaler.

I en af dem ser jeg hin Vandringsmand fra unge Dage. »Hvi est du ikke saa diger som jeg?«

Ynkelig piber han op til mig: »Forfængelige Nar — latterlige Hallunk, mer minder du om et Fugleskræmsel end om et Menneske; — stryg dit Navn af »Forherligelsens Bog«, og du skal minke paa Legeme og vokse paa Sjælen og stige i Værdi.«

Jeg gjorde, som Manden sa'; thi Sjælen var ynkelig skrumpet ind under Vesten, det følte jeg grant . . .

Og nu gaar jeg paa Ærens Tinde — op og ned som en anden Turist, stundom sliden og stundom liden — drøi Dans var det i alle Tilfælde at naa tiltops den første Gang. —

